

לשם שקום

הביאנלה
של
ירושלים

2019

הביאנלה
של
ירושלים

2019

מממנים, נותני חסות ומעגל חברים	מעגל החברים
קרן ליכטאג	שילה למברט (יו"ר)
קרן משפחת למברט	מרטי מיירסון
קרן לורי מ. טיש אילומיניישן	אילן קאופטל
מלני ומת'יו ברונפמן	סטיב סימונס
קרן ליר	קרן אייזנר
פיתוח מזרח ירושלים בע"מ	רוברט קוגוד
קרן ראסל בארי	ליסה מסינגר
קרן סמארט	אמילי איינהורן
משרד התרבות והספורט	ליאו אייזנברג
עיריית ירושלים	כרמליטה גרקו
הקרן לירושלים	יונתן סגל
קרן אנונימית	לוריין רטנר
מרטי מאירסון	ג'יי אברבנל
אילן קאופטל	מאיר פופר
סיד טננבאום	
פי.א.י.אף ישראל	

				
Melanie & Matthew BRONFMAN	 <div>Sourie M Tach ILLUMINATION FUND</div>	 <div>Leichtag Foundation</div>	 <div>THE LEIR FOUNDATION Founders Henry J. and Erna D. Leir</div>	 <div>LAMBERT FAMILY FOUNDATION</div>

				
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>

				
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>

				
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>

						
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>	 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>

						
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>	 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>

						
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>	 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>

						
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>	 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>

						
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>	 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>

						
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>	 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>

						
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>	 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>

						
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>	 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>

						
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>	 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>

						
 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>	 <div>קרן ראסל בארי</div>	 <div>קרן סמארט</div>	 <div>קרן אנונימית</div>	 <div>קרן ליכטאג</div>	 <div>קרן לורי מ. טיש אילומיניישן</div>

תודה מיוחדת

שרלין סיידל קרן ליכשטאג (סן דיאגו) | שילה למברט יו"ר אגודת הידידים של הביאנלה (ניו יורק) | לורי מ. טיש, ריק לופטגלס קרן לורי מ. טיש אילומיניישן (ניו יורק) | מלני ומת'יו ברונפמן (ניו יורק) | מרגוט גיביס קרן ליר (קונטיקט) | אנג'ליקה ברי, אילן קאופטל, ביני שלו, נעמי פיינר קרן ראסל בארי (ניו ג'רסי) | ג'יימס סניידר, ענת צור, רות דיסקין הקרן לירושלים | פלר חסן נחום עיריית ירושלים | אייל עזרי, מילכה בורשטיין, מלי פדר, אלי כהן עיריית ירושלים | שירית קייסיין ג'ומנה זיותי משרד התרבות והספורט | המשרד לירושלים ומורשת | בני סאסי, ג'ולי בר פמ"י | רנא פאהום, אניה שני, אורי גליקסברג, חאלד זאגל ימק"א | שלומית צבג, מעין שריה היכל שלמה | רחל ניצן מכללת הרצוג | שי לביא, שמעון אלון, שולמית לרון, לימור שגיא מכון ון ליר ירושלים | עליזה מוס רבינוביץ' קול האות | נעמה קלמן, דגנית ג'נשיל, סלים יגמור היברו יוניון קולג' | הרצל מקוב, תמר דרמון, דפנה שקדי מרכז מורשת מנחם בגין | חיים כהן, אלברט גוזלן המרכז למורשת יהדות צפון אפריקה | אבי סבג, איילת השחר כהן מוסררה בית ספר לאמנות ולחברה ע"ש נגר | מוטי שוורץ, חנה ליפשיץ משכנות שאננים | מתן ישראלי מוסללה | אסף כהן, איציק מזרחי קופסה שחורה | ציפי מזרחי סטודיו משלך | ויקטור ליפק, חגי שמואלי אקים ירושלים | יאיר מדינה הדפס אמנותי ירושלים | ארז וינר יקבי ירושלים | אריאל מרקוזה המודל הירושלמי | דני מיכאלי מידות טובות מסגור | רונן יצחקי בין שמים לארץ | ענבר וייס, ענבל דקל, הלל מורן, יעל גרטל, יעל ברמן רוח חדשה | איתמר טרגן התחנה הראשונה | עופרה אידל, מעיין ליבמן שרון מחול שלם

ראש העיר
Mayor of
Jerusalem

ר״ב אלול, תשע״ט
نيسف المدينة

ספטמבר 2019

עיריית ירושלים

Municipality of Jerusalem

بلدية أورشليم - القدس

אורחים ואורחות

מבקרים ומבקרות יקרים,

הביאגלה של ירושלים מתקיימת השנה זו הפעם הרביעית. ייחודה של הביאגלה בכך שהיא מביאה לשיתוף פעולה, חסר תקדים בחיקו, בין גופים ומוסדות שונים הפועלים בעיר.

השנה הרחיבה הביאגלה פעם נוספת את מעגל השותפים שלה, ובמוכן זה, של יצירת תמונה מרהיבה ושלמה העשויה מגוונים שונים ורבים, היא מבטאת בצורה קולעת את הרוח הירושלמית, העשויה אף היא מגוונים רבים המתלכדים יחדיו לתמונה צבעונית והרמונית.

תערוכות הביאגלה מתארחות השנה אצל מוסדות ירושלמים חשובים, כגון מוזיאון היכל שלמה, יסקי"א ירושלים, מכון ון ליר, חוצות היוצר, משיכות שאננים, מרכז בגין, התחנה הראשונה ועוד. שותפי התוכן של הביאגלה כוללים את מחול שלם, מוסללה, קופסא שחורה, בין שמים לארץ, סטודיו משלך ועוד גופים רבים נוספים - כולם חלק משמעותי בשדה התרבות המגוון, החי והתנוסס של ירושלים.

שיתופי הפעולה בין הגופים המקומיים מאפשרים הכללה בביאגלה של תוכן אמנותי בינלאומי בעל חשיבות וערך לעיר ירושלים. קבוצות אמנים המגיעות לירושלים מליס אנגילס, מרקס, בואנוס איירס או ניו דלהי, מציגות את מיטב היצירה האמנותית במסגרת הביאגלה. אני מקווה ומאמין שכולם וכולן ירגישו בירושלים כמו בבית, ויתורו הביתה נלהבים מהעיר ושגרירי טובה שלה.

עיריית ירושלים גאה ושמהח לתמוך בפעם הרביעית בפיוס חשוב זה, המביא מגוון רחב של מוסדות ופרטים לחיפוש סביב עניין משותף באמנות ויצירתיות.

אני מאחל לזוות הביאגלה הצלחה רבה בביאגלה הקרובה ובאלו הבאות.

בברכה,

משה ליאון

פיקס סקוור 1, ת.ד. 775, ירושלים 9100701, טלפון 02-6297720, פקס 02-6296014

1 Safra Square POB 775, Jerusalem, 9100701, Israel, Tel. 02-6297720, Fax. 02-6296014

ميدان سفرا ١ ص.ب. ٧٧٥. أورشليم - القدس. ٩١٠.٧.١ هاتف ٠٢-٦٢٩٧٧٢٠. فاكس ٠٢-٦٢٩٦٠١٤.

טלפון 02-6297720: www.jerusalem.muni.il

רם עוזרי מייסד ומנהל

ד"ר עידו נוי סמנכ"ל, מנהל תוכן ועורך הקטלוג

חברי ועד מנהל שייקה אל'עמי (יו"ר), דוב אברמסון, דני דניאלי, ברכה צוראל

חברי ועדה מייעצת אמילי ד' בילסקי, ג'ודי קרדוזו, נאוה דיסנצ'יק, אורי רוזנבך, שרון וייזר־פרגוסון

אריקה פרדריק יועצת מיוחדת למייסד ומנהל

צוות הפקה

נטע פרנק מפיקה | בנימין מרגו מנהל שיווק | איתם טובול ושירה גליק (סטודיו גרוטסקה) מיתוג ועיצוב גרפי |

קרן גרינבלט סיורים | לידיה ויצמן יחסי ציבור אנגלית | רחמים דניאל אלוני צילום | חורש אל'עמי מתאמת הפקה |

שגיא אלמוג צוות התקנה | צורית שטרן תכנית חינוכית השראה | אריאל אלטורה מנהל אירועים |

ג'רמי ריקנר שיווק דיגיטלי | אליאנה צ'יאובטה, היילי קלינברג, אמה לילנטל, אנדרו רוקו, אודרי רוג'רס מתמחות

אונורד ישראל | דורון הקרנות ציוד הקרנה ושמע | אדית מולוט עריכה לשונית אנגלית | הדס אחיטוב עריכה

לשונית עברית | חיים וורמברנד ראיית חשבון | ג'רמי קוטנר תרגום אנגלית | גיא רקוביצקי תרגום עברית

לשם שמים

יא בתשרי–**ל בחשוון** התש"פ

10 באוקטובר–28 בנובמבר 2019

”וְכָל מַעֲשֵׂיךָ יְהִיוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם” (משנה, אבות ב, יב)

"כָּל מַחְלֻקַּת שֶׁהִיא לְשֵׁם שְׁמַיִם, סוּפָּהּ לְהִתְקַיֵּם. וְשְׂאִינָהּ לְשֵׁם שְׁמַיִם, אֵין סוּפָּהּ לְהִתְקַיֵּם"

(משנה, אבות, ה, יז)

הביאנלה של ירושלים יוצאת לדרך זו הפעם הרביעית, והיא מתקיימת לשם שמים! מהם אותם שמים שלמענם אנו מודרכים לפעול? מה משמעות הדבר? והאם זה בכלל אפשרי?

תמונת אדריכלות של תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה

כמדי שנתיים, יוצרת הביאנלה נקודת מפגש בירושלים, בין עולם האמנות העכשווית ועולם התוכן היהודי; בין אמנים ואוצרים מקצועיים מהארץ והעולם; בין עבר, הווה ועתיד; ובין המסורתי והחדשני. גם השנה, מעניקה הביאנלה במה לאמנים ולאוצרים המתייחסים בעבודותיהם למחשבה, לרוח, למסורת או לחוויה היהודית ומחדשים משהו בתוךן.

תמונת אדריכלות של תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה

השנה נדרשנו לשאלות רבות שעלו מתוך אירועי הביאנלה הקודמים ומתהליך התפתחות המסגרת וגדילת הארגון. אחת השאלות היסודיות שחזרנו ושאלנו את עצמנו היא, "לשם מה?". מאז הביאנלה הראשונה עסקנו רבות בהקמת הארגון וביסוסו, בגיוס משאבים, בייזום והפקה של תערוכות ואירועי אמנות בארץ ובחו"ל, בקידום אמנים צעירים ובהזמנת אמנים לקחת חלק פעיל בשיח היהודי העכשווי - כל אלה דרשו מאתנו מחשבה, יצירתיות ועיסוק אינטנסיבי ב'מה' וב'איך'.

תמונת אדריכלות של תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה

הנושא שנבחר לביאנלה 2019 מאפשר לנו עצירה והתבוננות בשאלה אחרת, קודמת: 'לשם מה?' מה מניע אמנים ליצור? מה מניע אותנו לעשות? תשובה אפשרית אחת, המופיעה במסורת היהודית ובמסורות אחרות, היא 'לשם שמים'. ואולם, אין כאן באמת תשובה אלא רק דימוי - דימוי אשר מרחב הפרשנויות האפשריות שלו רחב כרוחב השמים.

ביאנלה 2019 מציגה סדרה מגוונת מאוד של תערוכות ומיצבי אמנות המשרטטים רק חלק קטן, קצה קרחון, של מרחב פרשנויות זה. דרך עבודות האמנות מוצבת שאלת המניע לפעולה, של האדם בכלל ושל האמנים והיוצרים בפרט.

תמונת אדריכלות של תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה

שתי עמדות, מנוגדות זו לזו, בולטות בתוכן התערוכות של ביאנלה 2019: האחת - הליכה אל המופשט, אל השמימי, אל הרוחני; האחרת - התמקדות במחלוקת ובויכוח, הכה אנושיים וארציים, כדרך של התכוונות לשם שמים. העמדה האחת מחייבת ניתוק והתבודדות והעמדה האחרת מבקשת חיכוך ומעורבות; עמדה אחת מסרבת לנקוט צד ויותר מזה: עושה הכול כדי למנוע ניכוס בדיעבד ושימוש באמנות לקידום אג'נדה, והעמדה האחרת מציבה מלכתחילה את האמנות ככלי להעברת מסר ערכי, חברתי או פוליטי ורואה באמן סוכן של שינוי ותיקון. אני כולי תקוה שמחלוקת זו, הנוגעת לתפקיד האמנות בחיינו, כמו גם מחלוקות אחרות הבאות לידי ביטוי בביאנלה 2019 – יהיה סופן להתקיים.

תמונת אדריכלות של תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה

תמונת אדריכלות של תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה

תמונת אדריכלות של תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה

אני רוצה להודות לכל השותפים היקרים שלקחו ושלוקחים חלק בהקמת הביאנלה של ירושלים כמוסד אמנות ירושלמי בר־קיימא. בראש ובראשונה תודתי נתונה לאוצרים ולאמנים המשתתפים, שכמדי שנתיים, נותנים את הלב והנשמה כדי להקים את התערוכות והמיצבים ולשתף את הקהל הרחב ביצירתם. אתם שותפיי הראשונים.

תמונת אדריכלות של תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה

הכרת תודה אינסופית לשותפים המממנים של הביאנלה, ובראשם קרן ליכטאג, שילה למברט, לורי טיש, מת'יו ברונפמן ועיריית ירושלים. תודה מיוחדת לקרן ליר על מימון תכנית השראה המאפשרת לתלמידי מגמות אמנות מתיכונים בפריפריה לבקר בביאנלה. תודה לכל מעגל הידידים של הביאנלה שתומך ומאפשר לנו להרחיב את העשייה ולהפוך אותה למשמעותית. ותודה מיוחדת למינהל תרבות במשרד התרבות, התומך תקציבית, לראשונה, בביאנלה של ירושלים.

תמונת אדריכלות של תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה

הביאנלה תתפרש השנה על פני 14 מתחמים ברחבי ירושלים. ברצוני להודות לכל השותפים במוסדות הירושלמים המכובדים שניאותו לארח את התערוכות ואת אירועי הביאנלה, ואפשרו ליצור חיבור עמוק לקהילות שונות בעיר. אנחנו מעריכים מאוד את האירוח ואת המאמצים המרובים המושקעים בהפקה המשותפת.

תמונת אדריכלות של תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה, תחנת הרכבת הירוקה

ברצוני להודות לשותפיי הקרובים ביותר - לחברי הוועד המנהל, הנושאים באחריות הארגונית והתקציבית של הביאנלה ומעמידים לרשותי מזמנם ומניסיונם הרב; לחברי הוועדה המייעצת, האמונים על דמותה המקצועית של הביאנלה; ולבסוף, תודה אישית ומיוחדת לצוות הביאנלה של ירושלים ובראשם ד"ר עידו נוי. לא הייתי יכול לעשות זאת בלעדיכם!

אני מבקש להקדיש את ביאנלה 2019 לזכרו של אבי מורי, שלום בן יששכר ומרגלית, במלאות שנה לפטירתו. ובבניין ירושלים ננוחם.

רם עוזרי

מייסד ומנהל

הביאנלה של ירושלים

אלול התשע"ט

דבר העורך

לא בכל יום זוכה אדם לקחת חלק בדבר גדול. לעתים נקרית לפניו הזדמנות כזו רק פעם בחייו, ולעתים גם פעם אחת לא. הפקת ספר הקטלוג של תערוכות הביאנלה הרביעית של ירושלים (2019) היא ללא ספק הזדמנות לקחת חלק בדבר מה גדול, שבו שותפים רבים. כמה רבים? ובכן, לשאלה זו יש תשובה תלת־ספרתית, שכן מדובר על לא פחות מ־250 אינדיבידואלים שתרמו, כל אחד בתחומו, להוצאתו לאור של הקטלוג.

השלם שלפניכם גדול מסך חלקיו. קטלוג הביאנלה הרביעית מצטרף לכרכים שקדמו לו וכולם יחד מספרים את סיפורה של הביאנלה של ירושלים. מטרת הקטלוגים היא בראש ובראשונה לתעד את התערוכות, לתת במה ליצירות האמנות, להנציח את האירועים, המתחמים, האנשים והשותפים – ובה בעת משמשים הקטלוגים עדות כתובה, תמונת עולם קפואה להלך הרוח ולתפיסות בנות הזמן, הקשורות בעולמה של האמנות היהודית העכשווית. העיר ירושלים, ביתה של הביאנלה, מקבלת גם היא נוכחות בקטלוג, על ידי השתקפותה החוזרת באתרים הגיאוגרפיים ובהתרחשות האנושית. הביאנלה היא אבן בניין נוספת בתהליך בנייתה של העיר, ובתהליך הצבתה כמרכז של יצירה לוקאלית ואוניברסלית.

מבנה הקטלוג נועד להקל על מלאכת הקריאה. הוא מבקש ליצור שפה אחידה בסגנון, בהיקף הטקסט המלווה את החומרים החזותיים ובעימודו הגרפי. כל המעיין בו, אף ברפרוף, יחוש במקצב קבוע, כשל כלי שווה בין שווים במקהלה גדולה, שמקורו בעובדה שכל אוֹצֵר ואוֹצֵר, בין אם תערוכתו מוקדשת לאמן יחיד ובין אם מדובר בתערוכה קבוצתית - קיבל נתח שווה, לא גדול במיוחד, אבל מספיק דיו כדי לספר את סיפורה של התערוכה, ולהעביר לקורא ולו באופן חלקי את רוח ומהות היצירות שאותן הוא אצר.

כעורך הקטלוג, ניגשתי לעבודה בעיקר ברמת המקרו, מול אוצרי התערוכות ולא מול האמנים המשתתפים בהן. כמי שאחראים לתוכן התערוכות והצבתן, ביקשתי מהם לספר את הסיפור ולספק את מגוון החומרים הטקסטואליים והחזותיים המתפרסמים כאן. רק תארו לעצמכם את היקף התכתבויות בדוא"ל, בווטסאפ ואת שיחות הטלפון בשפות השונות שנדרשו על מנת להביא את כולם, כשלושים במספר, בשורה אחת לקו הגמר. ברצוני להודות לאוצרי התערוכות, למתן,

אסף ואיציק, שמעון, בתיה וגבי, פורת ורון, סמדר, אילן, שירת־מרים (מימי), מירתה, רחל, סוזן, הלל, אנדי, עמית, אמילי ונורית, גארגי, אייל, ורה ורמי, ג'ודי וסוזן, דוכי, אווה, מוטי, סקוט, חיה, מינדי, שגיא, דוני ומולי – תודה מקרב לב על עבודתכם, כישרונכם, סבלנותכם ועל שיתוף הפעולה הפורה עמכם.

ד"ר עידו נוי
סתיו 2019

תוכן העניינים

13	אני לא!
19	אמנות לשמה
31	סופה להתקיים
43	הפץ את אורך
49	אן ששון
59	לא בשמים
77	תורה ומלאכה
99	מהוץ להוץ
111	הסופרג'יסטיות העבריות
127	לא בשמים היא
149	קליפת נגה וסוד האגוז
161	שלום בית
179	אדם כי יקריב
197	ישראל דהן
207	מים נוקבין
217	Evolve
227	תבונת הניכור
237	מַעֲלוֹת
247	אנוכי במזרח
261	בנוגע להסכמה / מסכי מגע
283	מחלוקת ושיח
307	פסטיבל אמנות רחוב יהודי
325	שימור הבריאה
337	גניזה: התעלות
345	ניסויים עם האמת
355	הגיעו מים עד נפש
369	מקרוב ומרחוק
379	זיארה
405	מפל
413	בהיעדר כתב
421	על הפליאה

אנני לא!

מיצב מאת אנדי לוין ארנוביץ.

Andi LaVine Arnovitz
I'm Not! (detail), 2019

אנדי לויין ארנוביץ'
אני לא! (פרט), 2019

אני לא! היא הצהרה ויזואלית מרשימה: מניפסט גרפי החוגג עצמאות ועומד בגאון כנגד עולם אשר מטשטש גבולות יותר ויותר ומולזל במסורת. יותר מאלף דגי פורצלן עשויים עבודת יד וצבועים ביד, תלויים כתגובה לעולם של ייצור פלסטי המוני. הדגים שוחים יחד בלהקות גדולות, כאשר כל דג נצמד לבן־מינו, התנהגות הרומזת להתרחקות מהאחר ואף להדרתו. קיימת תחושה של נחשול ענק, מנוסה ימית מבוהלת בקונפורמיות עיוורת. במקום כלשהו בים החרסינה השופע והגלי הזה, שוחה דג אחד בודד בכיוון ההפוך.

לבחירה האמנותית בדג כנושא המיצב יש שורשים איקונוגרפיים רחבים. דגים מתועדים באמנות של תרבויות עתיקות כגון מצרים, יוון ורומא. הציוויליזציות הללו, כמו גם אחרות מהמזרח הרחוק, השתמשו בדגים לייצוג מוטיבים דתיים, כלכליים, פוליטיים וחברתיים. במשך כל הדורות השתמשו תרבויות בדגים כסמלים מיתולוגיים, כאייקונים אסטרולוגיים וכמטפורות דתיות.

במסורת היהודית דגים נחשבים כחסינים מפני כוחה של עין הרע, בשל העובדה שהם חיים מתחת למים ולא נפגעו במבול. הם אינם עוצמים את עיניהם לעולם ובזכות העובדה שהם מטילים ביצים בבת אחת ובכמות גדולה, הם נחשבים כסמל הפוריות האולטימטיבי.

גם באמנות היהודית בולטת נוכחותם של הדגים: בכתובות, בבתי כנסת, באמנות עממית ובקמעות. ניתן אף למצוא דגים בתיאורי לוויית. בבית שערים מעוטרים ארונות קבורה רבים בסמלי דגים. בבית הכנסת שבבית אלפא מופיעים דגים כאלמנט גרפי בשולי רצפת הפסיפס. דגים הופיעו בקמעות עתיקים ששימשו יהודים בכל רחבי המזרח התיכון.

המיצב **אני לא!** שואב את השראתו מהמסורת הוויזואלית העשירה של הדגים כסמל היסטורי, בשינוי קל: המלאכה המייגעת בייצור ידני של הדגים עומדת בניגוד מובהק לשיטות עבודה מודרניות של ייצור המוני. ניתן לראות במיצב זה חלק מרצף תרבותי של שימוש סמלי בדג או פשוט להעריך אותו כפרשנות ויזואלית צבעונית על העולם של ימינו.

I'm Not is a grand, visual statement: a graphic manifesto that celebrates independence and stands in defiance against a world that increasingly blurs boundaries and denigrates tradition. Over one thousand porcelain fish, each one hand-made and hand-painted, are suspended as a response to the world of plastic mass production. The fish swim en masse in schools, with each fish sticking to its own kind, suggesting an isolation from, or perhaps even exclusion of the other. There is a sense of a massive surge, an aquatic stampede of blind conformity. Somewhere in this teeming, undulating sea of porcelain there is one lonely fish swimming in the opposite direction.

The artistic choice of fish as subject in this installation has vast iconographic roots. From as long as 14,000 years ago, fish have appeared in the art of ancient cultures, including Egypt, Greece, and Rome. These civilizations, as well as others from the Far East, used fish to represent religious, economic, political, and social motifs. In cultures across the millennia, fish are mythological symbols, astrological icons and religious metaphors.

Fish figure predominately in Jewish art: in kettubot, synagogue art, folk art and amulets. Fish can even be found in Jewish funerary depictions. In Beit Shearim, fish decorate many sarcophagi. In the synagogue in Bet Alfa, fish are a graphic element in the border of the mosaic floor. Fish have been featured in ancient amulets worn by Jews from all over the Middle East.

I'm Not! draws on the rich, visual tradition of fish as a nuanced, historic symbol, while the labor intensive manufacture of the fish is in stark contrast with today's mass-production methodologies. The installation can be viewed in the continuum of the symbolic use of fish or simply appreciated as a colorful, visual commentary on today's world.

Andi LaVine Arnovitz
I'm Not!, 2019

אנדי לוויין ארנוב'ץ'
אני לא!, 2019

אמנות? לישמה

I'm Not!

אוצרי התערוכה

גבי יאיר.
בִּתְיָה רוזנק.

אמנים משתתפים

אתי אברג'יל. עדנה אוחנה. מרב דביש בן משה.
דינה לוי. תמר נסים.

An installation by Andi LaVine Arnovitz.

נושא התערוכה **אמנות לשמה** התגבש תוך כדי לימוד צירוף המילים 'לשם שמים' – נושא הביאנלה. בשדה זה מצויים צירופים נוספים: 'שכר מצווה - מצווה', 'מצווה לשמה', 'מצווה שלא לשמה', 'עבודת השם לשמה' ואחרים, המשקפים כולם עמדה דתית קיומית של אדם הבוחר לעשות את מעשיו (מצוותיו) כצו קטגורי, ללא נימוק או גמול מובטח, מלבד עצם עשייתם. העשייה היא התכלית עצמה והיא הגמול בדיעבד לבחירה זו. לעומת עמדה זו של עשייה 'לשם שמים', כאשר אותם מעשים נעשים לטובת תועלת עצמית או אינטרס כלשהו, הם 'אינם לשם שמים'.

ביקשנו לנסות להחיל את אותם צירופי לשון ואמות מידה על האמנות ולבדוק, מתי אפשר להגדיר אמנות כ'אמנות לשם שמים' - אמנות לשמה. התערוכה מבוססת בעיקרה על עבודות מיצג ומיצב שמבוצעים במקום במיוחד עבור תערוכה זו. האמניות והאמן שנבחרו מגיבים בשפה אמנותית לחלל הפיזי העומד לרשותם, לרוח המקום ולנושא המעסיק אותם כיום. כל העבודות תאבדנה עם סיום התערוכה.

דינה לוי מבצעת מיצג על מצע רב־שכבתי של קרטונים מצוירים מראש. הקהל מוזמן לבחור מקטעים מתוך השכבה העליונה הגלויה, אותם האמנית תגזור ותחלק לקהל. בלוח נפערים חלונות ונחשפת השכבה התחתונה. לוי מגיבה בפעולת ציור על המצע החדש, שכולל את שתי השכבות. התהליך נמשך לשכבה נוספת עד שמתקבלת לבסוף עבודה חדשה, מקרית ובלתי צפויה, ויחד עם זה שלמה מבחינתה.

תמר נסים יוצרת פעולות פרפורמטיביות המאפשרות לבחון את יחסי הגומלין בין הגוף לסביבתו ובין החושני לכפייתי האובססיבי. לכבוד התערוכה הנוכחית היא פיתחה מיצג מאתגר בעבודה ובעבור הקהל בנושא 'לשם שמים': "הפעולה הפרפורמטיבית תהיה במוקד מעשה האמנות שלי. זאת תהיה פעולה שאפשר להיכנס אליה ולצאת ממנה. פעולה שהיא בדומה לבועת סבון שברירת שאוחרז אויר ומתפקעת לכלום. נקודת הכניסה והיציאה מהפעולה תיווצר בהתאם למידת הכוונה ומידת הריכוז וההתכוונות בתוך הפעולה. הכניסה והיציאה מתוך הריכוז והדיוק יהפכו את הפעולה למשמעותית ולעשייה 'לשמה'".

אתי אברג'יל הקימה בשנים האחרונות מיצבים מרחביים בגלריות ובמוזאונים. חומרי הגלם שלה הם סלי קניות מפלסטיק, מסננות, ספלים, קומקומים, מכחולים, מברשות ובדים. כל אלה ונוספים מחוברים יחד עם חומרים זמינים זולים: חוטי קשירה, חוטי ברזל, שאריות טקסטיל ודבק. מאלה

יוצרת אברג'יל פיסול חד פעמי תלוי־מקום, המכיל את המתח שבין שפע לדלות. במיוחד לתערוכה הנוכחית הקימה אברג'יל מיצג עם אותו מוטיב, הפעם עם מגשי פח, נוזל שחור מהול במים ובד כותנה לבן.

עדנה אוחנה יוצרת עבודות תלויות מקום ותלויות במקום, המנסות לגעת במתח שבין הגוף לחלל, כאשר היחסים בינה ובין החלל נוצרים במפגש אתו: הגוף שלה מגיב לחלל ומיד נוצר הדיאלוג ביניהם. עדנה עברה תהליך שהוביל, לדבריה, "לחיפוש אחר קו ארוך שיכול לנוע בתוך החלל, וליצור דימויים תלויי מקום ומרחב. לעבודות שלי יש זמן מוגבל, הן מפעילות את החלל והמרחב בזמן בו הן מוצגות, ולאחר מכן מתפרקות ומתכלות ומקנות לדימויים שלי תכונות אנושיות. הן מקבלות ממד רוחני ע"י ריחופן בחלל".

מרב דביש בן משה מבצעת עבודת רישום בדיו על קיר גבס בנוכחות הקהל, במהלך זמן פתיחת התערוכה כמיצג שקט. הרישום מתבסס על כתיבת טקסט מגילת העצמאות. כיוון הכתיבה מבוצע מלמטה למעלה במבנה מלבני, ברצף וללא פתחים. מהלך העבודה מלווה במחיקות, יצירת כתמים ורישום עליהם. המילים, מחיקתן ורישומן מחדש, משמשות את דביש כאמצעי רישומי לשמו, וכן כמצע להצפת הנושא הבווער ברלוונטיות שלו בימים אלה, כאשר המחלוקת היא 'שלא לשם שמים'.

Tamar Nissim
Untitled, 2019

תמר ניסים
ללא כותרת, 2019

Meirav Davish Ben Moshe
The Israeli Declaration of Independence, 2019

מרב דביש בן משה
מגילת העצמאות, 2019

Dina Levy
Untitled, 2019

דינה לוי
ללא כותרת, 2019

Edna Ohana
Untitled, 2019

עדנה אוחנה
ללא כותרת, 2019

rectangular structure, from the bottom up in a continuous script without spaces. The work includes the deletions, staining, and overwriting of the original. The words themselves, their erasure and rewriting all serve Davish as a means of drawing, but also as the premise to revisit this most relevant of texts in our era of contentious national, political, and religious perspectives – those that are not for Heaven's sake.

Etti Abergel
Untitled, 2019

אתי אברג'יל
 ללא כותרת, 2019

The theme of **Art for Art** comes from a study of the Hebrew phrase *leshem shamayim* (“for Heaven’s sake”). Additional related phrases from other sources include *sachar mitzvah-mitzvah* (“virtue is its own reward”), *mitzvah lishma velo lishma* (“acting with/without ulterior motive”), and *avodat Hashem lishma* (“doing G-d’s work”). All these idioms reflect the existential religious attitude of a person whose moral conduct (in Hebrew – *mitzvot*) is categorically dictated without any promise or hope for personal benefit or recompense. Each act serves as its own reward, and remuneration is accrued through making the correct choices. In such cases, conduct is termed *leshem hamayim*. In contrast, identical actions performed for self-promotion or self-interest is termed *lo leshem shamayim*: “not for Heaven’s sake.”

We believed these same terms could also be applied to art, examining where and when art may be viewed as an endeavor with no ulterior motive – art for art’s sake alone. The exhibition is primarily comprised of installations and performances presented at a site specifically selected for this event. The participating artists each use different mediums of art to respond to the physical space at their disposal, reacting to the spirit of the place and the themes they are currently investigating in their art. All the works will disperse when the exhibition ends.

Dina Levi will conduct a performance atop a multilayered stack of pre-painted cardboard. The audience is invited to choose segments from the top sheet as the artist cuts pieces and hands them out, gradually producing gaps that reveal the bottom layers. Levi then responds by painting on the new surface, and the process continues until a random, unforeseeable work is created from this interaction, composed of fragments but also completely whole.

Tamar Nissim creates performative gestures based on actions that may be entered and exited, with entrance and exit points stemming from the measure of concentration within each act, their intensity and precision imbuing them with significance – making it a performance for its own sake. These gestures encourage reflection on

the interrelations between the body and its environment, and between sensuality and obsessive compulsivity. Nissim describes the **Leshem Shamayim** performance work she developed for the exhibition as a challenge to herself and the audience: “The performative act will be my focal point, an action that may be entered and exited, something akin to the fragility of a soap bubble encapsulating air and then bursting into nothingness. The entrance and exit points rely on the intention and measure of concentration within each act, with their intensity and precision imbuing them with significance – making it a performance for its own sake.”

In recent years, Etti Abergel has established spatial installations in various galleries and museums. She uses plastic shopping bags, filters, cups, kettles, paint brushes, hairbrushes, and fabrics as raw materials. All these and many more are meshed together with cheap and available items, such as chicken wire, textile scraps and glue. From these, Abergel creates a singular site-specific sculpture laden with the inherent tension between abundance and scarcity. In this exhibition, the artist intends to extend this theme through the use of metal trays, diluted black liquid, and white cotton fabric.

Edna Ohana creates site-specific and site-hung works that are an “...attempt to touch on the tension between body and space, the relations that are produced from my encounter with my surroundings. My body reacts to the space, immediately beginning the dialogue. I have undergone a process that has led me on a search for a long line capable of moving within the space, creating imagery dependent on the site and dimensions around me. My works are limited in time, stimulating the space as they are presented within it, then breaking up, consumed, instilling the images with human qualities, given a spiritual dimension by floating in space.”

At the opening of **Art for Art**, Meirav Davish Ben Moshe will draw in ink directly on plaster walls, a quiet installation completed in the presence of the audience. The work is based on writing the text of Israel’s Declaration of Independence in a

סופה להתקיים

רגישויות משותפות

אמנים משתתפים

מיכה אולמן, ורדי בוברוב, דוד בן הרא"ש, פסי גירש, אבנר שר.

אוצרת התערוכה

ד"ר סמדר שפי.

Art for Art

Curators

Bitya Rosenak.
Gabi Yair.

Participating artists

Etti Abergel, Meirav Davish Ben Moshe, Dina Levy,
Tamar Nissim, Edna Ohana.

חמשת המיצבים בתערוכה **סופה להתקיים - רגישויות משותפות** הם זירות חציבה אחר גלעין פנימי, חיפוש נקודת המגוז של המציאות. כותרת הביאנלה השנה, 'לשם שמים', לקוחה מהמשנה: "כָּל מַחְלֻקַת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, סוּפָה לְהִתְקַיֵּם" (אבות ה, יז). העבודות נוגעות בשסוע, בנתון במחלוקת, כמצב אולי בלתי פתיר, שההימצאות בו יכולה להיות מעשירה. קורים של משמעות מקשרים בין העבודות: בכולן יש עיסוק באזורים לימינליים, בגמישות ובקיבעון, כמו גם בתהייה על המקום שבו הדרכים נפרדות לכדי מחלוקת ומתקרבות לכדי פיוס.

עבודתו של מיכה אולמן, 'שולחן חול', ממשיכה את שולחנות החול שהעסיקו אותו מראשית דרכו האמנותית בשנות השבעים. בתיבת ברזל מכוסה זכוכית סידר אולמן חול סביב פתח שצורתו כקווי מתאר של בית סכמטי: גג מחודר ודפנות ישרות. במידה מסוימת הדימוי אבסורדי: שולחן שמכיל בית שתוכנו מאיים להינגר ממנו, ואף על פי כן, באופן כמעט הרואי, הוא נותר יציב וקווי המתאר שלו נותרים תמימים. השולחן, כדימוי, מכיל הקשרי פעילות יומיומית של אכילה ושיחה; בהקשר היהודי הוא טעון משמעות מטפזית כתחליף למזבח; ובהקשר הצבאי הוא מזכיר את שולחנות החול הצבאיים שעליהם נקבעים מהלכים אסטרטגיים קרי: מסעות הרג. פקעת המשמעויות המורכבת הזאת מעיבה על הקריאה האופטימית, החד־ממדית, של השולחן כמקום של יישוב מחלוקות בדרכי שלום.

גומיות משרד הן חומר הגלם ל'הנפילה' – המיצב של ורדי בוברוב. החפץ הטריטוריאלי מתקשר לפרוצדורות, אדמיניסטרציה וביורוקרטיה, ודבקה בו מידה של קטנוניות וצייקנות. בוברוב מתבוננת באלסטיות של הגומיות כבתכונה אנושית. היא בוחנת את המקום שבו הגמישות פוקעת והגומי הכנוע הופך למצליף. בספרו של אלבר קאמי, 'הנפילה' (1956), נוכח המתח התמידי בין הרצון לחיות לאור אידאליים מוסריים, לבין הצורך להתפשר. צבע הגומיות, המזכיר עור אנושי, מחזק את הזיקה האסוציאטיבית, והופך אותן למסמנות פשרה, אולי תבוסה מוסרית, באצטלת ביורוקרטיה וסדר טוב.

חיכוך של זמן ומרחב, אובייקטים וזיכרון, מקבל צורה מוחשית במיצב של פסי גירש, 'חלון וצל ספרים'. גירש יצרה מיצב תלת־ממדי, המורכב מכרכים רבים של האנציקלופדיה העברית, לצד צילומים. הצילומים, כולם מצולמים באותו החלל, ובהם ספרים ופריטי ריהוט מעוצבים כמיונסצנות, כבימת תיאטרון, רגעים קפואים של יופי וכאב המופקעים ממהלך הזמן. באנציקלופדיה מהדהד כישלונה של אופטימיות כפולה: זו של עידן ההארה, האמונה שניתן להקיף את הידע ושיסודותיו

בלתי משתנים; וזו של ימי ראשית המדינה, בהם הוצאה האנציקלופדיה העברית הראשונה כמימוש הצירוף של אוצר התרבות הכללי והיהודי. הכרכים המושלכים כעת ללא חפץ, הופכים בידי גירש לחומר המסמן מפגש בין זיכרונות אישים, כמיהה לזמן ספציפי ועבר נוסטלגי, מודרניזם מרוסק. צילומי האנציקלופדיה ליד הכרכים עצמם יוצרים מפגש פיזי עם תרבות כתב וספר, קשב ודממה שכמעט נכחדו.

דוד בן הרא"ש מגדיר חלל, ממסגר אותו במתכת ויוצר בתוכו שיח מרהיב בין חומר וצורה. הוא מתדיין עם האמנות כמהות, כווקטור בעל כיוון פנימי שפעולת האמן מתנהלת מולו ואיתו, כשגם אקראיות ממלאת תפקיד. בן הרא"ש משתמש במלח – חומר מחטא ומרפא, משמר וגם ממית – עץ ושעווה, לצד חומרים מלאכותיים כמו סיליקון וניילון. הוא יוצר דיאלוגים דיאלקטיים ביניהם, כשאופני עיבוד, כמו חום, יוצרים בהם שינויים בלתי צפויים. בתוך המרחב שסומן, מוכלת ואפילו נחגגת מידה של אי־ודאות, מחלוקת שניתן לשהות בה. שם העבודה Negative Capability הוא מונח שטבע המשורר הרומנטי ג'ון קיטס, ליכולת להיות באי־ודאות וספק, ולהעדפת היופי על פני הידיעה.

אבנים ועליהן טקסט (טכניקה מעורבת) יוצרות דימוי בו מולחמות יחד תרבות ואלימות. ב'כראשונים' אבנר שר מתייחס לרגע הדרמטי של ניפוץ לוחות הברית כאשר משה יורד מההר ומגלה שהעם עובד את עגל הזהב. דומה שההכרעה בין הרוחני והחומרי נעשתה והעם פנה לגשמי, לנמוך ולמידי. שר משכפל שוב ושוב את הפסוקים המספרים כיצד אלוהים מבשר למשה שהעם חזר לעבוד אלילים. האבנים מסמנות אלימות, בימינו בעיקר פוליטית, מאזכרות סקילה, וגם את המנהג היהודי של הנחת אבן על קבר.

במקום הנוגה שבין זיכרון לבנייה מחודשת של עבר; בין היכולת לראות באי־הסכמה ראשית דיון ולהכיר ביופיו של המעורפל – שם נמצאות רגישויות משותפות, ואלו סופן להתקיים.

David Benarroch
Negative Capability, 2019

Micha Ullman
Sand Table, 2019

מיכה אולמן
שולחן חול , 2019

Pesi Girsch
Angel, 2019

פסי גירש
מלאך, 2015

Avner Sher
Primary, 2019

אבנר שר
הראשונים, 2019

moment when Moses smashes the Tablets of the Covenant after descending Mount Sinai and discovering that the Israelites are worshipping the Golden Calf. When forced to choose between the spiritual and the corporeal, the people turned to the corporeal, the base and the instantaneous. Sher repeatedly replicates the verses describing how God reports to Moses that the people have returned to idolatry. In contemporary imagery, stones symbolize violence, especially political violence, as well as execution by stoning and the Jewish custom of placing a stone on a grave to mark one's visit.

In the melancholy space between memory and rebuilding of a past, and between the ability to first find a discussion in disagreement and to recognize the beauty of ambiguity – this is where we find shared sensitivities. These are what will endure.

Vardi Bobrow
The Fall, 2019

ורדי בוברוב
 הנפילה, 2019

The five installations in **Human Nature: Shared Sensitivities** delve into themselves, searching for a core, a point at which reality converges. “For Heaven’s sake,” the theme of the 2019 Jerusalem Biennale, comes from the Mishna: “Every dispute that is for the sake of Heaven will in the end endure” (Ethics of the Fathers 5:17). The works touch on the fracture found in every dispute, a situation that is, perhaps, unsolvable but whose ideas may enrich. Webs of meaning connect the works: all relate to liminal areas, to flexibility and obsession, as well as meditation on the point where paths in a dispute separate and converge in reconciliation.

The work by Micha Ullman, **Sand Table**, continues his sand tables from the early 1970s. In a glass-covered iron box, Ullman arranges sand around an opening shaped as an outline of a house with a pointed roof and straight walls. The image is somewhat absurd: the image of the house within the box-table whose contents, sand, threaten to spill out. Yet in an almost heroic fashion, the sand remains stable and its outline remains unblemished. The table contains the meaning of everyday activities like eating and conversation; in a Jewish context it holds metaphysical meaning as the substitute for an altar; finally, in the military context, it recalls the sand tables used to determine military operations. This complex skein of meaning darkens the optimistic, one-dimensional understanding of the table as a setting for the peaceful settlement of disputes.

Rubber bands are the raw material in **Fall**, the installation by Vardi Bobrow. The trivial object connects with paperwork and bureaucracy and exudes a degree of pettiness and parsimony. Bobrow sees the elasticity of the rubber bands as a personality trait. She explores the limits of flexibility and at what point the submissive rubber becomes a whip. In **The Fall** (1956) by Albert Camus, constant tension exists between the yearning to live according to high ideals and the need to compromise. The color of the rubber bands, reminiscent of human skin, reinforces the connotations and transforms them into a sign of compromise, or maybe moral defeat, in homage to bureaucracy and order.

Friction between time and space, and objects and memory, becomes tangible in the installation by Pesi Girsch, **Window and the Shadow of Books**. Girsch created a three dimensional installation consisting of volumes of the **Encyclopedia Hebraica** and photographs. The photographs were all shot in the same space and show books and furniture designed as a mise-en-scène, like frozen moments of beauty and pain seized from the passage of time. The encyclopedia echoes the failure of twofold optimism: the Age of Enlightenment belief that knowledge can be encompassed and that its foundations are unchanging; and the early days of the State of Israel, when the first **Encyclopedia Hebraica** was published and signified the culmination of general and Jewish culture. The now discarded volumes are transformed by Girsch into a material that signifies a meeting of personal memories, the longing for a specific time and a nostalgic past, and a crushed Modernism. The photographs of the encyclopedia alongside the volumes themselves create a physical encounter with written culture and books, an attentiveness and silence that have almost disappeared.

David Benarroch defines a space, frames it in metal and creates a spectacular dialogue between material and form. He approaches art as an essence with an internally directed vector, with and against which the artistic act evolves, but where randomness also plays a role. Benarroch uses salt, a material that disinfectants, heals, preserves and even kills, wood, and wax, along with synthetic materials like silicone and nylon. He creates dialectical dialogues between the materials that processing methods, such as heat, change in unexpected ways.

A degree of uncertainty is contained, even celebrated within the delineated space: a dispute in which one can spend time. **Negative Capability**, the title of the work, was a term coined by the Romantic poet John Keats to describe the ability to remain uncertain and doubtful, and to value artistic beauty over understanding.

Stones marked with text create an image that weld together culture and violence. In the mixed-media installation, **Like the First**, Avner Sher refers to the dramatic

הפיץ את אורך

מיצב מאת הרב יצחק מולי.

Human Nature

Shared Sensitivities

Curator

Dr. Smadar Sheffi.

Participating artists

David Benarroch. Vardi Bobrow. Pesi Girsch.
Avner Sher. Micha Ullman.

כאמן קונספטואלי וכרב, יצירתו של יצחק מולי בוחנת את הצומת המיוחד שבין רוחניות ועולם החומר. נושא הביאנלה השנה, 'לשם שמים', מעניק לו הזדמנות להמשיך ולחקור תמה זו בקנה מידה רחב. בהשראת המתח שנוצר לעתים קרובות, בשל השאיפה היהודית הייחודית לחיפוש אחר האמת, המידה והצדק – יצר האמן יצחק מולי במיוחד עבור הבינאלה מיצב חדשני תלוי-מקום שכותרתו **הפץ את אורך**.

המיצב נועד לעורר השתתפות ציבורית פעילה בחקירת הרעיון שפעולה פיזית מסוגלת לייצר השפעה 'לשם שמים'. המיצב בנוי כסוכה, שבצדה החיצוני פרספקס היוצר השתקפות וצדה הפנימי לבן וחשוף. הטבע המשתקף מן החוץ מאפשר לצופה 'לראות את עצמו בסוכה' ועל ידי כך מושך אותו פנימה, לתוך הסוכה.

עם כניסתו למיצב מוזמן הצופה להשתתף, לשם שמים, בהשלמת הפרויקט, אם על ידי ביצוע מצווה ברגע זה או על ידי התחייבות לקיים מצווה בעתיד – ובכך לזכות במדבקה מעוצבת בצורת להבה צבעונית, אותה הוא ממקם בסוכה כרצונו.

כאשר הסוכה תתמלא במדבקות, והדפנות הלבנות והרצפה יכוסו בלהבות קטנות, תתרחש טרנספורמציה והסוכה החשופה תהפוך לסמל צבעוני וחזותי, ובכך תבטא את הרעיון שהמצוות משנות את העולם סביבנו. פעולה זו מניעה התבוננות פנימית בעוצמת השפעתה הרוחנית של הפעולה הפיזית.

כל אמנות ניתנת לפרשנות כשיחה בין הצופה לאמן; עבור מולי זוהי מהות עשייתו. מטרתו היא ששיחה זו תימשך הרבה מעבר ליצירת האמנות הספציפית, אל תוך העולם הסובב אותנו, דרך הענקת קולו ואישיותו הייחודיים של הצופה למרחב האמנותי והרעיוני.

Yitzchok Mouly
Spread Your Light (Interior), 2019

יצחק מולי
הפץ את אורך (מבט מן הפנים), 2019

As a conceptual artist and rabbi whose work explores the intersection of spirituality and the material world we live in, the 2019 Jerusalem Biennale theme *leshem shamayim* gives Yitzchok Mouly an opportunity to continue to explore a favorite theme on a much larger scale. Inspired by the tension often generated by our uniquely Jewish mechanism to pursue truth, virtue, and justice, Yitzchok Mouly developed an innovative, site-specific installation project for the fourth Biennale entitled **#Spread Your Light**.

The work is designed to provoke public participation to explore the understanding that physical action is capable of having an impact *leshem shamayim*. This installation takes the form of a sukkah constructed of a reflective plexiglass exterior and completely white interior. The reflective nature of the exterior allows the viewers to 'see themselves in the sukkah' thereby drawing them into the space. Upon entering the installation, viewers are invited to participate in completing the project by either performing a mitzvah in the moment or committing to do a mitzvah in the future, whereupon they receive a colorful flame shaped sticker to place anywhere in the sukkah. As the stickers fill the space, the bare white walls and floor are transformed into a colorful and visual symbol of mitzvot changing the world around us, prompting contemplation of the spiritual impact of a physical action.

All art can be viewed as a conversation between viewer and artist, but for Mouly this is the essence of what he does. Lending his unique voice and personality to the common space of art and ideas, his goal is for the conversation to continue well beyond the piece of art and into the world around us.

Yitzchok Mouly
Spread Your Light (Exterior), 2019

יצחק מולי
הפץ את אורך (מבט מן החוץ), 2019

אן ששון

שניים אוחזין

אמנית משתתפת

אן ששון.

אוצר התערוכה

אילן ויזגן.

Spread Your Light

An installation by Yitzchok Mouly.

אן ששון עוסקת בדואליות, בכפילות, בחלוקה ובמחלוקת. כציירת ורשמת היא עוסקת מזה שנים באמנות ככלי לבחינה עצמית, להתבוננות ולביקורת. דימויי הכפילות והלעומתיות עוברים כחוט השני בעבודותיה המוקדמות והמאוחרות ומסגירים אופן חשיבה שיש בו תמיד מקום לאחר, לעמדה אחרת, מקום שאין בו אמת אבסולוטית אלא אפשרויות שונות לפרשנות ולבחינת המציאות.

למספר 'שניים' משמעות רחבה ועמוקה במחשבה היהודית, החל מרעיון ה'עזר כנגדו' שבסיפור הבריאה ועד לגרעין החברתי הבסיסי הנמצא ביסוד המצוות שבין אדם לחברו, אשר מסדירות את ההתנהלות החברתית. בתוך המצוות הללו נכללת, בין היתר, גם סוגיית היחס לזר, שנמצאת תדיר על סדר יומה של החברה הישראלית ושל העולם המערבי כולו, ובעיקר בשנים האחרונות. כל אלה, יחד עם הקונפליקט הישראלי-פלסטיני, מעסיקים את אן ששון ומוצאים ביטוי בגוף עבודותיה המוצגות בתערוכה הנוכחית, **שניים אוחזין**, לרבות שאלת הפרספקטיבה – כיצד שני אנשים, או שני עמים, יכולים לראות את אותו הדבר באופן שונה ולעתים הפוך לחלוטין.

ששון מנסה לרדת לשורש הסכסוך בין העם הישראלי והעם הפלסטיני דרך הפריזמה של הקרבת הבנים – עקדת הבן היא תמה מרכזית באמונה היהודית ובאמונה המוסלמית, והיא מסמנת את ראשית המחלוקת: בקוראן ישמעאל הוא הבן הנעקד, ולפיכך הוא גם גיבור הפרשה והבן המועדף. דרך אלגוריה זו מתבהרת תפיסתה של האמנית הרואה את הסכסוך כבעל שורשים עמוקים, וככזה שאולי אינו ניתן לפתרון, שכן הוא יצוק בבסיס האמונה של כל עם. כאישה וכאם, ששון כואבת את השלכות הסכסוך ובראשן הקרבת הבנים לאל המלחמה. הדמויות ה'אנונימיות' בציוריה, הן בחלקן הגדול סוג של הנצחה, שכן דיוקנאותיהן מבוססים על צילומי פניהם של חללי צה"ל שנפלו במערכות השונות מאז הקמת המדינה.

דימוי נוסף המלווה את עבודותיה של ששון ומרחיב את הדיון לקוח ממחזות אחרים: הדלאי לאמה הצעיר זוהה כבר בגיל שלוש כיוורשו וכגלגולו הרוחני של הדלאי לאמה הקודם, ועל כן נלקח מביתו וממשפחתו אל משכן הדלאי לאמה, שם גודל וחונך בנפרד כדי למלא את ייעודו. בסיפור זה, כמו גם בסיפוריהם של נביאים ונזירים בדתות ובמיתולוגיות שונות, עניין הבחירה האלוהית קשור לעתים קרובות להקרבה ולגורל לא פשוט, של עקירה מחיק המשפחה והליכה אל המדבר, הפיזי או המטפורי. דמותו של הדלאי לאמה מופיעה ביצירתה של ששון כמעט תמיד בצורה מוכפלת – בלבוש מסורתי ובלבוש מערבי, בכובע טיבטי אופייני וכגלוי־ראש, נעול בנעלים או יחף... רמז לאפשרויות ולהזדמנויות הרבות העומדות בפנינו עם בואנו לעולם – עד להתערבותה של יד הגורל.

דמויותיה של ששון, גם אם נוכסו מהקשר אחר, מקבלות לעתים קרובות טיפול של סובייקטים באולפן צילום שכונתי, במיונסצנה המוכרת של יחיד/זוג/משפחה על רקע וילון או צילום של מקום רחוק ואקזוטי. קונבנציית צילום זו, שהייתה מקובלת מאוד עד לפני כמה עשורים, מזוהה היום בעיניים ישראליות בעיקר עם האוכלוסייה הפלסטינית, ואנו נחשפים אליה מדי פעם בתקשורת לאחר פיגועי התאבדות, בניסיון להכיר את האדם שביצע את המעשה הנורא ולהבין את מניעיו. צילומים אלה מעידים אולי על הלך הנפש של אוכלוסייה שבויה ומסוגרת, מוגבלת בתנועותיה ובאפשרויותיה. נראה שהאמנית, שגדלה בדרום־אפריקה ומכירה מקרוב את מדיניות האפרטהייד, רגישה במיוחד למדיניות ההפרדה שנכפתה על שני העמים ומזהה את הסימנים וההשלכות האפשריות גם על החברה הישראלית.

אן ששון מתגלה אם כן כאמנית מעורבת, אכפתית וחרדה לקיומנו ולעתידנו כאן. בציור רגיש, מונוכרומטי או כזה המעמת צבעים חמים וקרים, היא מתארת מפגשים אנושיים, אמיתיים או אפשריים בנסיבות אחרות. דמותה שלה מופיעה אף היא לעתים קרובות בציוריה, ספק מביטה במראה ספק מביטה בנו בדאגה ובחמלה. נדמה כי תמרורי אזהרה פזורים בתוך יצירתה וקוראים לנו לעצור, להרהר במצב קיומנו כאן, להושיט יד ולהתחיל לאחות את הקרע שמאיים על עתידם של שני העמים.

Anne Sassoon
Lead Me, 2019

אן ששון
הובילי אותי, 2019

Anne Sassoon
Jumping Men, 2018

אן ששון
גברים קופצים, 2018

Anne Sassoon shows herself to be a sympathetic, caring artist, anxious for Israeli existence and the country's future. In sensitive paintings and drawings, monochromatic or contrasting warm and cool colors, she illustrates human encounters, real or what might have been real under different circumstances. Her own image also appears often, perhaps looking in the mirror, or staring straight at us with concern and compassion. The warning signs scattered within her work call on us to stop, to reflect on our present situation here, to reach out to our neighbors and to begin to narrow the rift that threatens the future of both peoples.

Anne Sassoon
Dislocated Landscape, 2005

אן ששון
 נוף מועתק ממקומו, 2005

The solo exhibition of Anne Sassoon examines duality, duplication, division and controversy. For years, Sassoon has used her art as a tool for self-examination, observation and criticism. The images of duplication and confrontations that run through her early and late paintings and drawings reveal her attitude that there is always room for the Other and for different viewpoints. No absolute truth exists, rather different possibilities for interpretation and examination of the reality and “facts” from both sides of every situation.

The number “two” has a broad and profound meaning in Jewish thought, from the idea of the “helpmate” in the biblical story of creation to the formulation of mitzvot (religious commandments and moral behavior) between individuals that regulate social conduct. For that matter, two is the smallest number of people that can be defined as a society. Among these commandments is the attitude towards and treatment of the foreigner, an issue that has been on the agenda of Israeli society and the entire Western world in recent years. This issue, together with the Israeli-Palestinian conflict, troubles Anne Sassoon. The exhibition includes a wide body of her work and tries to illustrate her struggle with these topics, including the question of how two people or two peoples can see exactly the same event and interpret it in entirely different ways.

Sassoon attempts to get to the root of the conflict between the two peoples, Israeli and Palestinian, through the prism of sacrificing sons. The binding of the son is a central theme in the Jewish and Muslim faiths and demarcates the beginning of their dispute. Genesis describes the binding of Isaac, while in the Koran, it is Ishmael who is the bound son. The son specified in each religious text serves to underscore the protagonist and the preferred son. This allegory hints at the artist’s perception of the conflict as having deep roots, and the difficulty in resolving it due to the entrenched beliefs of each people. As a woman and a mother, the consequences of the conflict grieve Sassoon, first and foremost the sacrifice of sons to the god of war. Some of the unnamed figures in her paintings serve as a kind of commemoration because their

portraits are based on photographs of the faces of IDF soldiers who have fallen in the various wars since the establishment of Israel.

Another image that accompanies her work and expands the discussion comes from a distant culture: the young Dalai Lama. The current Dalai Lama, identified at age three as the successor and spiritual incarnation of the former Dalai Lama, was taken from his family to the Dalai Lama’s residence, where he was raised and educated separately to fulfill his mission. In the story of the Dalai Lama, as well as in the stories of prophets and monks in the Bible and in other religions and mythologies, the matter of divine choice is often related to sacrifice and a harsh fate, displacement, and leaving the family for a physical or metaphorical desert. The figure of the Dalai Lama appears in Sassoon’s work almost always doubled, in traditional and western dress, with a typical Tibetan hat and a bare head, with shoes and barefoot, perhaps to hint at the many possibilities and opportunities that lie ahead when we come into the world until fate intervenes.

It is interesting to note that Sassoon’s characters, even if appropriated from other sources and contexts, are often treated as subjects in a local photography studio, using the familiar mise-en-scène of a person, couple, or family against a curtain or photograph backdrop of a distant and exotic place. This photography convention, which was very popular until a few decades ago, is now identified by Israelis mainly with the Palestinian population. Following suicide bombings, the media occasionally displays photographs of the bomber, in an attempt to know the person who committed the terrible act and understand his motives. These photographs may indicate the mood of a captive and closed population, limited in its movements and possibilities. It seems that the artist, who grew up in South Africa and is familiar with apartheid policies, is particularly sensitive to the separation policy imposed on both peoples and identifies the signs and possible implications for Israeli society as well.

לא בשמים

Anne Sassoon

Dualities

אוצרת התערוכה

ורה פלפול.

אמנים משתתפים

חנאן אבו־חוסיין, יונתן אולמן, שולי בורנשטיין וולף. בברלי ברקת.
איתן דור־שב, פיטר מלץ. בברלי־גיין סטוארט, דניאל פלדהקר.
יובל שאול, לידה שרת־מסד, ליהי תורג'מן.

Curator

Ilan Wizgan.

Participating artist

Anne Sassoon.

"כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֶנְכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לֹא נִפְלְאָתָה הִיא מִמָּךְ וְלֹא רַחֲקָה הִוא. לֹא בְּשָׂמִים הִוא [...] וְלֹא מֵעֶבֶר לָם הִוא [...] כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבְלִבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ" (דברים ל, יא-יד).

הפסוקים בספר דברים מעודדים את האדם לקיים את מצוות האל, כי הדבר בהישג ידו ובתחום יכולותיו של בן אנוש. אין צורך לחפש אופני ביטוי מטפיזיים לאמונה; הברית בין האדם לבוראו היא נגישה, קרובה ללב וניתנת לביטוי במציאות הארצית: "כי קרוב אליך הדבר מאוד, בפִּיךָ ובלבבך לעשותו".

התערוכה לא בשמים מציעה מבט מרובד על הקשר שבין הרעיון הגולמי, המוטיבציה למימוש והפעולה האמנותית הממשית הבוראת יש־מאין, כי 'לא בשמים היא'. היא מציגה מגוון קולות, פרשנויות, מקורות השראה ואופני מימוש יצירתיים, הכורכים יחד עבודות אינדיבידואליות לכדי מערך קולקטיבי של הבעה. החיבור בין האמנים בוחן דרכי פעולה אפשריות ביצירה האישית והעכשווית, גם זו שלא בהכרח עוסקת בדימוי הקשור לכותרת התערוכה אלא לפרשנותו. בצירוף העבודות יחד, מתהווה חיבור מידני בין האיש־היחידאי לבין הפוליטי־הקולקטיבי.

התערוכה מתפרשת על פני שלוש קומות במרחב האדריכלי המרהיב של מכון ון ליר, באופן המציע קריאה חדשה לתהליך היצירה החקרני של האמן, מרגע נביטת הרעיון הראשוני ועד ל'בריאת' היצירה ומיקומה בהווה. חלק מהעבודות מזמינות את הצופה לדון על מוצאו התרבותי־פוליטי של מעשה האמנות, תוך שהן מאירות ומערורות שאלות על ייצוגי אמונה וספק ממקום אינדיבידואלי וחילוני. בצירופן יחד מתקיימים אפקטים חזותיים של קירבה ודמיון ביניהן: בדימוי, בצבע, במופשט אל מול הפיגורטיבי, במקריות אל מול התכנון המוקפד, בזמן ובמקום ועוד.

בחלל הכניסה העליון מוצגים בין היתר מיצב קיר של יונתן אולמן, 'הצעה למונומנט לעצמי כפי שהייתי רוצה להיזכר' – דיוקן עצמי של האמן, עשוי משכבות גבס לבן על משטחי פורמייקה לבנים, המכליא לתוכו שני פסלים – 'דוד' של מיכלאנג'לו ו'האדם החושב' של אוגוסט רודן – איקונות של רציונליות ותבונה. אובייקטים עשויים גופי זכוכית של שולי בורנשטיין וולף ואובייקט עשוי נורות פלורסנט של דניאל פלדהקר – אשר כמו תהליך יצירתם, מגלמים אריגה של חומרים זמינים יום־יומיים שאורגנו מחדש לכדי שפה הנדסית ומינימליסטית שמוליכה את האור מהממד הפיזיקלי שלו אל עבר מחוות פיסוליים, תלת ממדיים וקונספטואליים.

'ספר היצירה' גדול הממדים של פיטר יעקב מלץ, מקיים תמהיל של מודולים ספרותיים שונים: יומן אישי, כרוניקה, סיפור אלגורי, פרוזה, שירה ותפילות, רישומים מופשטים וטקסטים בעברית ובאנגלית. רישום גדול־ממדים בשחור־לבן של האמנית האנגלייה בברלי־ג'יין סטוארט, מתאר רעיון של הבעל שם טוב העוסק באותנטיות האישית, בהקשר הדתי ובכלל.

בקומות התחתונות מוצגות עבודות מונומנטליות של ליהי תורג'מן, העוסקת בחלל ובהקשריו המרובים ומשתמשת בפלטה מונוכרומטית של חומרים וצבע כדי למפות טריטוריות, לחשוף ולחלופין ליצור שכבות של היסטוריה אישית וציבורית שפעמים רבות סמויות מן העין. המיצבים של חנאן אבו־חוסיין עוסקים בזהות ובמקומיות, בחומר, בזיכרון ובמפגש בין תרבויות. כערבייה פלסטינית הפועלת בתוך הסצנה האמנותית בישראל, היא מבקשת לקיים דיון ודיאלוג בינה לבין המקום שבו היא מציגה. החומרים המשמשים אותה הם חומרי בניין, בטון ומלט לצד חומרים המאפיינים מלאכות נשיות כמו מחטים וחוטי תפירה.

בברלי ברקת מציגה מיצב ציורי המשלב רישום פחם גדול־ממדים וירטואוזי הנע בין דימוי מופשט לפיגורטיבי, לצד שני ציורי שמן קטנים, האחד מופשט השני פיגורטיבי. החיבור בין השלושה יוצר מערך יחסים פואטי חדש. ציור של יובל שאול מתוך סדרת עבודות גדולה העוסקת בדימויים של יודאיקה מנקודת מבט ציורית ועכשווית, עשוי בעיקר מאבקות של מתכות, מה שמעניק ליצירה ברק וניואנסים אופטיים מגוונים. איתן דור־שב מתכתב בציוריו בצורה ביקורתית עם קלאסיקות וקונבנציות סנטימנטליות של סיפורי התנ"ך.

לידה שרת מסד טומנת בגביעי קריסטל שיירי ברזל חלודים, מסמרים משומשים, חצץ, עלי זהב ועוד בתהליך שבין אלכימאי לצורף. חומר הפסולת המושלך מורם על ידה לאובייקט של תשוקה.

Beverley-Jane Stewart
From Kabbalah to Avoidance, 2019

בברלי-ג'יין סטוארט
 מקבלה לדחייה, 2019

Suly Bornstein Wolff
Between Heaven and Earth, 2018

שולי בורנשטיין וולף
 בין שמים וארץ, 2018

Beverly Barkat
Asaf, 2019

Yuval Shaul
Kiddush Cup, 2005

יובל שאול
גביע קידוש, 2005

Danielle Feldhacker
Woven, 2017

Ethan Dor Shav
Swirling Blades, 2019

איתן דור שב
להטוטי החרב המתהפכת, 2019

Peter Jacob Maltz
Book of Creation, 2019

פיטר יעקב מלץ
ספר היצירה, 2019

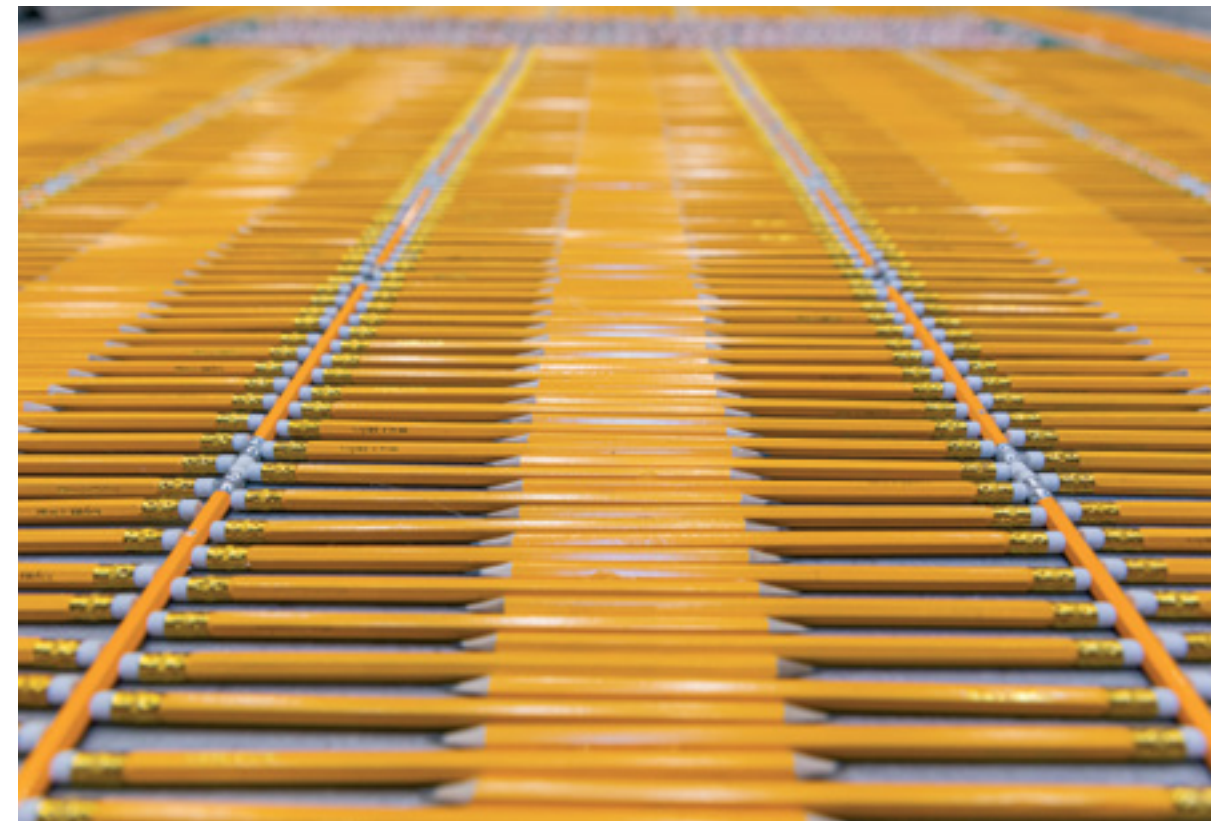
Yonatan Ullman
A Proposal for a Monument to Myself as I Wish to Be Remembered,
2018

יונתן אולמן
הצעה למונומנט לעצמי כפי שהייתי רוצה להיזכר,
2018

Lida Sharet Massad
Drawing, 2017

לידה שרת מסד
רישום, 2017

Hannan Abu-Hussein
Untitled (Detail), 2019

חנאן אבו חוסיין
ללא כותרת, 2019

Beverly Barkat has created a picturesque installation that combines a large-scale virtuosic charcoal drawing that moves between abstract and figurative images, alongside two small oil paintings, one abstract and one figurative. The connection between the three creates a new poetic relationship. A painting by Yuval Shaul, one of a large series of works addressing images of Judaica from a painterly and contemporary perspective, is mainly composed of powdered metal, which gives the work a sheen and a variety of optical nuances. Eitan Dor-Shav critically engages his paintings with the classics and sentimental conventions of biblical stories.

Within crystal goblets Lida Sharet-Massad conceals scraps of rusty iron, used nails, gravel, gold leaf and other objects, in a process that falls somewhere between alchemy and metalwork. The artist elevates the discarded materials to become objects of desire.

Lihi Turjeman
HAVE, 2017

ליהי תורג'מן
HAVE, 2017

“For this commandment which I command you this day, it is not too hard for you, neither is it far off. It is not in Heaven ... Neither is it beyond the sea ... But the thing is very close to you, in your mouth, and in your heart, that you may observe it.”
– Deuteronomy 30:11–14

The verses in Deuteronomy encourage humanity to fulfill the commandment set out by God, for all the commandments are within the ability of humanity. There is no need to seek metaphysical modes to express faith; the covenant between people and their Creator is accessible, close to the heart and expressed in the earthly reality: “But the thing is very close to you, in your mouth, and in your heart, that you may observe it.”

Not In Heaven offers a layered view of the relationship between the basic idea expressed in the verses, the motivation to fulfil the ideas and the tangible artistic act that creates something out of nothing, because “it is not in Heaven.” The exhibition presents a variety of voices, interpretations, sources of inspiration and creative formulations that bind the individual works together into a collective system of expression. The artists examine possible modes of action in their personal and contemporary work, even when these are interpretive, not necessarily literal. An immediate connection between the individual and the political-collective is created in the amalgamation of these works.

The exhibition, spread over three floors in the magnificent architectural space of the Van Leer Jerusalem Institute, offers a new appraisal of the creative process, from the moment of the initial idea to the “creation” of the work and its installation. The works invite the viewer to discuss the cultural-political origins of the art, as they enlighten and raise questions about representations of faith and doubt from a place that is individual and secular. With the works gathered together in one exhibition, their visual similarities become clear: through the images, colors, conceptual versus figurative, improvisation versus intentional, in time and place and other aspects,

as well.

In the upper entrance hall is a wall installation by Yonatan Ullmann, **Proposal for a Monument to Myself as I Want to Be Remembered**, a self-portrait composed of layers of white plaster on white Formica surfaces that incorporate two sculptures that are icons of rationality and reason: **David** by Michelangelo and **The Thinker** by August Rodin. Alongside the large panoramic glass vitrines are objects composed of white, ready-made glass forms by Suly Bornstein-Wolff and an object created from fluorescent light bulbs by Danielle Feldhacker, which, like the process of their creation, embody the weaving or intertwining of readily-available, commonplace materials that have been rearranged into a minimalist engineering language that conducts the light from the physical dimension of the work to a place that is sculptural, three-dimensional, and conceptual.

Book of Creation by Peter Jacob Maltz is an amalgamation of different literary elements: personal diary, daily log, allegory, prose, poetry, and prayer, with abstract sketches and texts in Hebrew and English. A large black-and-white sketch by the English artist Beverly-Jane Stuart depicts an idea of the Baal Shem Tov that considers personal authenticity, both in the religious context and in general.

Monumental works by Lihi Turjeman are displayed on the lower floors. These examine the space and its many contexts and use a monochromatic palette of materials and color to map territories in a way that exposes or, alternatively, creates layers of personal and communal history that are often hidden from view. Hannan Abu-Hussein has created installations that investigate identity and location, through materials, memory, and encounters between cultures. As a Palestinian Arab woman who is active in the Israeli art scene, Abu-Hussein seeks to generate a dialogue and a debate between herself and the venue. She uses construction materials – concrete and cement – alongside materials used in crafts that are typically seen as feminine, such as sewing needles and thread.

תורה ומלאכה

לימוד תורה ומלאכה

Not in Heaven

Curator

Vera Pilpoul.

Participating artists

Hannan Abu-Hussein. Beverly Barkat. Suly Bornstein-Wolff.
Eitan Dor-Shav. Danielle Feldhacker. Peter Jacob Maltz.
Lida Sharet-Massad. Yuval Shaul. Beverley-Jane Stewart.
Lihi Turjeman. Yonatan Ullman.

ניהול אמנותי

מתן ישראלי.

ניהול ואוצרות קופסה שחורה

אסף כהן. יצחק מזרחי.

אמנים משתתפים

לולה גאינטדינובה. הדס עפרת.
רועי פביאן. ג'ניה קריס.

תורה ומלאכה היא תערוכה בעלת מטרה מוצהרת: לשנות את הנרטיב ההגמוני על תחילתה של האמנות הישראלית בירושלים, על ידי הנכחה מחודשת של בית הספר 'תורה ומלאכה'.

בית הספר 'תורה ומלאכה' קם בשנת 1882 על ידי ארגון 'כל ישראל חברים' (כי"ח), והיה המוסד היהודי הראשון ללימודי אמנות שהוקם בירושלים ובארץ בכלל, עשרים וארבע שנים לפני שהקים בוריס ש"ץ את 'בצלאל' (1906), אשר התקבע בתודעה הציבורית כחלוץ וראשון בתחום.

בית הספר נשכח, או ליתר דיוק הושכח, משיח האמנות הישראלי, בעיקר בשל היותו מזוהה עם הספרדים ועם הציונות האוניברסלית. להשכחה ההיסטורית הצטרפה גם שכחה פיזית - המבנה נהרס בשנות השבעים כדי לפנות מקום להקמת מרכז כלל על ידי יזמי נדל"ן והעירייה, ששאפו להקים מרכז מסחרי מודרני לירושלים המתרחבת - "בניין שהוא עיר".

'תורה ומלאכה' היה בית ספר עיוני ומקצועי הראשון בארץ. לצד מלאכות ומקצועות כמו חייטות, סנדלרות, נפחות, נגרות, מכניקה ועוד, לימדו בו גם ציור, פיסול ומקצועות כלליים. התלמידים היו ברובם יהודים־ספרדים, תימנים ומקצתם נוצרים ומוסלמים. מטרת בית הספר היתה להעמיד דור של צעירים יהודים בעלי מקצוע שיאפשר להם פרנסה מכובדת, ללא הסתמכות על כספי החלוקה. למרות חשיבותו, לא הרבה ידוע על בית הספר. מרבית המידע עליו מבוסס על מאמרו של היסטוריון האמנות גדעון עפרת, 'ההתחלה הראשונה: תורה ומלאכה' (2011), המופיע באתר המחבר, **המחסן של גדעון עפרת**.

למוסד קמו מתנגדים משני קצות הקשת הפוליטית: החרדים האדוקים, בני היישוב הישן, התנגדו ללימודי חול, בוודאי בסגנון אירופי ותמכו בהמשך שיטת החלוקה שהשאירה את לומדי התורה בעוני מתמשך; והחלוצים העבריים התנגדו לבית הספר מפני שהשיעורים התקיימו ברובם בשפה הצרפתית.

חלק מתוצרי בית הספר מוטמעים עד היום במרחב הציבורי. המורים, יחד עם תלמידי בית הספר, השתתפו בעבודות שיפוץ כיפת הסלע; מחלקת המסגרות של בית הספר יצרה את עמודי הפנסים לתאורת רחוב יפו; ועד היום אפשר למצוא על מדרכות העיר מכסי ביוב שעליהם חרוט השם 'אליאנס' בצרפתית ו'כי"ח' בעברית.

התערוכה אינה מסתפקת רק בצדק היסטורי; היא מציעה כיוון חדש ואופטימי של ראיית האמנות המתפתחת במרכז כלל כהמשך לעשייה האמנותית ההיסטורית שהתקיימה בבית הספר – ובכך נוצר חיבור חדש ופורץ דרך בין מרכז מסחרי לעשייה אמנותית עכשווית, בין ישן וחדש.

התערוכה מורכבת משני חלקים:

חלק א: הארכיון החסר

קופסה שחורה, גלריית רחוב יפו 97, בחזית מרכז כלל (חוץ)

אוצרים: קופסה שחורה – אסף כהן ויצחק מזרחי

צילום: סמדר צוק

אמני 'תורה ומלאכה' יצרו אלפי עבודות במגוון טכניקות: ציור ופיסול, אריגת שטיחים, יודאיקה, כלי חרס ומתכת, ריקוע, אריחים ועוד. מאחר שהם לא חתמו על עבודותיהם בשם או בשם בית הספר, קשה מאוד להתחקות אחריהן, כפי שמסביר גדעון עפרת:

"היכן מסתתרים מוצרי 'תורה ומלאכה'? מלבד השטיחים שאותרו לעיל [ונמצאים באוספים שונים, כולל באוסף המחבר], היכן הם הפריטים החרוטים בעץ זית, הרהיטים ושאר פריטי האבן, הנחושת, הצדף, התחרה וכו' שנוצרו כאן? התשובה קשה: לא מוכרת לנו חותמת כלשהי של תוצרת בית־הספר, גם לא שום קטלוג־מכירות, בה במידה שמסע בירורים באוספים מוזיאליים ופרטיים מעלה שרידים קלושים בלבד. כאילו בלעה האדמה את אמנות 'תורה ומלאכה'" (שם).

מאחר שמעולם לא הוצגה תערוכה בנושא והעבודות מעולם לא אוגדו בארכיב מסודר, נוצר חלל שאותו באה למלא התערוכה **הארכיון החסר**. תערוכה זו מבקשת לפתוח צוהר ולגלות טפח מהנעשה בבית הספר, ולהחזיר לחיים ולתודעה הציבורית את פועלו, את מוריו, את תלמידיו ואת יצירותיו. בפרויקט זה מתועדים צילומי ארכיון של בית הספר ועבודות שככל הנראה היו תוצרים של אמני 'תורה ומלאכה', הממוקמות באתרים שונים - אוספי מוזיאונים, בתי אספנים פרטיים והמרחב הציבורי הירושלמי.

תיעוד העבודות נעשה באופן שפורם, מפרק וגוזר אותן מהמרחב שבו הן נמצאו, פיסות זיכרון

שהתמוססו עם הזמן עד שנשכחו מהתודעה ונאספו מחדש, בתקווה להחזירן למרחב הציבורי ולתודעה.

חלק ב: שלוש הצבות ברחבי מרכז כלל (פנים)

גג / רועי פביאן

העבודה תלויה בחלל האטריום המרכזי של המרכז המסחרי

כחלק משהות אמן שהתקיימה ב-2016, ערך האדריכל והאמן רועי פביאן מחקר על בית הספר 'תורה ומלאכה' ועל הרקע להקמת מרכז כלל, ואיתר את השרטוטים המקוריים של המבנה שנהרס. הוא חישב את מיקומו של הבניין במרחב, ביחס למגרש ולמפלס פני הקרקע, ובעזרת הדמיית מחשב של שני המבנים זה בתוך זה, גילה כי מרבית בית הספר ההיסטורי נבלע בתוך האטריום של מרכז כלל, וחלק מחדריו פולשים אל החללים המסחריים.

כדי להחזיר לתודעה את המבנה שנהרס, הקים פביאן מובייל תלת ממדי בגודל מלא (1:1) של גג בית הספר שהיה עשוי מרעפים אדומים. המובייל מורכב ממאות מוטות עץ אדום המרחפים בחלל האטריום של בניין כלל, כמעין גג־רפאים השב מן העבר.

כל ישראל חברים / הדס עפרת

העבודה מוצבת על קיר המעלית השקופה שבמרכז המסחרי

סמל עמותת כי"ח: שתי ידיים המסמלות את העבודה ואת המלאכה, חוזר להתנוסס במרכז המסחרי כלל, ארבעים שנה אחרי שנהרס מבנה בית הספר שקדם לו.

המעלית השקופה של בניין כלל היא סמל הקדמה והמודרניות של המבנה החדש - המעלית השקופה הראשונה בישראל. לא בכדי בחר עפרת למקם את הידיים על המעלית - בנקודת המגוז (ההיעלמות) של הבניין כולו וממש מול ה'גג' של רועי פביאן.

שתי העבודות תלויות זו מול זו ויוצרות אמירה אחת, המנכיחה את העבר ובה בעת מספרת את סיפורו של הבניין אשר אט אט חוזר להיות ליבה של ירושלים, מתוך חיבור בין הישן והקיים.

העבודה נוצרה כחלק מתוכנית שהות האמנים **ArtBnB Jerusalem**.

מסע / ג'ניה קריס ולולה גאינוטדינובה

העבודה נמצאת בקומה 7 של בניין כלל, במסדרון הפונה לכיוון רחוב כי"ח

מסעם של שני האמנים בעקבות היעלמותו של בית הספר לאמנות והעבודות שנוצרו בין קירותיו, הוביל אותם ליצור עקבות חדשות ולהנכיח אותן על ידי חציבה בקירות הבניין הקיים, שניצב במקומו של בית הספר.

ספירלת החומרים שיצרו נחצבה בקיר ציפוי האבן המודרני. מבעד לחציבה מתגלים חומרים גולמיים, כמו אלו שבוודאי ששימשו בסדנאות היצירה של בית הספר: אבן, בד, עץ, ברזל ונחושת.

העבודה מהדהדת את מבנהו של בניין כלל, אך כמו ספירלה שחוזרת על עקבותיה, כל פעם ברמה מקבילה אך גבוהה יותר - סידור החומרים על הקיר מרמז על חזרתם של חומרי היצירה, הסדנאות והאמנים למרחב, כפי שמתרחש בימים אלו.

העבודה נוצרה כחלק מתוכנית שהות האמנים **ArtBnB Jerusalem**.

תחילתה של התערוכה **תורה ומלאכה** במעבר של מוסללה לבניין כלל. מרגע שנחשפנו להיסטוריה הנסתרת של בית הספר שנהרס, ובזכות מאמרו של ד"ר גדעון עפרת, עודדנו אמנים לחקור וליצור עבודות בנושא. שתי העבודות הראשונות, 'תורה ומלאכה' של הדס עפרת ו'מסע' של ג'ניה קריס ולולה גאינוטדינובה, נוצרו בדצמבר 2018, כחלק מתוכנית שהות האמנים **ArtBnB Jerusalem**.

העבודה של רועי פביאן נוצרה במיוחד עבור הביאנלה ובתמיכת עיריית ירושלים, משרד התרבות והקרן לירושלים.

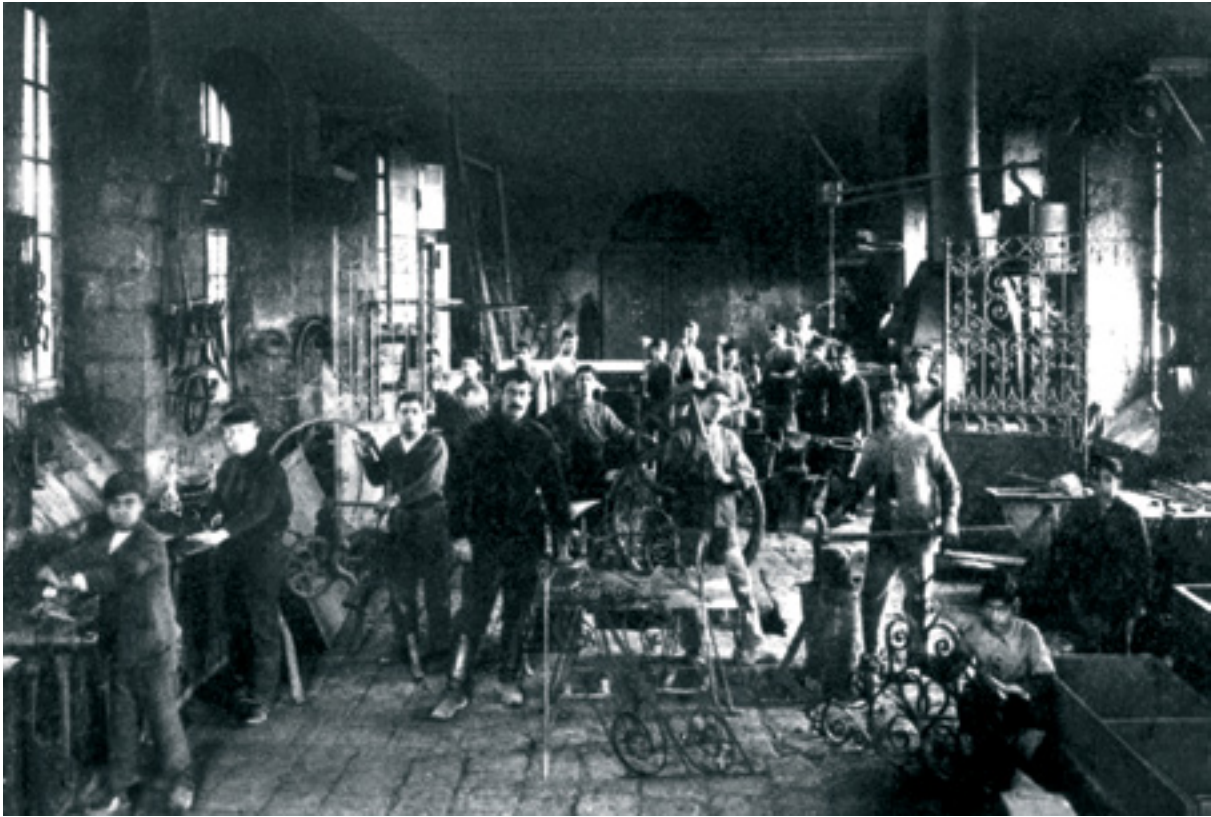
The Torah U'Melacha School [Jewish studies and crafts] of the Alliance Israelite [Kol Yisrael Haverim], Jerusalem, 1882–1927
Photographer: Kalman Weiss
Courtesy of the Jerusalem Municipal Archive

בית ספר 'תורה ומלאכה' 1882–1927,
כל ישראל חברים – אליאנס, ירושלים
צלם: קלמן וייס
באדיבות ארכיון העיר ירושלים, עיריית ירושלים

לא היינו מצליחים להקים את העבודה 'גג' ללא התכנון ההנדסי והליווי של 'ספיבק הנדסה' וההפקה הטכנית של נתן לנדאו.

התערוכה נוצרה בשותפות עם ארגון כל ישראל חברים-ישראל, שער היום ממשיכים את דרכו של בית הספר 'תורה ומלאכה' בשילוב מצוינות עם מסורת.

במחקר הארכיוני ובמציאת חומרים עבור התערוכה 'הארכיון החסר' נעזרנו רבות באוספי הארכיון הציוני המרכזי; מוזיאון חצר היישוב הישן; אורה פיקל צברי; יד יצחק בן־צבי; אוסף המפות ע"ש ערן לאור, הספרייה הלאומית; ד"ר נירית שלו־כליפיה; אוסף אליהו הכהן; אריאלה אמר; פרופ' שלום צבר; אפרת סיני; אוסף חנה ווילי לינדוור; וספירו ספירידון.

The smithy at the Torah U’Melacha Alliance Israelite School, Jerusalem, 1882–1927
Photograph c. 1908
Courtesy of the Central Zionist Archives, Jerusalem

הנפחיה, בית ספר 'תורה ומלאכה' 1882–1927,
כל ישראל חברים – אליאנס, ירושלים
תאריך צילום משוער – 1908
באדיבות הארכיון הציוני המרכזי, ירושלים

Metalworking shop at the Torah U’Melacha Alliance Israelite School, Jerusalem, 1882–1927
Photograph c. 1908
Courtesy of the Central Zionist Archives

חדר עבודה במתכת, בית ספר 'תורה ומלאכה' 1882–1927,
כל ישראל חברים – אליאנס, ירושלים
תאריך צילום משוער – 1908
באדיבות הארכיון הציוני המרכזי

Cistern cover in the Rand Houses Neighborhood, Jerusalem
Three-dimensional scan, 2019
Original produced in the Torah U'Melacha Alliance Israelite School, Jerusalem, 1882–1927

Commemorative carpet with the portrait of Lord Arthur James Balfour at the Yitzhak Ben Zvi Institute Library, Jerusalem, from the Eliahu Hacoheh Collection
Three-dimensional scan, 2019
Original produced in the weaving workshop of the Torah U'Melacha Alliance Israelite School, Jerusalem, 1882–1927

שטיח עם דמותו שלו לורד ארתור ג'יימס בלפור, אוסף אליהו הכהן, ספריית יד יצחק בן-צבי, ירושלים
סריקה תלת ממדית, 2019
תוצר בית ספר 'תורה ומלאכה' 1927–1882, כל ישראל חברים – אליאנס, ירושלים

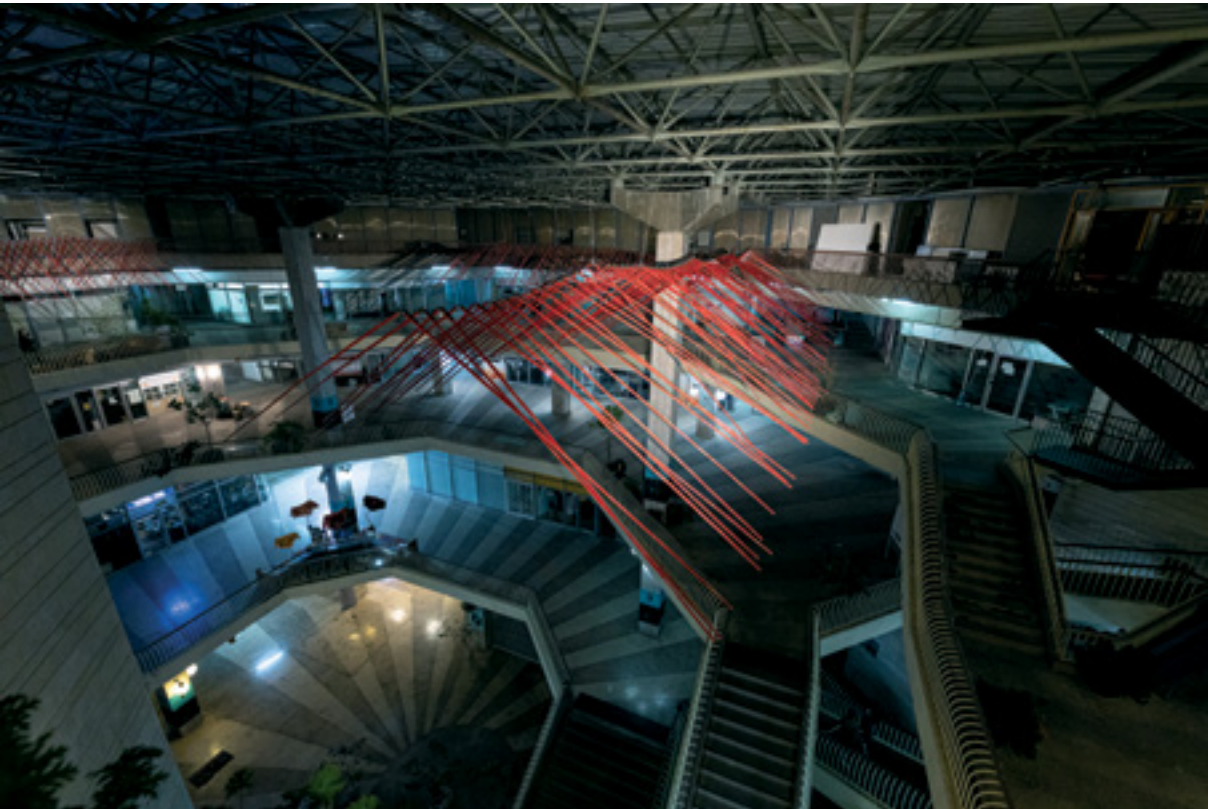
Jenia Kris and Lola Gaynutdinova
Massa, 2018

ג'ניה קריס ולולה גאינטדינובה
מסע, 2018

Black Box
Street View

קופסה שחורה
מבט מהרחוב

Roy Fabian
Roof, 2019

רועי פביאן
גג, 2019

Hadas Ophrat
Kol Israel Haverim, 2019

הדס עפרת
כל ישראל חברים, 2019

The spiral of materials they created has been carved into the modern stone siding. Through the cuts in the stone, raw materials were uncovered that likely were used in the school's workshops: stone, fabric, wood, iron and copper.

The work echoes the structure of the Clal Center building, but like a spiral that repeats its shape, either at the same level or higher, the arrangement of materials on the wall suggests a return of the creative materials to the space, the workshops and the artists, as is occurring in the present.

The work was created as part of the **ArtBnB Jerusalem** artist residency program.

Torah U'Melacha commences in the passage between Muslala and the Clal Center. After discovering the hidden history of the demolished school, and thanks to Dr. Gideon Ofrat's article, we encouraged artists to study and create works on the subject. The first works, **Torah U'Melacha** by Hadas Ophrat and **Journey** by Jenia Kris and Lola Gaynutdinova, were created in 2018 as part of the ArtBnB Jerusalem artist residency program.

Roy Fabian's work was created specifically for the 2019 Jerusalem Biennale with the support of the Jerusalem Municipality, the Ministry of Culture and the Jerusalem Foundation.

We would not have been able to install **Roof** without the engineering planning and support of Spivak Engineering and the technical production of Nathan Landau.

The exhibition was developed in partnership with "Kol Israel Haverim-Alliance", which continues the work of the Torah U'Melacha School, combining excellence with tradition.

We have been greatly assisted in the archival research and locating materials for **The Missing Archive** project by the collections of the Central Zionist Archives; the Old Yishuv Court Museum; Ora Pikel Tzabari; Yad Yitzhak Ben-Zvi; the Eran Laor Cartographic Collection in the National Library; Dr. Nirit Shalev-Khalifa; the Eliyahu HaCohen Collection; Ariella Amar; Prof. Shalom Sabar; Efrat Sinai; the Hanna and Willy Lindwer Collection; and Spiro Spiridon.

Torah U’Melacha was swallowed up by the earth.”

Since no exhibition on the subject has been held and Torah U’Melacha works were never properly archived, **The Missing Archive** project was initiated. It seeks to provide a window onto the school’s activities and bring the works, teachers, and students of the school back to life and to the public’s consciousness. This project uses photographs from different archives – museum collections, homes of private collectors and Jerusalem public spaces – of the school and of works that were probably made by Torah U’Melacha artists.

Documentation of the works was disentangled and derived from where they were discovered, essentially fragments of memory that dissipated over time until they were forgotten. These have been recollected anew in the hope that they will once again become part of the public domain and awareness.

Part 2: Three Stations at the Clal Center (inside)

Roof / Roy Fabian

The work hangs in the central atrium of the Clal Center.

As part of a 2016 artist residency, architect and artist Roy Fabian researched the Torah U’Melacha School and the context of the construction of the Clal Center, and managed to locate the original drawings of the demolished building. He determined the location of the building in the space relative to the lot and the ground floor. Using computer simulations to place the two buildings over one another, Fabian discovered that most of the historic school was located in the atrium of the Clal Center, while the spaces of some classrooms are now commercial spaces.

To reawaken awareness of the demolished building, Fabian constructed a full-sized

(1:1) three-dimensional mobile of the red-tiled school roof. The mobile consists of hundreds of red wooden poles floating in the atrium, like a ghost from the past.

Kol Israel Haverim / Hadas Ophrat

The work is found on the wall of the glass elevator of the Clal Center.

The symbol of the KIAH association, two hands to represent craftsmanship and work, returns to the Clal Center forty years after the school building was demolished.

The transparent elevator of Clal Center symbolizes the progress and modernity of the new building: it was Israel's first glass-walled elevator. For good reason Ophrat selected the glass elevator for the hands in **Kol Israel Haverim** – the work is located at the vanishing point of the entire building and directly in front of **Roof** by Roy Fabian.

The two works hang opposite one another and together form a single statement that focuses on the past while telling the story of the building that slowly is again becoming the heart of Jerusalem, by connecting the present with the past.

The work was created as part of the **ArtBnB Jerusalem** artist residency program.

Journey / Jenia Kris and Lola Gaynutdinova

The work is located on the 7th floor of the Clal Center, in the passage facing Kol Israel Haverim St.

The journey of the two artists in pursuit of the vanished art school and its works led them to create and preserve new traces of the school by carving into the walls of the existing building, which stands in the place of the Torah U’Melacha School.

Torah U'Melacha has a stated purpose: to change the hegemonic narrative surrounding the foundation of Israeli art in Jerusalem by revisiting the Jerusalem Torah U'Melacha School.

The Torah U'Melacha School was founded in 1882 by the Alliance Israélite Universelle (Kol Israel Haverim – KIAH; the Hebrew translates as “the fellowship of all Israel”), a Paris-based international Jewish organization founded in 1860 to safeguard the rights of Jews around the world. Torah U'Melacha was the first Jewish institution founded in Israel for the study of art; it was established 24 years before Boris Schatz launched Bezalel (1906), which Israeli public consciousness has accepted as the pioneering art institution in Israel, although Torah U'Melacha preceded it.

The school has been forgotten by the Israeli art discourse, primarily because it was associated with Sephardic Jewry and global Zionism. Historical obscurity was connected to physical oblivion; the building was demolished in the 1970s to make way for the Clal Center. Real estate developers and the municipality wanted to build a modern shopping center for the growing city, “a building that is a city.”

Torah U'Melacha was the first professional school in Israel. Alongside trades and crafts such as tailoring, shoemaking, metalworking, carpentry and mechanics, painting, sculpture and more general trades were also taught. The students were mostly Sephardic and Yemenite Jews, alongside some Christians and Muslims. The purpose of the school was to educate a generation of young Jewish tradesmen and craftsmen who would earn a decent living and not need to rely on charity.

Opponents to Torah U'Melacha emerged from both extremes of the political spectrum. The ultra-Orthodox opposed secular studies, especially European-style education, and favored the distribution of charity that led to perpetual poverty for Torah scholars. The Jewish Zionist pioneers opposed the school because most of the lessons were conducted in French, not Hebrew.

Some artifacts produced by the school are part of the Jerusalem landscape to this day. The teachers and students joined the team renovating the Dome of the Rock. The metalwork division fashioned the streetlight poles on Jaffa St. Even today, the manhole covers in Jerusalem include the words “Alliance” in French and "כי"ח"(KIAH) in Hebrew.

The exhibition focuses on more than simply historical justice for this groundbreaking institution. It offers a new and optimistic direction for the emerging artistic vision in the Clal Center as a continuation of the artistic practice of the Torah U'Melacha School, thus creating a new and revolutionary connection between the shopping center and contemporary artistic practice, between the old and the new.

The exhibition consists of two parts:

Part 1: The Missing Archive

Black Box, 97 Jaffa Street Gallery, at the Clal Center (outside)

Curators: Black Box – Asaf Cohen and Yitzchak Izek Mizrahi

Photography: Smadar Tsook

Artists from Torah U'Melacha created thousands of works in a variety of media and subject matter: painting and sculpture, carpet weaving, Judaica, ceramics and metalwork, embossing, tilework and more. Since they did not sign their names or the name of their school to their works, it is very difficult to trace them. Gideon Ofrat writes: “Where are the products from Torah U'Melacha? Except for the carpets ... [found in various collections, including that of the author], where are the objects carved in olive wood, the furniture and the other objects of stone, copper, shell, lace, etc. that were created here? The answer is tough: We are unfamiliar with the production stamp from the school, nor of any sales catalogue, and a search of museum and private collections has uncovered only scant remains. It is as though the art from

מהוין להוין

Torah U'Melacha

Torah Study and Work

מנחה בית המדרש

הרב יהודה מילר.

אמני בית המדרש

מתן בן טולילה. רעיה ברוקנטל. רונן יצחקי. פורת סלומון.
עינת עריף גלנטי. שמעון פינטו.

אוצר התערוכה

פורת סלומון.

אוצר פרפורמנס ואירועים

רונן יצחקי.

Muslala artistic director

Matan Israeli.

Black Box director and curators

Asaf Cohen.
Yitzhak Izek Mizrahi.

Participating artists

Roy Fabian. Lola Gaynutdinova.
Jenia Kris. Hadas Ophrat.

בשנת 2013 הנושא המרכזי היה 'עכשיו עכשיו'; בשנת 2014 – 'נביא נביא'; בשנת 2015 התמקד הפרויקט במתודת הציטוט '[שם, שם]'; ב-2016 בנושא האחרות: 'האחר האחר'; בשנת 2017 המוקד היה נושא הגבריות היהודית, בתערוכה 'גבר גבר'; ושנת 2018 הוקדשה לנושא האוטופיה בתערוכה 'סוף סוף'. השנה מוקדש הפרויקט למערכת הערכית של ה'הון' – מהון להון.

התערוכה 'מהון להון' מתגלגלת סביב שולחן, מאמן לאמן – שרשרת יצירות שנולדות זו מזו; מעין 'לימוד בחברותא' בין יצירות אמנות שונות. משב רוח שנושב מיצירה אחת הוא מסלול ההמראה של חברתה, חומר הגלם שלה – צבת בצבת עשויה. השולחן במרכז הוא שולחן בית המדרש, מרחב הלימוד המשותף של קבוצת האמנים שממנו התגבשה התערוכה סביבו.

במשך שלושה חודשים נפגשה קבוצת אמנים ואמניות ללימוד משותף ומעמיק של טקסטים יהודיים העוסקים ביחס הרוחני להון. מתוך הלימוד בחר כל אמן יצירה שלו המאירה נקודת מבט על הנושא. בשלב הבא, נתבקש כל אמן לבחור את אחת היצירות של עמיתיו וליצור לה 'קאבר' – ביצוע מחודש בפרשנות אישית. כך נוצרה שרשרת של יצירות המתגלגלות זו מזו, במעגל 'מהון להון'.

הביטוי הארמי 'מהון להון' מעט שונה מהביטוי המקביל בשפת היומיום: 'מפה לשם'. בשפת היומיום אנו מתכוונים לומר, התגלגלתי ממקום אחד למקום אחר, בלי לשים לב כמעט. הביטוי הארמי אומר: היתני כאן ועכשיו אני כאן, במקום אחר. במשמעותו המילולית בעברית מקבל הביטוי רובד נוסף – מעבר למערכת ערכית שונה, המתבטאת בשאלת ההון. מה שנחשב כאן אינו מה שנחשב שם; הון שמוערך בעולם אחד, יהיה אולי חסר־ערך בעולם האחר.

תהליך העבודה המתגלגל בין היצירות כמוהו כלימוד בחברותא. הפרשנות של יצירות האמנות מייצרת יחסים בין מערכות־ערך שונות. איכות אמנותית אצל אמן אחד מתורגמת לאיכות שונה ביצירתו של אמן אחר, הנוצרת בסגנון שונה ומתוך מסע אמנותי אחר.

התערוכה מבקשת לעקוב אחרי התגלגלות 'הערך' בשדות השונים ובעולמות אמנותיים שונים, מהון להון: מהערך החומרי אל הערך הרוחני ובחזרה, ומשניהם יחד אל האמנות ובחזרה. מה נותן ערך לדבר 'יקר־ערך'? איזה ערך יש לו כשהוא ממוקם במערכת ערכית אחרת? כיצד הופכת הרוחניות ל'יוקרה', ואיזה מעמד מייצרת היוקרה החומרית במערכת הרוחנית? האם יכול הכסף להיתרגם לכיסופים, והאם השולחן הערוך יכול להיתרגם ל'שולחן ערוך'?

זהו הפרויקט הרב־תחומי השביעי של קבוצת 'בין שמים לארץ' – אירוע אמנות שנתי הפועל לחיבור עולם האמנות העכשווית עם עולם התוכן היהודי וקבלת השראה ממנו. בכל שנה נפגשת קבוצת אמנים ללימוד בית־מדרשי שממנו מתגבשת התערוכה והאירועים המלווים אותה.

Einat Arif Galanti
Me'hon Le'hon, 2019

עינת עריף גלנטי
מהון להון, 2019

Matan Ben Tolila
Me'hon Le'hon, 2019

מתן בן טולילה
מהון להון, 2019

Porat Salomon
Me'hon Le'hon, 2019

פורת סלומון
מהון להון, 2019

Raya Bruckenthal
Me'hon Le'hon, 2019

רעיה ברוקנטל
מהון להון, 2019

Shimon Pinto
Me'hon Le'hon, 2019

Ronen Yizhaki and Dov Abramson
Me'hon Le'hon, 2019

Me'hon Le'hon is an exhibition that emerges around a table, with the surrounding walls displaying a succession of works, each one emerging from its fellow. Like a partnership study – a chevuta – between different works of art, the spirit emanating from one work is the launch of another, its raw material. The central table is a table in the beit midrash (study house), a communal learning space for the group of artists and around which the exhibition developed.

For three months, the artists met to study together Jewish texts that examine the spiritual aspects of capital or fortune. The artists were inspired by their learning to choose one of their works that elucidated an aspect of the subject. In the next phase each artist selected one work of their colleagues and created a “cover” – a new execution, offering a personal commentary, of an existing work. In this way, a series of works was created, each one emerging from another.

“From here to there,” we say in colloquial language, “I found myself somewhere else.” The Hebrew “me'hon le'hon” has a similar, but slightly different meaning. From here to here, hardly paying attention, I ended up somewhere else. I was here and I am still here, but in a different place. The literal meaning in Hebrew means a transition between places that is a transition to a different value system. What is considered here is not what is considered there, and fortune valued in one world may be worthless in another.

The work process that evolved between the works is similar to learning with a partner (chevuta). The interpretation the artworks offer are relationships between different value systems. Artistic characteristics of one artist translate into characteristics in the work of a different artist, created in a different style and on a different artistic journey.

The exhibition seeks to track the development of “values” in various fields and artistic worlds: material to spiritual and spiritual to material; and from both spiritual and

material to art and vice versa. What bestows value upon something treasured? What value does it retain in another value system? How does spirituality become “esteem” or “prestige” and what status does material prestige generate in a spiritual system? Can money be translated into spiritual elevation, and a set table into the Shulchan Aruch?

This is the seventh multidisciplinary project of the group “Between Heaven and Earth,” an annual art event designed to connect the contemporary art world with inspiration from the world of Jewish content. Each year, a group of artists meets to learn together and from this learning program the exhibition and the accompanying events are formed.

In 2013, the theme was **Achshav Achshav (Now Now)**; in 2014, it was **Navi Navi**; in 2015, the project [**Sham, Sham**] focused on citations; In 2016, **Ha'acher Ha'acher (The Other Other)**; in 2017, masculinity in Judaism, **Gever Gever (A Man's Man)**; in 2018, utopia in the exhibition **Sof Sof (End's End)**. This year, the project **Me'hon Le'hon** is dedicated to value systems surrounding wealth or fortune.

הסופרג'יסטיות העבריות

מאה שנים

אמנים משתתפים

אנדי לויין ארנוביץ'. מיטל בוטון. ניב בן דוד. נחמה גולדמן.
נורית יעקבס ינון. מילי כ"ץ. קובי לוי. יאיר מדינה. מירה מיילור.
אילת עופרים. אלעד פרץ. דינת ציזנר כ"ץ.

אוצרות התערוכה

אמילי ד' בילסקי.
נורית יעקבס ינון.

Me'hon Le'hon

Exhibition curator

Porat Salomon.

Curator of performance and events

Ronen Izhaki.

Beit midrash facilitator

Rabbi Yehuda Miller.

Beit midrash participating artists

Matan Ben Tolila. Raya Bruckenthal. Einat Arif Galanti.
Shimon Pinto. Porat Salomon. Ronen Yitzhaki.

השנה אנו מציינים מאה שנים למאבק על זכויות פוליטיות לנשים בארץ ישראל. בנובמבר 1917 החלו נשות היישוב היהודיות להיאבק על זכותן להשתתף בתהליך הפוליטי: הזכות לבחור והזכות להיבחר לוועד הלאומי שייצג את היישוב מול המנדט הבריטי. עקב התנגדות עזה מצד החרדים, שבוטאה בין השאר בפסיקותיו של הרב הראשי האשכנזי, הראי"ה קוק, קיבלו הנשים זכות הצבעה רק בינואר 1926. אף כי לכאורה, בעת הקמת המדינה בשנת 1948 סוגיה זו כבר הגיעה אל פתרונה, גם היום יש עדיין מפלגות שדבקות בסירובן לאפשר לנשים להתמודד על מקום ברשימה לכנסת, ומספרן הכולל של נשים המכהנות כחברות כנסת או כראשות סיעה נותר נמוך למדי.

סיפור המאבק על זכויות ההצבעה לנשים בארץ ישראל נשכח במידה רבה. תערוכה זו מבקשת לחלוק כבוד לנשים שעמדו בחזית המאבק בימי היישוב, ולהציג את תמונת המצב הנוכחית של השתתפות נשים במרחב הפוליטי. כמה מהעבודות נוצרו במיוחד עבור תערוכה זו על ידי נורית יעקבס ינון בשיתוף עם ניב בן דוד, מיטל בוטון, נחמה גולדמן, מילי כ"ץ, דינת ציסנר כ"ץ, מירה מיילור, יאיר מדינה, אילת עופרים ואלעד פרץ. העבודות מתבססות על מחקר אינטנסיבי בארכיונים ובספריות שחשף טקסטים, דימויים ופריטים היסטוריים: 'קלפי' העומדת במרכז הגלריה משלבת דימויים של אחת־עשרה סופרג'יסטיות עבריות ראשונות, יחד עם תמונות 'סלפי' של נשים שהשתתפו לאחרונה במערכות הבחירות בישראל; המיצב 'שלטי רחוב' מציע להנציח את הסופרג'יסטיות ברחובות הערים בישראל; עבודת הווידיאו 'קול אישה' מציגה דיוקנאות של חברות כנסת שכיהנו מאז 1948 ועד היום, יחד עם נתונים על יחסן המספרי מול חברי הכנסת הגברים. שם היצירה דור־משמעי ומפנה את הצופים לאמרה התלמודית 'קול באישה ערווה', הקושרת בין קול האישה למיניותה, ומהווה בסיס לאיסור ההלכתי על גברים לשמוע שירת נשים (ברכות כד, ע"א; קידושין ע, ע"א). כיום נעשה שימוש בביטוי זה כדי להצדיק הדרת נשים מהמרחב הציבורי.

לפני מאה שנים התנהל הוויכוח על זכויות פוליטיות של נשים באמצעות פשקווילים וכרוזים. בחלק מהם הפצירו הרבנים בנשים שלא להגיע לקלפיות, ובאחרים דרבנו את הנשים לצאת ולהצביע. ביצירה 'פשקווילים' הודפסו מחדש על בד כרוזות משנת 1920, לצורך שחזור ויזואלי של הקולות שנשמעו בפולמוס ההיסטורי דאז. מבט עכשווי מוצג בווידיאו 'כל כבודה בת מלך פנימה' ובו פרופ' תמר רוס, פילוסופית פמיניסטית דתייה, מלמדת את פסיקתו של הרב קוק משנת 1919 האוסרת על נשים לבחור ולהיבחר. שם העבודה לקוח מקביעה המובאת בגמרא (יבמות עז, ע"א), שלפיה מקומן הראוי של נשים הוא במרחב הביתי, תפיסה שרווחה עד לפני שנים לא רבות גם בחברה הכללית. הווידיאו מציג אישה פמיניסטית המלמדת פסיקה מיוזוגינית, אך מבט מעמיק יותר חושף

רבדים נוספים של אירוניה ואנלוגיה: הרב קוק, שפרופ' רוס רואה עצמה תלמידתו, טען נגד העוינות החרדית המסורתית לציונות, שלתנועה הציונית יש תפקיד בתכנית הגאולה האלוהית, ופרופ' רוס אימצה טיעונים תיאולוגיים אלה לצורך הצדקת עמדות של פמיניזם אורתודוקסי, הממלא לדעתה תפקיד חשוב בגאולה.

מאה שנות המאבק על זכויות פוליטיות לנשים השפיעו גם על כמה יצירות אינדיבידואליות: אנדי לויין ארנוביץ' מתמקדת בצומת שבו נפגשים מגדר, פוליטיקה ויהדות, ומפנה את תשומת הלב להדרת נשים באירועים עכשוויים, כגון מחיקת תמונות של נשים ממרחבים ציבוריים בירושלים. צלליות הנייר 'אבותינו ואימותינו' שאותן גזרה ארנוביץ' ביד בסגנון המאסטרים ההולנדים, מבלטות את דמויות האבות התנ"כיים על רקע היעדר הפנים של האימהות.

הפסלים הנוגעים של מירה מיילור מעוררים רגשות של נשים, שאיפותיהן, שברירותן ועוצמתן. בכמה פסלים מוצגים ראשי נשים סגורים בתוך קופסת עץ כאשר סביבן צורות מאיימות ומטפחות גם יחד. העבודה 'להמס את תקרת הזכוכית' רומזת לפוטנציאל השינוי הקיים בעוצמה נשית, כאשר הראש מצמיח קרניים כמו דמות ממיתולוגיה עתיקה.

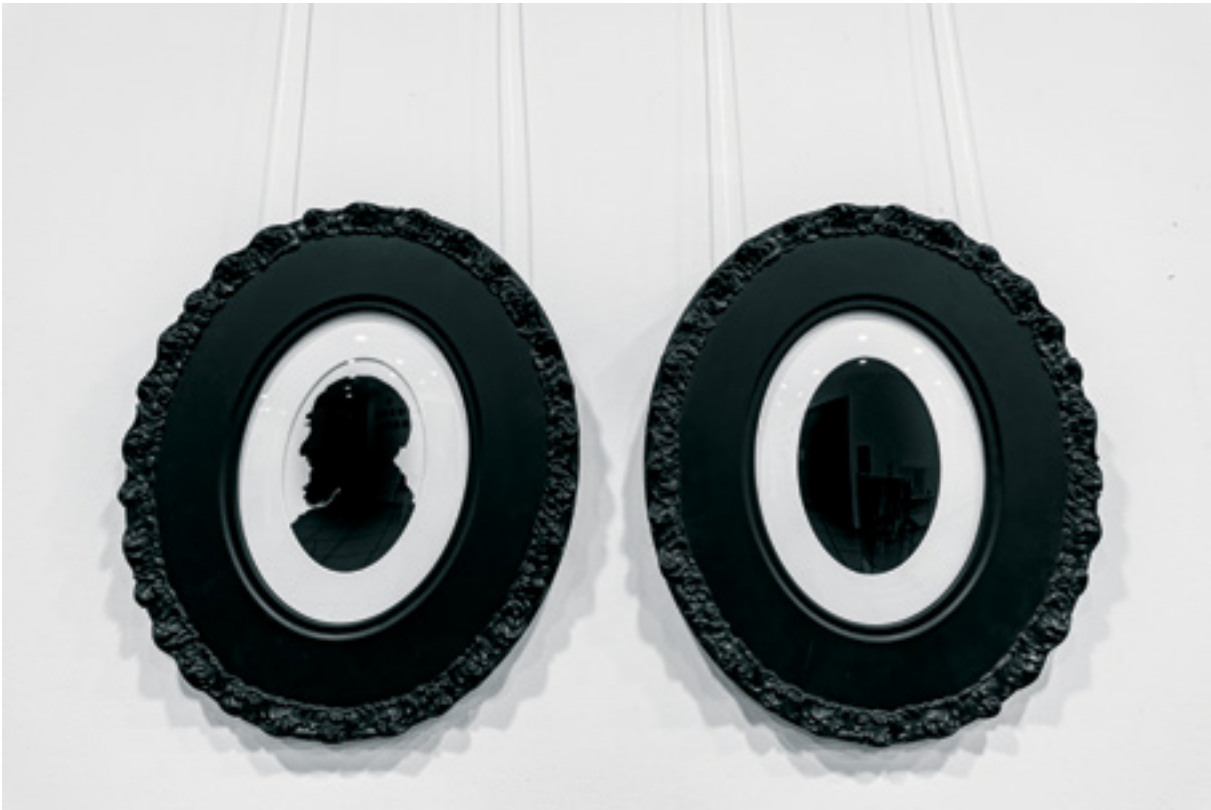
נעליו של קובי לוי משלבות הומור עם אמנות ומבטאות אמיתות חדות באשר למעמד האישה. המגפיים הכפולים, הנעים קדימה ואחורה, מבטאים את צורת ההתקדמות הפוליטית של נשים. מאחורי עיצובי הנעליים של לוי עומדת הפְּטִישִׁיזְצְיָה החברתית ביחס לנעלי נשים המבטאות מיניות ועוצמה. נעל עקב ממזגת נעל שטוחה עם עקב סטילטו המחובר לאצבעות – אח אופנתי של הנעליים בעלות הסכין הקטלנית הנסתרת שאותן נעלה לוטה לניה בסרט של ג'יימס בונד, 'מרוסיה באהבה'. כך, נעלי העקב, סמל לסקסיות אולטרה־נשית, הופכות לנשק המבטא עוצמה נשית, או במילותיה של הפוליטיקאית האמריקנית ניקי היילי: "אני נועלת נעלי עקב ולא כהצהרת אופנה. הן תחמושת". אף שהושגה התקדמות רבה מאז 1919, המאבק למען שוויון לנשים לא תם.

יוזמת ומפיקת התערוכה, נורית יעקבס ינון; כתיבת הטקסט, אמילי ד' בילסקי; ליווי וייעוץ אקדמי, פרופ' מרגלית שילה וד"ר נעמה טיטלבאום־קריא; יצירותיו של קובי לוי הושאלו מהתערוכה 'בנעליה' של מוזיאון ראשון לציון, באדיבות המנהלת נאווה קסלר והאוצרת יונה שפירא; תודתנו לתנועת 'אמונה – תנועת האישה הדתית הלאומית' על תמיכתה הנדיבה.

Kobi Levi
Flat Stiletto, 2019

קובי לוי
נעלי עקב, 2019

Andi LaVine Arnovitz
Our Matriarchs and Patriarchs, 2019

אנדי לויין ארנוביץ'
אבותינו ואימותינו, 2019

Nurit Jacobs-Yinon, with Nir Ben-David (editing), Elad Peretz (sound design), Mili Katz (drawing), and Dinat Zisner Katz (graphics) **Kol Isha**, 2019

נורית יעקבס ינון עם ניר בן דוד (עריכה), אלעד פרץ (עיצוב קול), מילי כ"ץ (ציור), דינת ציונר כ"ץ (גרפיקה) **קול אשה**, 2019

Nechama Goldman, Nurit Jacobs-Yinon, Dinat Zisner Katz, Mili Katz, Yair Medina and Ayelet Ofarim **Ballot**, 2019

נחמה גולדמן, נורית יעקבס ינון, דינת ציונר כ"ץ, מילי כ"ץ, יאיר מדינה ואילת עופרים **פתקי קלפי**, 2019

Nurit Jacobs-Yinon and Yair Medina
Street Signs, 2019

נורית יעקבס ינון ויאיר מדינה
שלטי רחוב, 2019

Mira Maylor
Melting the Glass Ceiling, 2019

מירה מיילור
להמס את תקרת הזכוכית, 2019

Nechama Goldman, Nurit Jacobs-Yinon, Dinat Zisner Katz, Mili Katz, Yair Medina and Ayelet Ofarim
Kalpi (Voting Booth), 2019

Nurit Jacobs-Yinon, Yair Medina and Ayelet Ofarim
Pashkivilim, 2019

נורית יעקבס ינון, יאיר מדינה ואילת עופרים
פֶּשְׁקוּוִילִים, 2019

Ceiling, with the head sprouting antlers like a figure of ancient mythology.

Kobi Levi's shoes delight with their wit and superb craftsmanship, expressing trenchant truths about the status of women. The fluctuations of women's political progress can be read in the double boots, simultaneously moving backwards and forwards. Society's fetishizing of women's footwear in relation to sexuality and power lie behind Levi's designs. **Flat Stilettos** conflates a flat shoe with a stiletto attached to the toes, a high-fashion sibling of the serviceable footwear concealing lethal blades worn by Lotte Lenya in the James Bond film "From Russia with Love." Stiletto shoes, a symbol of ultra-feminine sexiness, are transformed into a weapon of female power. To quote American politician Nikki Haley: "I wear high heels and it's not a fashion statement; it's for ammunition." While much progress has been made since 1919, the battle for women's equality continues.

The exhibition's executive producer was Nurit Jacobs-Yinon, with text written by Emily D. Bilski. Prof. Margalit Shilo and Dr. Naama Teitlbaum-Karrie acted as academic advisors. Works by Kobi Levi courtesy of Rishon LeZion Museum, Nava Kessler, director; Yona Shapira, curator. Finally, generous support was provided by Emunah – National Religious Women's Organization.

Nurit Jacobs-Yinon, with Elad Peretz (photography and editing),
Meital Botton (vocals) and Mira Maylor (sculpture)
“All the glory of the king’s daughter is within”: Learning with Tamar Ross, 2019

נורית יעקבס ינון עם אלעד פרץ (צילום ועריכה),
מיטל בוטון (שירה), מירה מיילור (פיסול)
כל כבודה בת מלך פנימה: לימוד עם תמר רוס, 2019

In 2019, we celebrate the centenary of the battle for women's suffrage in Israel. In November 1917, the women of the Yishuv (the Jewish community in the Land of Israel) began their struggle for the right to participate in the political process: the right to vote and the right to run as candidates for membership in the National Committee that represented the Yishuv vis-à-vis the British Mandate. Due to strong opposition from the ultra-Orthodox communities—epitomized by the rulings of Ashkenazi Chief Rabbi Abraham Isaac Kook—women only received equal voting rights in January 1926. By the time the State of Israel was created in 1948, the question of enfranchising women had been settled. Yet today there are still political parties that refuse to field women candidates, and the number of women parliamentarians and party leaders remains small.

The story of the struggle for women's voting rights in Israel has been largely forgotten. **Hebrew Suffragists: 100 Years** honors the suffragists and depicts women's political participation. The artists employ a variety of media and approaches to elucidate this complex story. Several works have been created specifically for this exhibition by Nurit Jacobs-Yinon in collaboration with Niv Ben-David, Meital Botton, Nechama Goldman, Mili Katz, Dinat Zisner Katz, Mira Maylor, Yair Medina, Ayelet Ofarim, and Elad Peretz. Intensive research in archives and libraries uncovered historical texts, images, and ephemera, which served as raw material for the videos and installation works. The symbolic voting booth in the center of the gallery combines images of the first eleven Hebrew suffragists with selfies documenting women's participation in recent elections. **Street Signs** is an installation that advocates commemorating the suffragists within the fabric of Israeli cities. The video **Kol Isha** presents portraits of the women who have served in the Knesset since 1948, alongside information about their numbers relative to those of male Knesset members. The title, playing on the dual meaning of kol in Hebrew, signifies both “a woman's vote” and “a woman's voice.” In the Talmud, a woman's voice is associated with her sexuality, providing the rationale to prohibit men hearing a woman sing (Berakhot 24a; Kiddushin 70a). Thus, the phrase kol isha (a woman's voice) is cited when justifying excluding women

from the public sphere on religious grounds.

A century ago, arguments for and against women's suffrage were displayed in Yishuv streets in the form of pashkivilim (public posters): rabbis admonished women to stay away from the polls, while female activists, among them founders of a women's political party, urged women to vote. In **Pashkivilim**, posters from 1920 have been reprinted on fabric, creating a visual re-enactment of the voices heard in this historical debate. A contemporary reflection is offered in the video “**All the glory of the king's daughter is within**”: **Learning with Tamar Ross**, wherein religious feminist philosopher Prof. Tamar Ross teaches Rabbi Kook's 1919 decision forbidding women from voting and running for office. The video's title is a citation from the Talmud (Yevamot 77a), which, in rabbinic tradition, refers to the idea that the domestic sphere is the proper place for women, analogous to the phrase “A woman's place is in the home.” While on the surface the video presents a feminist teaching a misogynist ruling, deeper reflection reveals layers of irony and analogy. Despite ultra-Orthodox hostility to Zionism, Kook argued that the Zionist movement was part of the divine plan for redemption. Prof. Ross, who considers herself a student of Kook, fulfills a corresponding role in contemporary Jewry: she has established foundations for Orthodox Jewish feminism by employing Kook's theological arguments.

The impact of this hundred-year history is expressed in several individual works. Andi LaVine Arnovitz focuses on the intersection of gender, politics, and religion. Her work calls attention to the marginalization of women, triggered by contemporary occurrences such as the removal of women's images from Jerusalem's public spaces. Arnovitz's hand-cut paper silhouettes resemble traditional double portraits in the Dutch Old Masters tradition, but in these works the patriarchs are accompanied by invisible matriarchs. Mira Maylor's poignant sculptures evoke women's emotions and aspirations, their fragility, and their power. In several works female heads are confined within wood boxes, surrounded by shapes both menacing and nurturing. The transformative potential of female power is suggested in **Melting the Glass**

לא בשמים היא

Hebrew Suffragists

100 Years

אמנים משתתפים

עירית אביר. דוב אברמסון. לוקה אור. שלומית באומן.
יעל בוכבינדר שמעוני. מאיה בן דוד. קן גולדמן. ענת גולן.
גדליה גורפיין. אריק וייס. יורי מובשוביץ. אביחי מזרחי.
ניל ננר. יעל סרליון. בלוסימיון פיינרו. רות. קסטנבאום בן־דב.
מיכאל רידר. רותי שרייבר. יוסף ששון צמח.

אוצרות התערוכה

יהודית קרדוזו.
סוזן נשמן פריימן.

Curators

Emily D. Bilski.
Nurit Jacobs-Yinon.

Participating artists

Andi LaVine Arnovitz. Niv Ben-David. Meital Botton.
Nechama Goldman. Nurit Jacobs-Yinon.
Dinat Zisner Katz. Mili Katz. Kobi Levi. Mira Maylor.
Yair Medina. Ayelet Ofarim. Elad Peretz.

את ניידות האמנות והזהות.

הסיפור תנורו של עכנאי הוא הגרעין ההלכתי שנמצא במרכזה של שאלה גדולה יותר: מהן השלכותיהן של מילים פוגעניות? התלמוד מספר שתפילתו של אדם פגוע וכואב תמיד תישמע. לאופן שבו מתייחס אדם לחברו, יש כוח גדול הרבה יותר ממוגבלותו האנושית. בידו לברוא עולמות או להחריבם. דיון בנושא זה, הוא המוביל בסופו של דבר לסיפור תנורו של עכנאי ומלווה אותנו עד לקצו הטרגי.

והנה מצטרפת להתרחשות הדרמטית דמות נשית, נדירה בתלמוד, אמא שלום – אשתו של ר' אליעזר החכם המנודה ואחותו של רבן גמליאל, נשיא הסנהדרין שנידה. ביודעה שתפילות של אדם פגוע נשמעות היא מנסה למנוע מתפילותיו של בעלה לחצות שערי שמים, שמא יגרמו לנקמה ולמות אחיה. הסחת דעת רגעית קוטעת את השגחתה ומביאה אכן לתוצאה הטרגית.

'ניצחוני בניי', אומר אלוהים בחיוך על הפולמוס הסוער בסוגיית תנורו של עכנאי. רק בהסתלקותו מהיבטים של תפקוד העולם, יכול אל־עליון לאפשר לאדם למצוא את מקומו בעולם כפוסק וכבורא. אכן, לא הכול נקבע בשמים. כמו חכמי התלמוד, גם האמנים והמעצבים רואים את העולם כמקום של פעולה, של מחלוקת, של ניסוח, ומכירים שוב ושוב בכוחה של היצירה כמיזם אנושי חיוני. תערוכה זו היא ניסיון לשבור מחסומים דיסציפלינריים ולפתוח את שערי הספרות היהודית בפני הדמיון היוצר וגילויו החומריים.

כותרת התערוכה **לא בשמים היא** לקוחה מרגע דרמטי בסיפור תנורו של עכנאי (תלמוד בבלי, בבא מציעא נט, ע"א-ע"ב), כאשר ראש הסנהדרין המכהן מכריע במחלוקת שבצידה האחד דעת רבי אליעזר בן הורקנוס, המחזיקת במעשי ניסים, וכנגדה דעת חכמים שהיא דעת הרוב. ההלכה איננה בשמים, פוסק ראש הסנהדרין. התורה כבר ניתנה ועל האדם מוטל לקבוע מה האמת ולייצר משמעות.

בתערוכה זו השתמשו אמנים ומעצבים בסיפור תנורו של עכנאי כצוהר אל העולם התלמודי העשיר. הם הגיבו במגוון דרכים, חזותיות וחומריות, לסיפור שיש בו תנור בצורת נחש, מחלוקת מרה שבה החלטת הרוב גוברת על האמת הגלויה לעין, ונידוי של חכם גדול המביא להשלכות טרגיות. חלקם התמקדו בסיפור ובדמויותיו, אחרים ראו במרכיביו אלגוריות, ויש ששלחו את חקירותיהם לכיוונים מרוחקים ואזוטריים יותר. הדרך אל ים התלמוד, הנראָה במבט ראשון מרתיע ואימתני, סתום וקשה להבנה בשל היותו כתוב ארמית, נפתחה הודות למהפכה שחוללו תרגומים לעברית בני־זמננו. רבים מהאמנים שלא הייתה להם היכרות קודמת עם התלמוד, הביאו אל הסוגיה את פתיחות מחשבתם ואת דמיונם היוצר, וכך, במישרין או בעקיפין, זרעו רעיונות שצמחו והיו ליצירות בתערוכה.

הבנת הרקע ההיסטורי של הסוגיה הכרחית כדי להבין מדוע החלטה בנאלית וטכנית לכאורה, בעניין מבנה התנור, היא כה משמעותית: בית המקדש השני זה עתה נחרב, והעם היהודי חרד כיצד ימשיך להשתמר ולעבוד את אלוהיו ללא מקדש וללא נבואה. מבין השורות מבצבץ מאבק על המשך ההישרדות ועל החיבור לשורשים העתיקים, מאבק הממשיך לאורך ההלכה והפילוסופיה בכל ההיסטוריה היהודית, עד ימינו אנו.

כמה מן האמנים מציעים פרשנות פורמלית, חתרנית וספקולטיבית, על טיבו של מפעל ההמשכיות היהודית ועל אבות־הטיפוס שלו. חלקם נותנים לזירה הגרפית של התלמוד – דף הגמרא – מקום ממשי, שדורות רבים מספור של עיניים ומוחות צלחו אותו, כָּר לחקר כמה מן הרעיונות האצורים בו. לפעמים זהו עימות חזיתי בין האנושיות הטבועה בציור לבין דף הגמרא; פעמים אחרות זהו שער אל הסיפור. כדי לתמוד הלכות ולחשוף את המשמעויות החבויות בתנ"ך, מצטיידים לומדי הגמרא בכללים ובשיטות פרשנות והרמנויטיקה. אחדים מן האמנים הושפעו מן המנגנונים השונים הדקדוקיים, הסמנטיים או ההגיוניים שמאחורי כללים אלה. בעבור אלה שהעקירה ממקומם התרבותי היא חלק מכונן בעבודתם, מושג המקום והגלות ממלאים תפקיד ביצירותיהם, המגלמות

Yael Buchbinder-Shimoni
The Uprooted Tree, 2019

יעל בוכבינדר שמעוני,
שורשים בשמים, 2019

Yael Serlin
It Was for Your Honor, 2019

יעל סרלין
אלא לכבודך, 2019

Michael Rieder
Braincloud, 2019

מיכאל רידר
ענני המוח, 2019–2013

Dov Abramson
Towards Heaven, 2019

דוב אברמסון,
קלפי שמיים, 2019

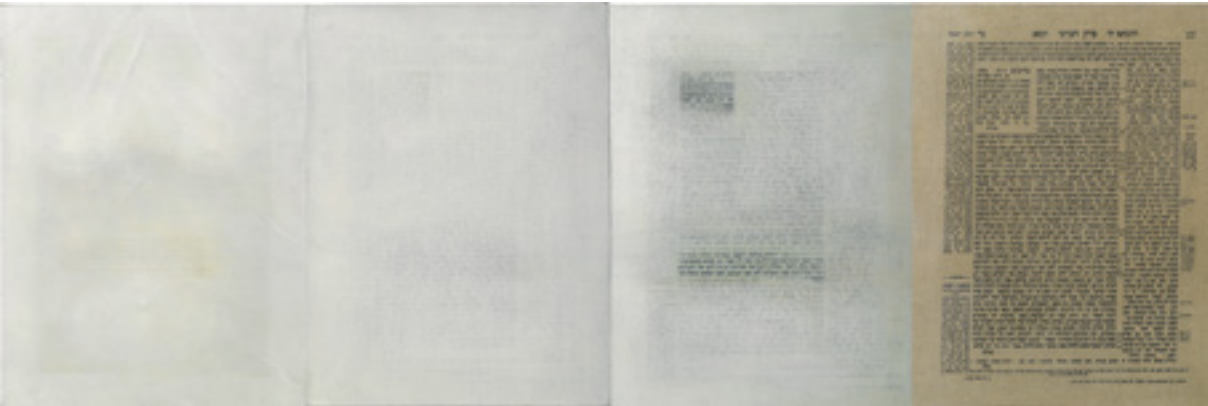

Neil Nenner and Avihai Mizrahi
Cover Story, 2019

Arik Weiss
Daf. Yomi, 2019

אריק וייס
דף. יומי, 2019

Ruth Kestenbaum Ben-Dov
Badim, 1999

רות קסטנבאום בן דב
בדים, 1999

Irit Abir
D.I. Why, 2019

עירית אביר
D.I. Why, 2019

Ken Goldman
Carry On, 2019

קן גולדמן
מטען לנסיעה, 2019

Luka Or
Ishim, 2019

לוקה אור
אישים, 2019

Ruth Schreiber
Meditations on an Oven, 2019

רותי שרייבר
הרהורים על תנור, 2019

Anat Golan
Mother of Peace Father of War, 201

ענת גולן
אמא שלום אבא מלחמה, 2019

Shlomit Bauman
Untitled, 2019

שלומית באומן
ללא כותרת, 2019

Ruth Schreiber
Meditations on an Oven, 2019

רותי שרייבר
הרהורים על תנור, 2019

the daily operations of the world could the Divine allow humanity to find its place in the world as an authority and as a creator. All is not determined in Heaven. Like the sages of the Talmud, artists and designers view the world as a place of action, dispute, and formulation, acknowledging repeatedly the power of creation and engagement as vital human enterprises. This exhibition is an attempt to breach the boundaries of different disciplines and open the gates of Jewish literature to the creative imagination and its resulting material manifestation.

Joseph Sasson Semah
MaKom in MaKOM, 2019

יוסף ששון צמח
מקום במקום, 2019

The title of the exhibition, **Not In Heaven**, is derived from a dramatic moment in the Talmud: the story of the Oven of Akhnai (Bava Metzia 59a-b). During the incident, the acting head of the Sanhedrin puts a decisive end to a debate that pits Rabbi Eliezer ben Hyrcanus, whose opinion is supported by miraculous incidents, against the majority of sages. “The law does not reside in Heaven,” declares the head of the Sanhedrin. The Torah has already been revealed; it is humanity that must determine truth and uncover meaning.

This exhibition has assembled works by designers and artists who use the Oven of Akhnai as a window into the rich world of the Talmud. The artists make diverse visual and material meaning of a story that involves a serpentine-shaped oven, a bitter debate during which the rule of the majority overrides the apparent truth, and the excommunication of a great sage with tragic consequences. Some focus on the narrative and its characters, some view the elements as allegories, and others develop their inquiries in more esoteric directions. The vast sea of Talmud, previously a formidable challenge to anyone without serious religious learning and knowledge of Aramaic, has become accessible thanks to contemporary translations from the original Aramaic and commentaries. The artists featured here, many unfamiliar with the Talmud, bring their broadminded and creative imaginations to this sugiya (topic), directly or indirectly seeding ideas that culminate in the works in **Not In Heaven**.

Understanding the historical backdrop of the sugiya is critical to appreciating the significance of this seemingly mundane legal decision about an oven. The Second Temple had recently been destroyed. The sages were left with a grave responsibility: How would the scattered Jewish people endure without their essential religious rituals, of which Temple sacrifices and prophecy had been central? This focus on the struggle for survival and connection with our ancient roots has been the subtext of much legislative and philosophical creativity throughout Jewish history, including today.

Some of the artists offer commentary – formal, disruptive and speculative – on the

nature of Jewish continuity and its archetypes. For some, the graphic arena of the classic Talmudic daf (page) is given utility as an actual place, traversed by countless generations of eyes and minds, in which to explore some of the ideas contained therein. Sometimes it is a confrontation between the humanity inherent in the act of painting with the Talmudic daf, while other times it serves as a gateway into the story.

To derive laws and unlock the meanings hidden in Scripture, students of Talmud are armed with rules and methods of exegesis and hermeneutics. Some artists were inspired by the various mechanisms that animate these rules, whether grammatical, semantic or logical. For those whom cultural displacement is a formative part of their work, the notion of place and exile factor into their pieces, embodying the mobility of art and of identity.

The Oven of Akhnai story is the legal nugget around which a larger issue revolves, namely the consequences of hurtful words. The Talmud relates that the prayer of one who is ostracized or verbally wounded will always be heeded. The manner in which one person treats another has significantly greater power than the narrow limitations of humanity. A person has the capacity to create worlds or destroy them. It is a discussion on this topic that ultimately leads to the narration of the oven story and accompanies it to its tragic end.

A female character, rare in the Talmud, joins the story. She is the wife of the excommunicated sage, Rabbi Eliezer, and sister to the head of the Sanhedrin, Rabban Gamliel, who expelled him. Ima Shalom plays an important role in the drama: she knows that retributive consequences are probable for the sage who shamed her husband. She attempts to prevent her husband’s tearful prayers from reaching the Gates of Heaven. A momentary lapse in her supervision results in a tragic outcome.

“My children have defeated me,” God is said to have declared with a smile during the arguments surrounding the Oven of Akhnai. Only by removing Himself from

קליפת נגה וסוד האגוז

הדימוי המיסטי בצילום הישראלי

אמנים משתתפים

יורם בוזגלו. לאה גולדה הולטרמן. ארנסטו לוי. חיים דעואל לוסקי.
יעל קפלן. אהרן קריצר. אליסיה שחף.

אוצר התערוכה

אייל בן דוב.

Not in Heaven

Curators

Judy Cardozo.
Susan Nashman Fraiman.

Participating artists

Dov Abramson. Irit Abir. Shlomit Bauman.
Maya Ben David and Yuri Movshovich.
Ruth Kestenbaum Ben-Dov. Belu-Simion Fainaru.
Anat Golan. Ken Goldman. Gedalia Gurfein.
Neil Nenner and Avihai Mizrahi. Luka Or.
Michael Rieder. Ruth Schreiber. Joseph Sasson Semah.
Yael Shimoni. Yael Sirlin. Arik Weiss.

הגדלות של דימויים, חיתוכים, ושעתוקים, כעזרים הבאים לחשוף בפנינו אמת נסתרת.

התערוכה **קליפת נגה וסוד האגוז** עוסקת בדימוי המיסטי של הצילום בישראל, ומהווה מודל לתערוכה גדולה ומקיפה יותר של נושא מסתורי זה הקושר את הופעת האור בצילום יחד עם הופעת האני היוצר, כחלק מפעולה פרשנית, פסיכולוגית, המחוברת למיסטיקה הקבלית, כפילוסופיה של הצילום. התערוכה ממקדת את המבט על סוגת צילום שהאור בה הוא הגיבור הראשי.

בתערוכה מוצגות נקודות מבט שונות: נקודת מבט מדעית־פיזיקלית־רוחנית העוסקת ביסודות הבריאה של האור והמים, נוכחת אצל חיים דעואל לוסקי ואצל ארנסטו לוי, באור המשתקף בים הגדול והרחב לאינסוף. אצל שניהם באה לידי ביטוי התפיסה ה"כישופית" של הצילום והאופן שבו אור נשבר בחומר מימי. אצל יורם בוזגלו ואהרון קריצר מופיע להט 'אש הקודש' דרך השתקפות הסובייקט הגברי בכוחות הטבע, כדימויים של העצמי דרך סימבוליקה מדיטטיבית וסוערת בנפש האדם.

לאה גולדה הולטרמן, אליסיה שחף ויעל קפלן, רואות ב'קליפות נגה' סמל למבט הנקבי ותוך רפלקסיביות עצמית חזקה. לעתים מופיעה דמותה של לילית במסכות שונות דרך דיוקנאות נשים ודיוקנאות עצמיים ולעתים האובייקט מרחף ריחוף עדין, נוגע לא נוגע, בין מים לשמים.

התערוכה פותחת צוהר אל עולמות קסומים של צילום ואמנות השואפים אל המיסטי והאלוהי, תוך דיאלוג עמוק ומסתורי עם תורת הקבלה.

המושגים 'קליפת נגה' ו'סוד האגוז' לקוחים מהמיסטיקה היהודית. לאגוז יש שלוש קליפות בלתי אכילות וקליפה אחת (פנים) רכה וטובה הראויה לאכילה. על פי הקבלה, זה המבנה הפנימי המקיף את הקדושה: שלוש קליפות של טומאה המקיפות את הקליפה הפנימית שבה מעורבבים יחד הטוב והרע. בשלב הצמיחה, הקליפה שומרת על הפרי ומזינה אותו, ולכן היא נחוצה. אך כשהאגוז בשל, היא מהווה מחסום המונע את ההנאה ממנו. אז צריך לשבור את הקליפה ולזרוק אותה כדי ליהנות מהפרי. הקליפה הפנימית מכונה 'קליפת נגה' על פי תיאור המרכבה בספר יחזקאל: 'ונגה סביב לו' (יחזקאל פרק א).

'קליפת נגה' היא אם כן תערוכת של קדושה וטומאה, רע וטוב. בניגוד לקליפות הטומאה החיצוניות שאי־אפשר לחלץ מהן את הטוב, בקליפת נגה, הטוב והרע ניתנים להפרדה ואפשר להעלות אותה למדרגת קדושה או להוריד אותה לדרגת טומאה.

האר"י, מענקי חוכמת הסוד היהודית במאה ה־16, בנה תפיסה קוסמולוגית של בריאת העולם. לתפיסתו, קודם לבריאה היה אור אינסופי שמילא את החלל כולו. הבריאה הייתה למעשה תהליך של הסתלקות וצמצום האור האלוהי כך שיוותר חלל פנוי שיאפשר להכיל את העולמות. צמצום האור האלוהי האינסופי שנדחס אל תוך עצמו מתואר כפעולה הדומה לתיאור 'החור השחור' בתפיסות הפיזיקליות־קוסמיות בנות ימינו.

פעולת הצילום היא מעין 'חיקוי' לפעולה הקוסמית של דחיסת האור האלוהי אל תוך עצמו. בפעולת הצילום יש ריכוז של קרני אור הנשברות בתוך עדשה־עין ויוצרות דימוי נסתר על סרט הצילום. 'האור הנופל' ו'האור החוזר' - שני מושגי יסוד בתורת הצילום, מתכתבים עם תפיסת האר"י, המובילה לשיטתו ל'עולם התיקון', החוזר אל האדם ואל ראייתו את האלוהות ואת עצמו. כך נוצר המבנה של צמצום, שבירה ותיקון בתוך ארבעת העולמות - אצילות, בריאה, יצירה ועשייה.

האור - והיעדרו - הוא מוטיב המחבר בין תפיסות קבליות והפילוסופיה של הצילום. הפילוסוף החשוב ביותר של הצילום במאה ה-20, וולטר בנימין, השתמש במונח 'הילה' כבסיס רעיוני מיוחד במינו להסבר טבעו הפיזי והמטאפיזי של האור בצילום. הקשר שהיה לו עם גרשם שלום, מגדולי חוקרי הקבלה היהודית בישראל, השפיע על תפיסתו וכתיבתו מתובלת בביטויים מיסטיים, מאגיים, המושלכים על גבי פלטת הזיכרון הצילומי. "הילה - מהי בעצם? אריג מוזר של מרחב וזמן־הופעה חד פעמי של מרחק, קרוב ככל שניתן". בנימין מתייחס לעזרים הטכניים בצילום: עדשות מקרבות,

Aharon Kritzor
Four Entered, 2017

אהרון קריצור
ארבעה שנכנסו, 2017

Yoram Buzaglo
Know This Day, 2010

יורם בוזגלו
וידעת היום, 2010

Haim Deuel Lusky
Untitled, 2019

חיים דעואל לוסקי
ללא כותרת, 2019

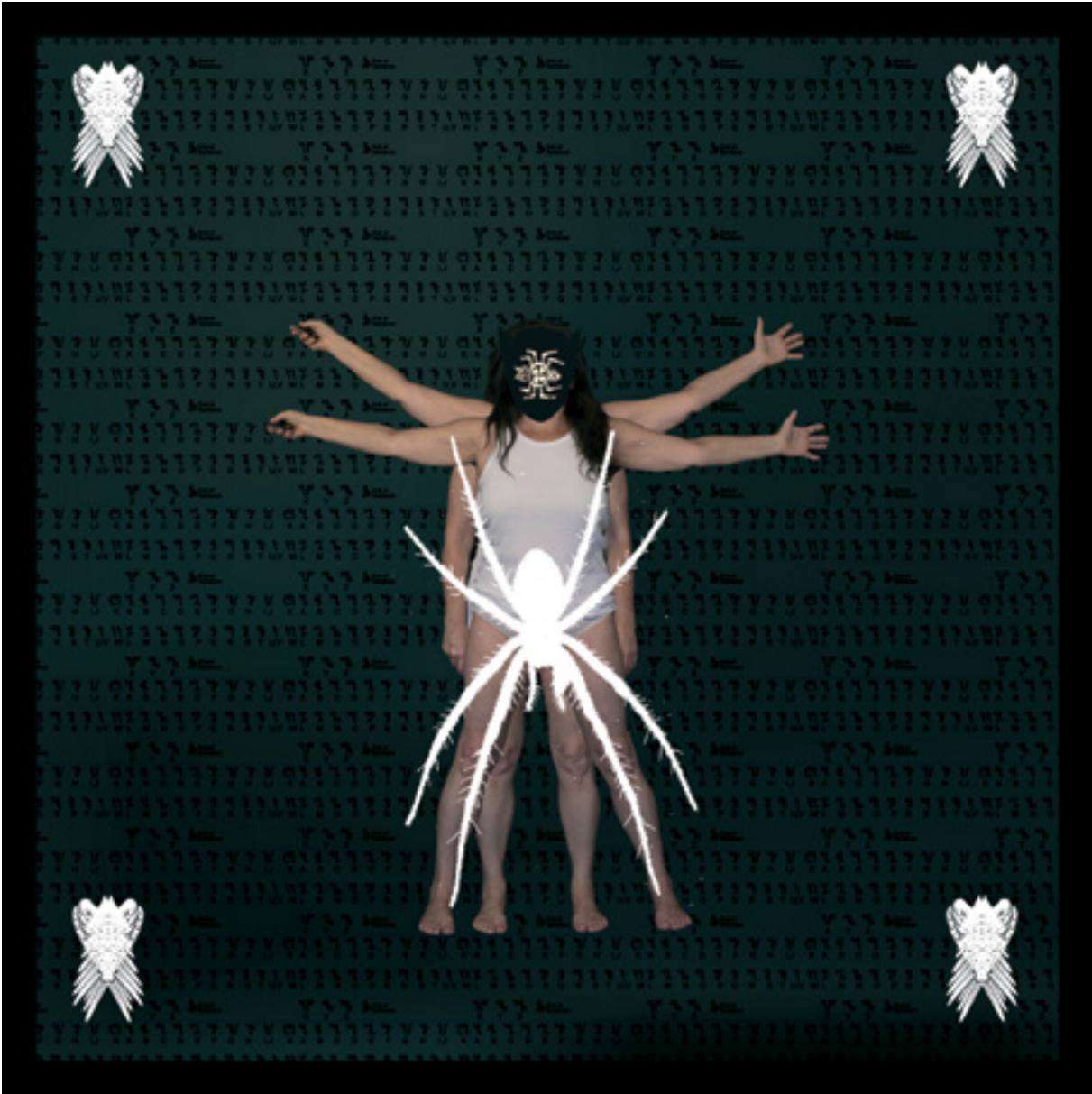

Yael Kaplan
Walking on the Moon, 2019

יעל קפלן
הולכת על הירח, 2019

self-portraits. At other times, the object gently floats, touching but not touching, between water and sky.

The exhibition opens a window to the enchantment of photography and art that aspire to the mystical and divine that can be found in our images of the world and of ourselves, in a deep and mysterious dialogue with Kabbalah.

Alicia Shahaf
Lilith, 2019

אליסיה שחף
לילית, 2019

The concepts of klipat noga (the shining husk or shell) and sod ha'egoz (secret of the nut) are taken from Jewish mysticism. In Jewish mysticism, the nut has three inedible shells or layers and one internal layer that is tender and good to eat. In Kabbalah, this internal structure encases holiness: three layers of impurity surround the internal layer that contains good and evil. All the layers or shells are necessary because during germination these protect and nurture the fruit. When the nut is ripe, however, the shell acts as a barrier that prevents the fruit from being eaten. It must be broken and disposed of to access the fruit. The internal shell is called klipat noga, based on the description of the Merkava (chariot) in the vision of Ezekiel: "Surrounded by a radiance." (Ezekiel 1:4)

Klipat noga is a mix of holiness and impurity, good and evil. Unlike the external layers of impurity from which no goodness can be obtained, good and evil can be separated from one another in the klipat noga and can be elevated to a level of holiness, or be lowered to the level of impurity.

Rabbi Isaac Luria, one of the great kabbalists of the 16th century, developed a cosmology to understand Creation. According to Luria, prior to Creation there was infinite light that completely filled space. Creation was in fact a process that contracted the divine light (tzimtzum) to create space available to receive and contain worlds. The contraction of the infinite divine light was condensed into itself and is described as an event similar to the descriptions of black holes in contemporary astrophysics.

Photography is a sort of imitation of the cosmic act of compressing divine light into itself. In the act of photography concentrated beams of light break in the lens-eye and form a hidden image on film. Incident and reflected light, fundamental concepts in photography, are compatible with Luria's philosophy of olam ha'tikkun (the world of repaired order), in which the divinity and the self are returned to humankind. The structure of tzimtzum, shvira (shattering), and tikkun (repair) occur within the four worlds of the Kabbalistic Tree of Life: Atzilut (Emanation), Beriah (Creation),

Yetzirah (Formation), and Assiah (Action).

Light – and its absence – is the motif that connects the kabbalistic perspective with the philosophy of photography. Walter Benajmin, the preeminent 20th century philosopher of photography, used the term "aura" as a unique conceptual foundation to explain the physical and metaphysical nature of light in photography. Benjamin's relationship with Gershom Scholem, founder of the study of Jewish mysticism in Israel, influenced Benjamin's physical and metaphysical approach and his writings are peppered with mystical phrases set onto the photographic plate of memory. "What is the aura? A strange fabric of a space and time with a single appearance of distance, as close as possible." Benjamin is discussing technological photographic aids, i.e. telephoto lenses, enlargements, crops, and reproductions, which in a mystical, metaphysical manner reveal a hidden truth.

Klipat Noga and Sod Ha'Egoz focuses on the mystical image in Israeli photography and serves as a model for a larger and more comprehensive exhibition of the subject, which links light in photography with the creative self as part of an interpretive and psychological act connected to kabbalistic mysticism as a philosophy of photography. The photography featured in the exhibition focuses on light.

The exhibition presents different perspectives: Haim Deuel Luski and Ernesto Levy offer an angle that is spiritual and scientific that addresses creation of light and water through light reflected on the vast and seemingly infinite sea. For both these artists, there is magic in how light breaks in liquid. For Yoram Buzaglo and Aaron Kritzer "a holy fire" blazes appears through the reflection of the male subject in natural forces as images of the self through meditative and passionate symbolism in the human soul.

In works by Lea Golda Holterman, Alicia Shahaf and Yael Kaplan, klipat noga symbolizes the feminine gaze in powerful contemplations of the self. Sometimes Lilith appears with her various masks through the portraits of women and through

שלום בית

Klipat Noga and Sod Ha'Egoz

The Mystical Image in Israeli Photography

אמנים משתתפים

הדי אברמוביץ, יוליה ארונסון, יהודית ברמץ, יעל בוכבינדר־שמעוני,
נחמה גולן, תפארת דמארי, לינדה ליף אלטבף, אנה רות פקטורוביץ',
אביגיל פריד, פסי קומר.

אוצרת התערוכה

חיה פיירשטיין־זוהר.

Curator

Eyal Ben Dov.

Participating artists

Yoram Buzaglo, Leah Golda Holterman, Yael Kaplan,
Aaron Kritzer, Ernesto Levy, Haim Deuel Luski, Alicia Shahaf.

אנה רות פקטורוביץ' יצרה 'זוג בגינת משחקים': פסל זכוכית של איש ואישה על נדנדה, עולים ויורדים, מזדקנים, מאבדים ומוצאים איזון.

עבודתה של אביגיל פריד, 'המעיל של יוסף בעקבות ולאסקו', היא ציור שמן בהשראת ציורו של ולאסקו על אחי יוסף. בציור האחים מביאים לאביהם את כותנתו של יוסף, מכוסה דם. הכלב, סמל לנאמנות, המופיע בציורו של ולאסקו' מדגיש את המתח בתוך המשפחה.

נחמה גולן, 'ללא כותרת' מציגה צילום מעובד של זוג מאחור. היצירה העוסקת בפער בין האמת האחת בספרה השמימית, לבין האמת המפולגת ורבת הפנים והרצונות, בקיומנו הארצי. בכל זוג קיים האמת שלו והאמת שלה.

האמנית פסי קומר, 'תור אמן', תבנה דגמים של מבנים אדריכליים על פי הנחיות הקהל. המבנים השונים ידגישו את הרצונות השונים והמציאות המקבילה הקיימת לעתים בו זמנית בתוך אותו הבית.

לינדה ליף אלטבף, יצרה בעבודתה 'למי אנשא?' מיצב של חופה בטכניקה מעורבת, עם מראות נחושת. החופה מסמלת את שיאה של מערכת יחסים ואת ראשיתה. היא שואבת השראה ממראות הנחושת שנשות ישראל השתמשו בהן בסיפור יציאת מצרים כדי לפתות את בעליהן. המראות בחופה מזמנות השתקפות והתבוננות פנימית.

'סטודיו משלך' הוקם ב־2010 במטרה לשמש פלטפורמה לקידום אמניות דתיות צעירות ולאפשר להן מרחב פיזי ומנטלי ליצירה. הסטודיו מעניק ליווי מקצועי, העצמה כלכלית ובמה נאותה לחשיפה בתערוכות המוצגות בגלריות ובמוזיאונים. הסטודיו מהווה קול חדש וייחודי בשדה האמנות הישראלית העכשווית, המחבר את האמנות החזותית לקהילה ולחברה, ומנגיש אותה לקהילות שונות בירושלים ובארץ כולה.

במשכנו החדש, ביתו ההיסטורי של האמן פנחס ליטבינובסקי, יפתח הסטודיו את שעריו לנשים אמניות באשר הן, וישמש מרכז מחקר על אמנות נשים. יהיו בו גלריה לאמנות נשים וסטודיו לתוכניות שהות (רזידנסי) עבור נשים אמניות מהארץ ומחוצה לה.

נושא הביאנלה, 'לשם שמים', נשמע לכאורה חיובי ותמים, אך פעמים רבות הוא מופיע בהקשר של מחלוקות קשות וחריפות. גם המושג 'שלום בית' לכאורה תמים וחיובי ומורכב משתי מילים המשדרות הרמוניה וחום: 'שלום' ו'בית' – משאת הנפש של כל אחד ואחת. ואולם, ביטוי זה עולה לעתים במצבים של מחלוקת, חוסר שלום וגירושין. בתערוכה זו בחרנו להתמקד בנושא המשפחה בכלל וביחסים המורכבים בין איש ואשתו.

העבודות בתערוכה בוחנות מחדש את המושג **שלום בית** ונוגעות במערכות היחסים המורכבות הקשורות בו. העבודות בתערוכה מציגות את היומיום הנבנה מעמל ומאבק, את החלומות והרצונות השונים ולפעמים הסוטרם, את השבריריות, הקריסה והקסם.

הדי אברמוביץ, ביצירתה 'ריקודים מעורבים', מציירת בטכניקה מעורבת זוגות רוקדים, דמויות היוצרות יחד שרשרת אנושית מתמשכת. ניתן לראות את הזוגות כנפרדים, נשים יחד, וגברים יחד או כזוגות מעורבים.

יוליה ארונסון, ביצירתה 'כחולמים' מגישה דיפטיכון בצבעי אקריליק. בציוריה מופיעים דיוקן עצמי של האמנית ובן זוגה ישנים – במצב הכי פגיע ואינטימי, כשהם קרובים פיזית אך בו בזמן כל אחד מכונס בעולמו הפרטי, בחלומותיו האישיים.

בסדרת העבודות 'בתים באוויר' יצרה יהודית ברמץ מיצב 'סייט ספסיפיק' של בתים עשויים אבק התלויים באוויר על גלגל אופניים המוחזק בשני כבלים. האבק נאסף במשך תקופה ממושכת בביתה של האמנית ובבתים של חבריה. היצירה עוסקת באיזון העדין של חיי היומיום שלנו, הפעולות השגרטיות ומגבלות היותנו רק בשר ודם.

יעל בוכבינדר־שמעוני, מציגה בעבודתה, 'שולחן שבת בסכנה', מיצב של שולחן שבת ערוך לסעודה עשוי נייר, ומעליו תלוי נאד יין שמטפטף עליו. לאורך זמן השולחן יספוג את היין ויקרוס לתוך עצמו.

תפארת דמארי מייצרת בטכניקה מעורבת ביצירתה 'נחרט על דף לבן' עלי כותרת של כלניות עשויים פורצלן, שבהם זורם דיו אדום בנימים. הכלנית היא פרח מוגן, והיצירה עוסקת בצרכיה הפרטיים של האישה ובמחזור החודשי שלה, כחלק מהיחסים בין איש ואשתו ביהדות.

Ann Ruth Facktorovich
A Couple in the Playground, 2019

אנה רות פקטורוביץ'
זוג בגינת משחקים, 2019

Julia Aronson
Dreamwise, 2017

יוליה ארונסון
בחולמים, 2017

Nechama Golan
Untitled, 2019

נחמה גולן
ללא כותרת, 2019

Avigail Fried
Joseph's Coat, After Velazquez, 2018

אביגיל פריד
המעיל של יוסף בעקבות ולאסקו, 2018

Linda Lieff Altabef
To Whom do I Wed?, 2019

לינדה לייף אלטבף
למי אנשא? , 2019

Tiferet Damari
Carved on a White Paper, 2019

תפארת דמארי
נחרט על דף לבן, 2019

Yael Buchbinder-Shimoni
Shabbat Table in Danger, 2019

יעל בוכבינדר־שמעוני
שולחן שבת בסכנה, 2019

Yehudis Barmatz-Harris
House in the Air, 2017

יהודית ברמץ
בית באוויר, 2017

Pesi Komar
Controlling Matter, 2019

פסי קומר
שליטה בחומר, 2019

Pesi Komar
Controlling Matter, 2019

פסי קומר
שליטה בחומר, 2019

both the culmination and the beginning of a relationship. This piece was inspired by the copper mirrors used by the Israelite women to seduce their husbands in the Exodus story. The mirrors that are woven through the chuppah invite reflection and contemplation.

Studio of Her Own, founded in 2010 and located in Jerusalem, is a platform to promote young religious women artists. The initiative provides both physical and mental space for creativity, as well as professional guidance, and economic empowerment. Studio of Her Own also gives its artists opportunities for exposure through exhibitions in galleries and museums.

The studio has helped to develop and nurture a new and unique voice in contemporary Israeli art. It connects with local communities and broader Israeli society. The studio brings the visual arts to a variety of communities, including some that have little exposure to or sympathy for contemporary art.

In its new location in the historic home of the artist Pinchas Litvinovsky, the studio will open its doors to women artists everywhere. It will serve as a research center on women's art, an art gallery for women artists, and a residency studio for artists from Israel and abroad.

Heddy Abramowitz
Mixed Dancing, 2019

הדי אברמוביץ
ריקודים מעורבים, 2019

“For Heaven’s Sake,” the theme of the 2019 Jerusalem Biennale, at first sounds positive and optimistic. Nonetheless, the phrase is often used in the context of severe disputes.

So too with the phrase shalom bayit (peace in the home): both peace and home are harmonious and beautiful ideals. Everyone aspires to an idyllic family life. However, the idea of shalom bayit is also used in the context of arguments, disagreements, and divorce. In this exhibition, we chose to focus on the subject of the home, particularly on the complex relationship between husband and wife.

The works in the exhibit re-examine the concept of shalom bayit and depict its manifestation, constructed from hard work and dust, from dreams and desires that sometimes differ or conflict, and from the fragility, collapse and magic of daily existence.

The works included in the exhibition **Shalom Bayit**:

1. Heddy Abramowitz, **Mixed Dancing**. A drawing in mixed media of couples dancing. The figures form a continuous human chain. The couples may be seen as gender segregated, with men and women group separately, or as heterogeneous couples.
2. Julia Aronson, **Dreamwise**. A diptych in acrylic paint. The paintings include a self-portrait of the artist, and a portrait of her spouse sleeping. They show the couple when they are most vulnerable, physically close but at the same time each in their own personal world of dreams.
3. Yehudis Barmatz-Harris, **House in the Air**. A site-specific installation of houses made from dust and positioned on a bicycle wheel suspended in the air by two cables. The work highlights the delicate balance of our daily lives.
4. Yael Buchbinder-Shimoni, **Shabbat Table in Danger**. An installation comprised

of a table made from paper, and a bottle of wine that hangs above the table and slowly drips liquid onto it. Over time the table will absorb the wine and collapse into itself.

5. Tiferet Damari, **Carved on a White Paper**. Mixed media. The work is composed of ceramic anemone petals whose veins are colored in red ink. The petals create a shape of motion. The anemone is a protected flower in Israel and the work relates to a woman’s personal needs, as well as the menstrual cycle, which is an integral part of the relationship between husband and wife in a Jewish home.
6. Ann Rut Facktorovich, **A Couple in the Playground**. A glass sculpture of a couple seated on opposite ends of a seesaw. Going up and down, growing older, losing and regaining balance.
7. Avigail Fried, **Joseph’s Coat, After Velazquez**. An oil painting inspired by Velazquez’s painting of the biblical story of Joseph and his brothers. In the painting, the brothers bring their father Joseph’s coat, which is covered in blood. The dog, a symbol of faithfulness, emphasizes the tension within the family.
8. Nechama Golan, **Untitled**. A digital photograph of a couple, photographed from behind. The image considers with the gap between the One Heavenly Truth, and our earthly existence, in which Truth is divided into multiple facets: individual desires, his truth, and her truth.
9. Pesi Komar, **Meet the Artist**. The artist will build an architectural model. The audience is invited to participate by instructing the artist on how to build the structures. The varied structures will emphasize the different desires and the corresponding realities that, at times, exist within the same home.
10. Linda Lieff Altabef, **To Whom do I Wed?** An installation of a chuppah (Jewish wedding canopy) in mixed media covered with copper mirrors. The chuppah represents

אדם כי יקר יב

Shalom Bayit

אמנים משתתפים

מירב אל-עיני. רננה אקרמן גרוסברגר. טל אקשטיין. חמוטל בר כהן.
מוריה דרעי. דוד (דוכי) כהן. שקד סגל. סיגלית פריד. גלית קאהן ירושלמי.

אוצר התערוכה

דוד (דוכי) כהן.

Curator

Haya Fierstein-Zohar.

Participating artists

Heddy Abramowitz. Julia Aronson. Yehudis Barmatz-Harris.
Yael Buchbinder-Shimoni. Tiferet Damari.
Ann Ruth Facktorovich. Avigail Fried. Nechama Golan.
Pesi Komar. Linda Lieff Altabef.

היהדות היא דת עתיקה בת אלפי שנים. כיהודים, אנחנו אוהבים לראות את עצמנו כשומרי הגחלת, כמשמרי המסורת ממעמד הר סיני. אך האמת היא, שאם נעמיד את היהדות של אז והיהדות של עכשיו במבחן, נגלה שהן רחוקות מאוד זו מזו. התנ"ך וספרות חז"ל מלאים בתיאורים של עבודת אלוהים סוחפת וטוטלית, הקרבת קורבנות מן החי והצומח, אש מאכלת ואקסטזה רוחנית – מה ליהדות זו וליהדות של ימינו?

העולם שבו אנו חיים במאה ה־21 שונה לחלוטין. החוויה הרוחנית שלנו הרבה יותר נקייה, סטרילית כמעט. אין לנו קורבנות או בית מקדש, פרוכת או כפורת. הרוחניות שלנו שאובה בעיקרה מהתפילה, מקיום מצוות ומלימוד. בהתאם לרוח התקופה, גם התפיסה הדתית הכללית השתנתה. אנחנו הרבה יותר רציונליים, מודרניים, והחוויה המיסטית אינה חודרת אלינו מבעד לשריון השכלתנות. הסגידה הטוטלית לאל היא נחלת גיבורי התנ"ך. לעתים מפתה לחשוב שאפשרי לחזור לעולם טוטלי, הרי כיום אין לנו בית מקדש ואת רוב המצוות הכי מרתיעות של היהדות אנחנו יכולים להשאיר בארגז ולקוות לא לפתוח אותו אף פעם.

אבל גם בדת הסטרילית שלנו יש קורבנות. יש דברים שלא מסתדרים, חוקים שכובלים אותנו ולפעמים לא מתאימים בשום דרך לעולם הסובב אותנו. הדיסוננס הזה מתחיל בדרך כלל בדיון על הלכות צניעות או על קימה בבוקר לתפילה, אבל ככל שמתבגרים, השאלות נהיות גדולות יותר ויותר: איך עובדים את אלוהים בעולם שבו כל הגבלה חיצונית נתפסת ככלוב וכמחסום.

ובסוף גם הרגשות המודחקים פורצים החוצה. פרקטיקות דתיות שכולם חשבו שלא ישרדו את המעבר לעולם מודרני רק הולכות ומתעצמות, ומתרחבות לקהלים חדשים. כמובן, לא מדובר רק במצוות הרשמיות; החוויה הדתית לסוגיה לא מגבילה את עצמה לתחומי בית הכנסת, היא עולה מאליה בכל מקום ובכל זמן בדמות פולחני קמעות, ריטואלים ועלייה לקברי צדיקים אשר מגיעים למיינסטרים הציבורי ומתנחלים בתרבות.

התערוכה **אדם כי יקריב** מוצגת במוזיאון סקירבל לארכיאולוגיה, בין עתיקות ארץ ישראל, מה שמעניק ממד נוסף של דיאלוג וחיבור בין עתיק לחדש, בין קודש לחול, בין ההיסטוריה לחיים המודרניים. העבודות מנסות לבחון את הרבדים המודחקים הללו, את מצוות הגוף והרגש ובעיקר את סוגיית הקורבנות. בעברית יש קשר לשוני בין 'קורבן' ל'קרבה', בין 'הקרבה' ל'התקרבות' והאמנים בוחנים קשרים אלה דרך עבודות ומיצבים שעוסקים ביום־יומי ובנשגב, בקודש ובחול,

באלוהי ובחומרי.

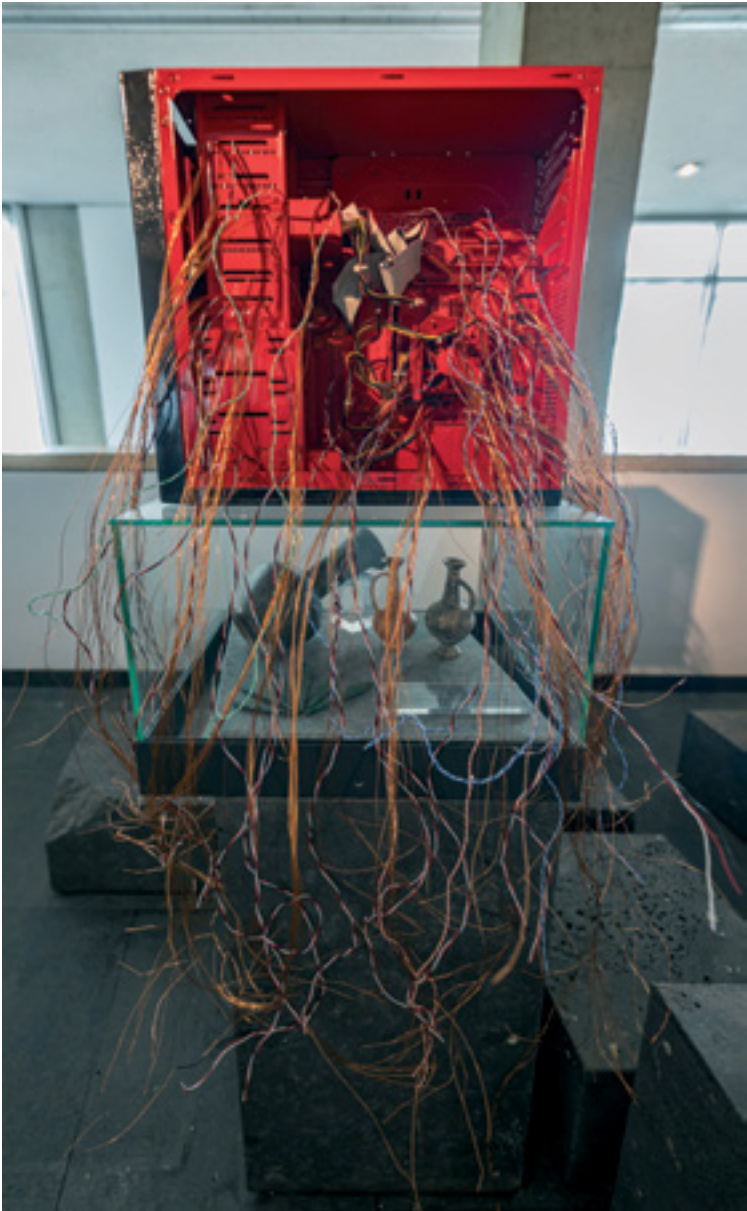
חלק מן האמנים בתערוכה ניגשים לבחון את הפער הזה דרך התמודדות עם הטכנולוגיה העכשווית, למשל הצבעה על המתח בין 'עין החשמל' התנ"כי (יחזקאל א, ד) לבין החשמל המיוצר על ידי טורבינות ומגיע אל ביתנו בשקעי פלסטיק קרים. אחרים פנו לבחינה אמנותית של המושגים 'קורבן' ו'הקרבה', מתוך עולמם האישי ומתוך חוויות המעסיקות אותם ביום־יום. קבוצה אחרת של עבודות פונה דווקא אל שניים מן החומרים הקמאיים והמזוהים ביותר עם עולם המזבח: האדמה והאש, תוך ניסיון להפיח 'רוח חיים' בחומרים אלו.

התערוכה נוצרה על ידי קבוצת חברים וחברות, בוגרי שלושת המחזורים הראשונים של 'פרדס – בית הספר הגבוה לאמנות' בגבעת וושינגטון. בית הספר שם לו למטרה להביא קול חדש לעולם האמנות הפלסטית והעכשווית, קול שמקושר למסורת בת אלפי שנים של תרבות יהודית דתית ולא מתכחש לה. שיתוף הפעולה בין 'פרדס' לבין הביאנלה של ירושלים הוא מתבקש ותקוותו כי הוא יניב בעתיד פירות נוספים. אנחנו מודים לצוות בית הספר על שנות לימודינו בו ועל התמיכה לאחר מכן, ומקווים שתערוכה ראשונה זאת מבית פרדס תהיה פתח לעוד רבות אחרות.

Chamutal Bar Cohen
Fifteen Minutes, 2018

חמוטל בר כהן
רבע שעה, 2018

Sigalit Frid
Untitled, 2019

סיגלית פריד
ללא כותרת, 2019

David (Duchi) Cohen
The Generation, 2016

דוד (דוכי) כהן
הדור, 2016

David (Duchi) Cohen
The Generation, 2016

דוד (דוכי) כהן
הדור, 2016

David (Duchi) Cohen
This Is the Gate of Heaven, 2018

Moria Dery
Be Me, 2019

מוריה דרעי
בי מי, 2019

Meirav El-Eini
Service Vessels, 2019

מירב אל-עיני
כלי שרת, 2019

Renana Akerman Grosberger,
Fall, 2019

רננה אקרמן גרוסברגר
נפילה, 2019

Gali Kahn Yerushalmy
The Blind and the Lame, 2019

גלית קאהן ירושלמי
העיוורים והפיסחים, 2019

Tal Ekshtein
Incense, 2019

טל אקשטין
קטורת, 2019

"**When a Man from You Bringeth a Sacrifice**" was conceived and developed by a group of friends, who are alumni of the first three graduating classes of the Pardes Academy of Fine Arts in Givat Washington. The Pardes Academy seeks to articulate a new voice for the contemporary art world, one that is connected to and does not renounce ancient Jewish culture. We hope the symbiotic collaboration between Pardes and the Jerusalem Biennale for Contemporary Jewish Art will continue in the future. We want to thank the Pardes staff for their support during our years at the academy and in our careers. We hope this exhibition will be the first of many.

Shaked Segal
Selective Reading, 2018–2019

שקד סגל
קריאה סלקטיבית, 2018–2019

Judaism is an ancient religion with thousands of years of history and culture. The Jewish people like to believe they are maintaining the traditions and customs of their ancestors, who adhered to the same customs. These customs and traditions are based on the laws in the Torah the Jewish people received at Mount Sinai. In truth, ancient and contemporary Judaism are completely unrecognizable to each other. The Hebrew Bible and old texts are replete with colorful descriptions of a whole-hearted and extreme service of God, with plant and animal sacrifices, devouring fires, and spiritual ecstasy. The ancient world itself was more spiritual. What connection do spiritual ancient Judaism and our contemporary Judaism have?

The 21st century is a completely different world. Today, our spiritual experience is very different, almost sterile. We no longer make sacrifices, nor do we make pilgrimages to the Temple. We have "no veil and no atonement." In contemporary Judaism, our main spiritual sources are the mitzvot (religious commandments and moral behavior) and Torah study. Over time, our general approach to religion has changed: we have become devout rationalists, and block any mystical idea from penetrating our modern outlook and consciousness. We leave the fervent worship of God to our biblical heroes. It is tempting to think that this is how it should be; after all, with no Temple in Jerusalem and religious sacrifices, the related laws can be ignored for now.

Even a sterile religion involves sacrifices, however. There are religious laws that do not seem rational, rules that bind us and sometimes do not fit into our contemporary world to which we feel connected most of the time. This dissonance usually starts with questioning rules of modesty or waking early for the morning prayers, but as we grow older, the questions become more and more urgent. How do we worship God in a world where every external restraint is considered as a cage or a barrier?

In the end, all the suppressed emotions erupt. Religious practices that no one thought could survive the becoming of the modern world seem to become more powerful and spread to new communities. We are not talking only about the "official" mitzvot – the

wider religious experience does not exist only in synagogues, but sprouts wherever it can gain a foothold: rituals, charms and pilgrimages to the graves of the righteous seem to have become accepted practices.

This deep-rooted and old-fashioned mysticism appears to have returned, and it deserves serious reflection.

"When a Man from You Bringeth a Sacrifice", on display in the Skirball Museum of Archaeology, uses antiquities from the Land of Israel. The ancient artifacts prompt a dialogue surrounding the connection between ancient and new, holy and profane, and between the past and contemporary daily life.

The works of art presented here attempt to look more carefully at the suppressed ideas surrounding the laws applicable to the body and those that impact on emotions, particularly those connected to sacrifices. The Hebrew root for sacrifice (korban) comes from the three-letter root KRB (כ.ר.ב), which is also the root for the words "closeness" (kirva), "self-sacrifice" (hakrava), and "approaching" (hitkarvut). The artists discuss these connections through sculpture and installations that address the tension between the mundane and the exalted, the holy and the earthly, the spiritual and the material.

Some of the artists chose to examine the dissonance between these concepts through the use of contemporary technology, pointing out the difference between the Godly "electrum" from Ezekiel's prophecy (Ezekiel 1:4) and the electricity, generated by turbines, that arrives at our houses through cold plastic sockets. Others chose to look closely at the concepts of sacrifice and self-sacrifice in their personal lives and their everyday experiences. Another group of artworks draws on two archaic materials most identified with the altar and sacrifice, earth and fire, in an attempt to breathe life into them.

ישראל? דהן

חמישים שנות יצירה יהודית

ייעוץ אקדמי

ד"ר עידו נוי.

אמן משתתף

ישראל דהן.

אוצרת התערוכה

ד"ר שירת מרים (מימי) שמיר.

When a Man from You Bringeth a Sacrifice

Curator

David (Duchi) Cohen.

Participating artists

Renana Akerman Grosberger. Chamutal Bar Cohen.
David (Duchi) Cohen. Moria Dery. Tal Ekshtein.
Meirav El-Eini. Sigalit Frid. Gali Kahn Yerushalmy.
Shaked Segal.

תערוכת היחיד **ישראל דהן: חמישים שנות יצירה יהודית** מציגה עשרים ואחד תשמישי מצווה שיצר אמן היודאיקה ישראל דהן לאורך יובל שנות יצירה, ובהם עבודה חדשה שהכין במיוחד עבור הביאנלה הנוכחית, בויקה לנושא העומד במרכזה: 'לשם שמים'.

דהן, מעמודי התווך של אסכולת בצלאל ומורה מוערך ורב־מוניטין ליודאיקה בבצלאל (1969–2018), תרם רבות, כאמן וכמורה, לטיפוחה ולקידומה של אמנות יהודית בת זמננו. במובן זה, התערוכה היא נדבך נוסף ברצף תערוכות שהוצגו בביאנלה מתחילתה, ושמגוללות את תפיסת עולמם ושפתם האמנותית של חברי אסכולת בצלאל: 'פנים וחוך באמנות יהודית עכשווית של אסכולת בצלאל' שהוצגה בשנת 2015 במרכז ליהדות צפון אפריקה; ו'צחוק הגורל: נרות זיכרון ונשמה של אסכולת בצלאל', שהוצגה בשנת 2017 במוזיאון סקירבל לארכיאולוגיה מקראית בהיברו יוניון קולג'. דהן, שהשתתף בשתי התערוכות הקבוצתיות, מציג זו הפעם השלישית בביאנלה של ירושלים, הפעם בתערוכת יחיד המוקדשת כולה ליצירתו.

דהן נולד בשנת 1944 בגולמימה שבמרוקו. בגיל שתיים־עשרה עלה עם משפחתו לארץ ובשנת 1969, בתום לימודיו במחלקה לצורפות בבצלאל, הוא החל למד בה. תערוכתו הראשונה הועלתה בבית האמנים בירושלים בשנת 1980, ומאז הוצגו עבודותיו בתערוכות רבות בארץ ובחו"ל, והן מצויות באוספים מוזיאליים ופרטיים ואף משמשות כחפצי קודש בבתי כנסת.

דהן התפתח כאמן מודרני בשלהי המאה העשרים ותחילת המאה העשרים ואחת, דרך עיסוקו כמעצב תשמישי מצווה ותכשיטים. בחברה המסורתית המרוקאית בה גדל והתחנך, תשמישי מצווה שימשו לא רק לנוי; הם היו בבואה של המציאות ושיקפו השפעות תרבותיות של מנהגים וטקסים ססגוניים. אך בשונה ממלאכת הצורפות של יהודי מרוקו אליה נחשף בביתו ובארץ הולדתו, הצורפות המודרנית של אסכולת בצלאל מדישה את המקור, את החדשנות, את תפיסתם העצמית של הצורפים תוך שימוש בטכנולוגיות חדשניות כגון הדפסה תלת־ממדית. התערוכה מתחקה אחר המפגש עם הצורפות המודרנית והעכשווית של בצלאל ועם תשמישי מצווה שנוצרו לשימוש משפחתי או כמתנה.

דהן יוצר תשמישי מצווה יחידאיים ואינו פונה לייצור המוני. עבודותיו מאופיינות בקו מודרניסטי ומינימליסטי; הן תמיד מפתיעות ולעולם אינן קונבנציונליות. האמן, שגדל בבית דתי־מסורתי, מקפיד ליצור את כליו על פי דרישות ההלכה ומתוך הקשר תרבותי, תוך שמירה על האיזון בין שני

כוחות משיכה אלה. הוא חוקר את מקורותיהם של תשמישי המצווה ומתייחס לתפקידם ההיסטורי, כפי שמעידות החנוכיות שלו, שאינן עומדות בפני עצמן אלא תלויות בחלון כדי לפרסם את הנס.

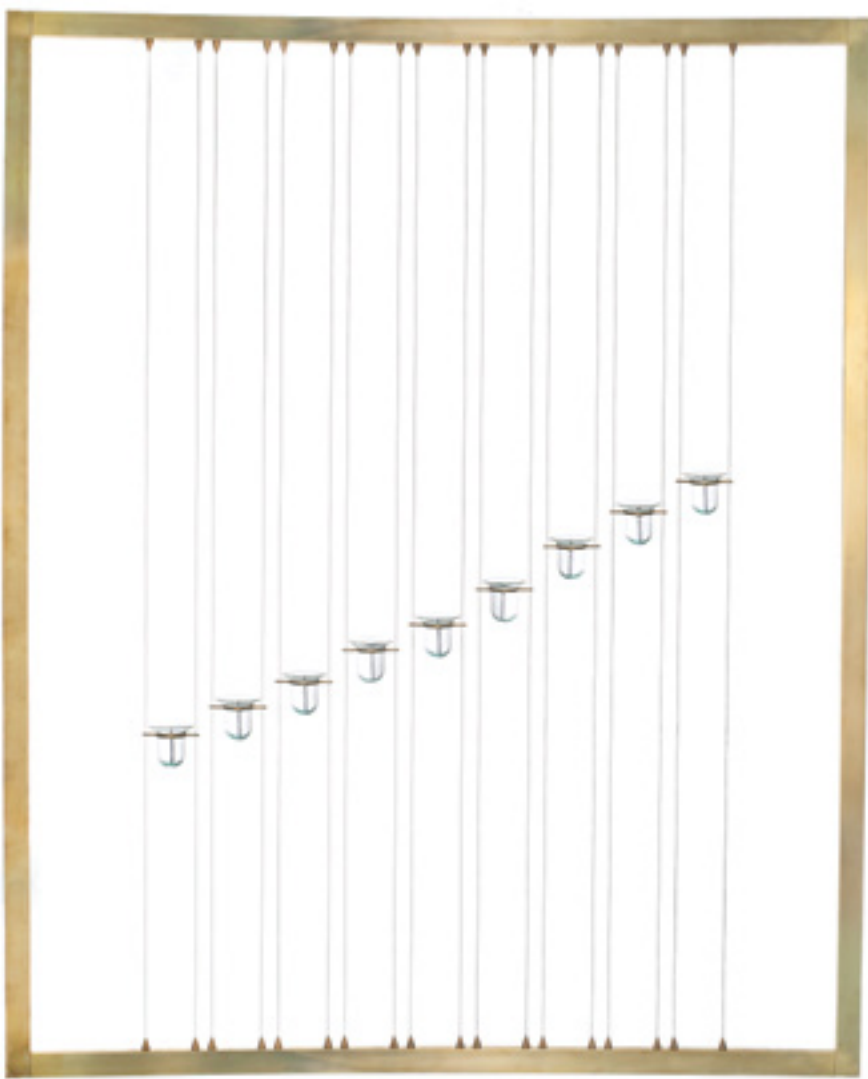
דהן מבקש לייחד את הטקס הדתי ולחזק אותו: לרכיבים הטקסיים בכלי הקודש שלו משמעות שאיננה קישוטית בלבד; הם עשויים חומרים מגוונים כגון עץ, בד, זכוכית ומיני מתכות ומשלבים עבודת יד וטכניקות מתקדמות. חומרי הגלם ושיטות העבודה נבחרו בקפידה בהתאם לעיצוב – ולא להפך.

בשנותיו בבצלאל הקפיד דהן לעודד שיח על ליבת העשייה והיצירה היהודיות בקרב תלמידים ומורים ונתן ביטוי גם ליצירה חילונית במהותה, המעניקה מקום לזהות הישראלית רבת הפנים. גם תלמידים מוסלמים, נוצרים ודרוזים שלמדו אצלו יצרו כלי פולחן ברוח אמונתם ודתם. הידע שהנחיל הושתת על ההכרה והאמונה לפיהן כל אחד מן התלמידים יכול לנסח את מעשה היצירה על פי אופיו ונטיותיו.

תערוכה זו היא מחווה צנועה לישראל דהן בתום חמישים שנות פעילות בבצלאל. תרומתו העצומה לקידום האמנות היהודית, תוך שילוב בין חדשנות, ליברליות, ביקורתיות ומסורת – ניכרת ביצירותיהם של רבים מתלמידיו. אותה מחלוקת לשם שמים העומדת בבסיסה של הביאנלה הנוכחית, מהדהדת בכמה מן הכלים שיצר ושואפת אל פתרונות שיש בהם הפריה, תמיכה והשלמה הדדית. אלה מתמצים בעבודתו החדשה של דהן, המוצגת כאן לראשונה: נר זיכרון, ששני חלקיו נחתכו מצינור מתכת, כדי לךמות שתי כפות ידיים התומכות בנר מצדדיו ומגוננות עליו.

Israel Dahan
Memorial Candle “For Heaven’s Sake”, 2019

Israel Dahan
Hanukkah Lamp “Proclaiming the Hanukkah Miracle”, 2015

ישראל דהן
נר נשמה "לשם שמים", 2019

ישראל דהן
מנורת חנוכה "פרסום הנס", 2015

has completed fifty years of active service at the Bezalel Academy. His tremendous contribution to the development of Judaica, while combining innovation, liberalism, criticism and tradition, is clear in the works of his students. Indeed, that very dispute for the sake of Heaven, upon which the 2019 Biennale is based and reverberates in many of the objects created by Dahan, seeks to apply rational debate and creative tension to achieve solutions that inspire, support, and accept others. These are summarized in Dahan's new work that is exhibited here for the first time: a memorial candle, where two parts are severed from a metal tube to form two hands that support the candle on both sides and so protect it.

Israel Dahan
Memorial Candle “A Bundle of Life”, 2017

ישראל דהן
נר זיכרון "צרוך החיים", 2017

The 2019 Jerusalem Biennale offers an opportunity to present contemporary Judaica that is legitimately engaged in debate leshem shamayim – for the sake of Heaven. **Israel Dahan: Fifty Years of Judaica** shows 21 ritual objects, as well as articles associated with religious law, which were created by Israel Dahan over a period of 50 years. The exhibition also includes a work commissioned especially for the current Biennale that refers to its central theme.

Dahan is a central pillar of the Bezalel School, as well as a highly esteemed teacher of Judaica at Bezalel (1969-2018). As an artist and teacher, he has significantly contributed to the development and promotion of contemporary Judaica. This show is a continuation of the series of exhibitions that reveal the world-view and artistic language of the members of the Bezalel School: **Bezalel School: In & Out In Contemporary Judaica** (2015 Jerusalem Biennale); **Judaica Now, Goblets and Kiddush Cups of the Bezalel School** (Rishon LeZion Museum, 2016); **Keep it Light: Vessels for Memorial & Remembrance Candles in Contemporary Judaica of the Bezalel School** (2017 Jerusalem Biennale).

Dahan was born in 1944 in Goulmima, Morocco and immigrated to Israel with his family at the age of 12. In 1969, he completed studies at Bezalel in the Department for Metalsmith Crafts and subsequently joined the departmental teaching staff. His first exhibition was held at the Jerusalem Artists House in 1980. Since then, his works have been shown at many exhibitions in Israel and overseas, and are owned by museums, synagogues and private collectors.

Dahan developed a contemporary style in the late 20th and early 21st centuries through his design of sacred objects, jewelry and accessories. Dahan was raised and educated in traditional Jewish-Moroccan society where religious objects were not only decorative but rather reflected cultural influences, customs and rituals. Unlike the jewelry craftsmanship that Dahan saw at home and in Morocco, the modern jewelry of the Bezalel School emphasizes sources, innovation, such as 3D printing

technology, and the self-perception of the artisans. The exhibition traces the encounter between contemporary metalwork and handicrafts of Bezalel with religious objects created for personal use.

Dahan designs individual religious objects and is not willing to mass-produce his work. His creations are characterized by modernist and minimalist lines. Although Dahan grew up in a religiously observant home and creates his objects in keeping with halacha (Jewish religious law) and its cultural context, the objects are far from conventional. As Judaica artists distance themselves from halacha, the importance of the sacred objects they create will gradually wane. Dahan succeeds in maintaining the balance between the two impulses of innovation and tradition. He studies the sources of the sacred objects while relating to their ritual purpose. For example, his Chanukah lamps do not stand on their own, but rather are hung in the window to proclaim the story of the miracle, in keeping with religious law.

Dahan aims to sanctify and enhance religious rituals: the ceremonial components in ritual objects are not simply decorative. These are made with diverse materials such as wood, fabric, glass, and different metals that integrate handiwork together with advanced production techniques. The artist carefully chooses the raw materials and work methods based on the design of the piece, not the other way around.

During his tenure at Bezalel, Dahan encouraged dialogue between students and teachers based on the core of Jewish achievement and creation. He also gave expression to creativity for secular and non-Jewish ritual works to embrace for multi-faceted Israeli identity. Muslim, Christian and Druze students studying under Dahan produced ritual vessels in the spirit of their own heritage. Dahan shared knowledge based on enlightenment and faith, which empowered his students to formulate the act of creation according to their own inclinations.

Israel Dahan: Fifty Years of Judaica serves as a modest tribute to Israel Dahan, who

מים נוקבין

Israel Dahan

Fifty Years of Judaica

אמנית משתתפת

חני כהן־זדה.

אוצרת התערוכה

רחל פרליבטר.

Curator

Dr. Shirat-Miriam (Mimi) Shamir.

Academic advisor

Dr. Ido Noy.

Participating artist

Israel Dahan.

"נְדִי סַפְרָתָה אֶתָּה שִׁמָּה דְּמַעְתִּי בְּנֶאֱדָךְ הֵלֵא בְּסַפְרָתְךָ" (תהלים נו, ט).

בתערוכה **מים נוקבין** מציגה חני כהן־זודה ציורים פיגורטיביים בטכניקה של שמן על בד ועל לוחות עץ. בעבודותיה מופיעות דמויות נשים מקראיות אשר צוירו דרך העדשה הפרשנית של מסורות מדרשיות וקבליות. מבעד לסיפורי הגיבורות התנ"כיות מבקשת האמנית לחשוף ולהאיר עוצמה ייחודית הטמונה בכוח הנקבי, על סודותיו.

בלשון הקבלה מכונות שתי דרכי עבודת ה' 'מים דוכרינ' (מים זכריים) ו'מים נוקבין' (מים נקביים). המים הזכריים מייצגים את השפע היורד לעולם, ואילו המים הנקביים מסמלים את ההתעוררות מלמטה.

הציורים מציגים נשים שמעשיהן כמים נוקבין, באים לעורר ולחבר בין עליונים לתחתונים, בין שמים לארץ. הדימויים ממחישים נרטיבים המשקפים את כוח הבריאה הנובע מְיִמי האִישה, מְיִמי הלידה.

המוטיב של מקור מים שליווה את בני ישראל בזמן הנדודים במדבר, עומד במוקד היצירה 'עלי באר' (2019): אישה נשענת על ברז של צינור המעלה מי תהום, על רקע צינורות שמעלים שפע ויוצרים הידראוליקה של יחסים בין העולמות. הציור מציג באר המסרבת להישמע לחוקי הגרביטציה שבה המים מבעבעים ועולים, כ'באר מרים' – אותה באר גולה שניתנה לישראל בזכות מרים, המסמלת את מקום השכינה בזמן הגלות: "כל מקום שגלו ישראל גלתה שכינה עמהם".

ביצירה 'שוליים' (2018) השכינה שורה דווקא במקום חוץ בלתי־מובנה, בין אם זה מקום חורבן ובין אם באר, שדה, מדבר או קבר. קווי המתאר של הציור מציגים כיצד השכינה הופכת למרכז חוץ־טריטוריאלי: כיסא נדנדה, סמל לאימהות ביצירתה של כהן־זודה, עומד על קצה הר מול תהום פעורה. על רקע כחול־אפור, ספק עננים ספק גלים, עוסק הציור בגלות ובאֵין הקשורים לדמות האם הקבורה בחוצות. למרגלות ההר נראה קבר רחל מרחף על פני תהום, וממנו עולים מים נוקבין להבאת הגאולה. היצירה מנכיחה את העוצמה הנקבית של השכינה השומרת על בניה מתוך ומפני התהום. הרמיזה לאם הדמעות מגלה פנים נוספות של משיחיות במיתוס היהודי, כדברי גרשום שלום: "הרעיון המשיחי אינו רק נחמה ותקווה בלבד. כל ניסיון להגשימו קורע ופותח תהומות המוליכים כל אחד מגילוייו 'אד אבסורדום'".

העבודה 'בפתח עיניים' (2018) עוסקת בדמותה של תמר שהתחפשה לזונה על מנת להרות ליהודה אבי בעלה המת. תמר הייתה מוכנה למות כדי להביא בן משושלת זו המוליכה מיהודה אל דוד המלך. בציור נראה המוקד שעליו הורה יהודה להעלות את כלתו, בציווי "הוציאוה ותשרף". המוביילים המרחפים מספר הילדים 'פו הדב' רומזים לגורלו התלוי ועומד של בנה המשיחי, שאילולי עזותה לא היה נולד, כדברי הזוהר: "מחוצפתה של צדקת אחת, יצאו כמה טובות לעולם".

הברית שכורתת היולדת עם הלא־נודע והסכנה על חייה והחיים שהיא נושאת בתוכה, נרמזת גם בעבודה 'קו לקו' (2019) הממחישה את יחסי הגומלין בין מוות ללידה: טלית עוטפת דמות תינוק שטרם נראה. מתוך החלל הפנוי יוצא חבל טבור בלבוש חגורה סגולה המתרוממת כלפי שמים בתפילה. תקווה זו בקיום דבר מה שטרם נגלה, היא האמונה המיוחדת של האם, שניחנה ביכולת להשלים את בריאת ה'.

מעשי החסד של הכוחות הנשיים המתלכדים בתוך נשמת הגואל באים לידי ביטוי חזותי בעבודה 'עיניך בשדה' (2019): טלית המשמשת מסך שמגלה ובה בעת מכסה את הפנים, רומזת לעין הטובה של רות המואבייה, ביכולתה לראות את הנולד שמעבר למציאות החומרית המידית.

היצירות המוצגות בתערוכה מפגישות את הצופים עם הכוח המייחד והמקשר בין דמויות אימהות שפעלו למען רצון ה' וגילו עוצמה הנובעת מהיותן ערוץ מזוכך לגילוי בעולם. לצד הגשם היורד מהשמים, סמל לגישה הגברית למצוות, הן מציגות גישה אוטונומית שאינה נובעת מתוך ציות, אלא מתוך אהבה. בדיעה הבאה ממקום אחר, מן המעמקים, מסמלות הדמויות בציורים בחירה בפעולה מעוררת, מתקנת ומרככת את העולם מתוך חזון של תולדות משיחיות משלהן.

Chani Cohen Zada
Line to Line, 2019

חני כהן זדה
קו לקו, 2019

Chani Cohen Zada
Crossroads, 2018

חני כהן זדה
בפתח עיניים, 2018

The work **Let Thine Eyes be on the Field** (2019) expresses the feminine acts of grace that converge in the all-encompassing soul of the Messiah. A face appears through a prayer shawl, which serves as a screen that reveals at the same time as it conceals the figure, alluding to King David's grandmother Ruth in her ability to comprehend what lies beyond the purely material; it takes a benevolent eye to see that which is yet to be born.

The works displayed in **Female Waters** present the viewers with the individual and connecting forces between messianic mother figures who acted for the sake of the Divine will to be vessels channeling God's manifestation in this world. Alongside the rain from heaven, symbolizing the male attitude to the divine commandments, the women display an autonomous outlook that results from love, not obedience. By means of their feminine wisdom, derived from other sources, from the water's depths, the subjects in the paintings symbolize the choice to awaken, soften and mend the world through a vision of messianic history stemming from their own stories.

Chani Cohen Zada
Afterbirth, 2018

חני כהן זדה
שוליים, 2018

“Thou has counted my wanderings; put Thou my tears into Thy bottle;
are they not in Thy book?”

– Psalms 56:9

Female Waters showcases figurative works by Chani Cohen Zada that are based on traditional oil painting techniques. The paintings tell the stories of biblical women through the interpretive lens of Midrashic and Kabbalistic writings, revealing the mysteries that lie hidden in the unique feminine power of these heroines.

In Kabbalah the two modes of the Divine service are called the “masculine waters” and the “feminine waters.” Whereas the masculine waters represent the descending flow of Divine benevolence from above, feminine waters represent the elevation from below that seeks to ascend and be received above.

The works visualize narratives of women whose acts, albeit antinomian and against the mainstream, function as female waters connecting between above and below, between heaven and earth. The images reflect the power of creativity flowing through the feminine fluids that, full of life force, birth creation.

Spring Up O Well (2019) features the motif of the spring that accompanied the people of Israel during their wanderings in the wilderness. Against a backdrop of pipes pumping up abundance between the lower and the upper worlds, a woman rests on a pipeline supplying water from the depths of the earth. The painting shows a well from which the waters quell and rise, defying the Law of Gravitation and alluding to Miriam’s miraculous moving well that symbolizes the presence of the Shekhinah, the feminine Divine, since the destruction of the Temple: “Wherever the Israelites went in exile the Shekinah accompanied them” (Babylonian Talmud, Megillah 29a).

Afterbirth (2018) relocates the dwelling of the Shekhinah to the outskirts, be it in a

ruin, a well, a field or a grave. The outlines of the painting indicate how the feminine Divine becomes an extraterritorial center: a maternal rocking chair stands on the verge of the gaping abyss. At the foot of the mountain, out of the greyish-blue hues suggesting clouds or waves, emerges Rachel’s tomb hovering over the underground waters that rise to beget redemption. The painting manifests the feminine force of the Shekhinah keeping her children from the abyss. The allusion to Rachel, the weeping mother redeeming her children through her tears, reveals another aspect of the messianic myth in Judaism, as Gershom Scholem writes, “For the Messianic idea is not only consolation and hope. Every attempt to realize it tears open the abysses which lead each of its manifestations ad absurdum.”

Crossroads (2018) deals with the fate of Tamar. Tamar, determined to have a child from the bloodline of Judah, disguised herself as a prostitute to seduce Judah, the father of her deceased husband, since Judah had not kept his promise to give her to his son Shelah: the result of their union was the birth of Perez. The painting depicts the wooden altar on which Tamar was meant to be sacrificed: Judah ordered that she be burnt to death. The crib mobile figurines, characters from Winnie the Pooh, hover over the altar and allude to the precarious fate of Tamar’s messianic child Perez, who is identified in the Book of Ruth as the ancestor of King David. If not for Tamar’s ruse, he would not have been born, as the Zohar states: “From the hutzpah (brazenness) of the righteous woman Tamar, many blessings came into this world.”

A visualization of the correlation between death and birth, **Line to Line** (2019) hints at the pact between an expectant mother and the unknown, and the risk to her life and the life she carries inside her. A prayer shawl envelops the figure of a not-yet visible baby. From the vacant space emerges an umbilical cord in the form of a purple tie that elevates itself heavenwards in prayer. The hope for the existence of something not yet present reflects the unique faith of a mother, endowed with the ability to complete God’s creation.

Evolve

אמן משתתף

ד"אן־פייר ווייל.

אוצר התערוכה

ד"ר שמעון לב.

Female Waters

Curator

Rachel Verliebter.

Participating artist

Chani Cohen Zada.

מהאגו והשלמה אתו. ווייל מתאר את פרשנותו לטקסט המקראי כמאמץ להבין את סיפור העקדה במונחים אקזיסטנציאליסטיים ולא על בסיס אמוני או מוסרי, כפי שמקובל להסבירו בפרשנות היהודית והנוצרית הקלאסית. "זה יותר מלא חיות ואישי ובנוסף בעל השלכות רלוונטיות לחיי היום־יום של כל אחד ואחת מאיתנו" הוא אומר.

מבט על הציורים בתערוכה מגלה בהם הומור, משחקי מילים, התייחסות לעולם הילדות, לפסיכולוגיה, לתולדות האמנות ולדמויות בולטות בהיסטוריה האנושית. בציוריו מופיעים סמלים תרבותיים אייקוניים וכן התייחסויות, לעתים רק ברמיזה, לאירועים היסטוריים מימי קדם ועד ימינו. דימויים אלו משקפים עולם תרבותי ואמנותי רחב המבוסס על עולמו הפנימי של ווייל ומיקומו בצומת מסועף דרכים והקשרים פילוסופיים ותרבותיים. ווייל מציע לצופה פרשנות מקורית, אלטרנטיבית, פסיכולוגית־רוחנית, של סיפורי המקרא הארכיטיפים, המבטאת חיפוש דרך אישית אך בה בעת היא רלוונטית לאנשים המתמודדים עם שאלות הקיום בעידן המודרני.

ניתן לחשוב על עבודותיו של ווייל בהקשר יצירות מאוירות קלאסיות, כמו **הנסיך הקטן** של אנטואן דה סנט־אבזופרי, **פו הדוב** של אלן מילן, **עליזה בארץ הפלאות** של לואיס קרול וספרי זן כמו **איש מחפש פר**, אך בסופו של דבר, בניגוד לספרים מאוירים אלו, בעבודתו של ווייל מדובר בז'אנר שונה בו הטקסט מהווה אילוסטרציה לציורים ולא להפך. בפרפרזה על תיאורו העצמי של האמן היהודי־אמריקני שאול שטיינברג (1922–2006) כ'סופר שמצייר', ניתן לתאר את ווייל כ'צייר שכותב'.

בשנת 1988 פגשתי בניו יורק, לראשונה, את הצייר ז'אן־פייר ווייל. הוא התגורר עם רעייתו הפסלת, רייצ'ל רוטנברג (ילידת 1958 בקנדה), בשכונת ויליאמסבורג בברוקלין, כשמסביבם גרים קהילת חסידי סאטמר והקהילה ההיספנית. דירתם הייתה בתוך לופט גדול ששימש בעבר כמפעל לייצור תחמושת והוסב לסטודיו ולמגורים. ז'אן־פייר ווייל נולד בפריז בשנת 1954 לאם צרפתייה, סופרת, ולחייל אמריקני שלימים הפך לשחקן ולמורה לתיאטרון. משפחה בעלת מודעות ספרותית בולטת. הוא למד במכללת סנט ג'ונס באנפוליס על הספרות הקנונית של התרבות המערבית ולאחר מכן המשיך את לימודיו ב'סקול אוף ויזואל ארט', אך עזב כעבור שנה אחת בלבד, כאשר אחת ממורותיו, הציירת האמריקאית אליזבת מורי, אמרה לו, 'לך תיצור בעצמך'.

באותן שנים הוא צייר על יריעות קנבס ענקיות שנראו כאילו זינקו מהקיר אל חלל הלופט. זוג האמנים ניהל אורח חיים דתי ושמר שבת וכשרות. ז'אן־פייר נהג להתפלל בבית כנסת קטן בסמוך לביתו בו דיברו המתפללים רק יידיש, והוא בקושי ידע לקרוא עברית. הוא היה אוטודידקט וקרא באופן אקלקטי מכל הבא ליד: פילוסופיה יהודית, פסיכולוגיה יונגיאנית וגם תרגל טאי־צ'י. הוא 'הרגיש בבית' במה שנראה לי אז כמקבץ עולמות נבדלים ושונים זה מזה, לעתים אפילו סותרים. בשנת 2015 זוג האמנים עלה לארץ בעקבות חלק מילדיהם.

בשנת 2013 פרסם ווייל את ספרו המאויר הראשון, The Well of Being שאותו הוא מגדיר 'ספר ילדים למבוגרים'. הספר נכתב בחלקו בהשראת כתבי הרמח"ל (רבי משה חיים לוצאטו) והוא מורכב מאיורים ומשפטים קצרים ועוסק בחיפוש דרך לחיים מלאים (Well being): מהי שלמות? כיצד אנו מאבדים אותה וכיצד ניתן להשיבה?

התערוכה **Evolve** נוצרה במשך שלוש השנים האחרונות, כהמשך לספרו, ובה מציג ווייל את רעיונותיו ואת דרך חיפושו האישי. התערוכה בנויה כמסלול נרטיבי המכיל מאה ציורים בטכניקת צבעי מים על דפי נייר קטנים (ס"מ 38 X אינץ' / 15 X 28), כאשר לכל ציור נלווה טקסט המורכב ממשפט או שניים. זהו שיח ויזואלי־טקסטואלי פשוט לכאורה, אך בו בזמן מתוחכם ומעמיק. ווייל משלב בין המילה הכתובה ובין עוצמת הציור, ועוסק בחירות האנושית וכיצד ניתן לחיות חיים בעלי משמעות בעידן המודרני. העבודות בתערוכה מתייחסות במישרין ובעקיפין לשלושה סיפורי תנ"ך פרדיגמטיים מספר בראשית: האדם הראשון בגן עדן (שווייל מכנה 'גן ההווה התת מודע'), קין והבל, וסיפור העקדה. קריאתו של אלוהים לאברהם להקריב לעולה את יצחק בנו, מגלמת על פי פרשנותו את מה שכל אחד מאתנו יפגוש בסוף מסעו עלי אדמות: שחרור של העצמי, שחרור

Jean-Pierre Weill
The Tower of Babel's on Fire, 2018–2019

ז'אן-פייר וייל
מגדל בבל עולה באש, 2018–2019

Jean-Pierre Weill
Beyond and Behind Your Control, 2018–2019

ז'אן-פייר וייל
מאחורי ומעבר לשליטתך, 2018–2019

expresses a search for meaning that is deeply personal, but also relevant to many who grapple with existential questions in the modern age.

Weill's works should be considered in the context of other illustrated classics, such as Antoine de Saint-Exupery's **The Little Prince**, A. A. Milne's **Winnie the Pooh**, Louis Carroll's **Alice in Wonderland**, and Japanese books on Zen Buddhism, such as **Ten Ox-Herding Pictures**. Nonetheless, Weill has created a genre unto itself, one where the text illustrates the paintings instead of the reverse. To paraphrase the Jewish American artists Shaul Steinberg (1922–2006) who described himself as a “writer who paints,” we may describe Weill as a “painter who writes.”

Jean-Pierre Weill
Expelled from the Timeless Garden, 2018–2019

ז'אן-פייר וייל
גירוש מגן חסר הזמן, 2018–2019

I first met the painter Jean-Pierre Weill in 1988 in New York. He was living with his wife, the sculptor Rachel Rotenberg (b. 1958, Canada) in the Williamsburg neighborhood of Brooklyn, surrounded by an insular Satmar Chassidic enclave and a large Hispanic community. Their home was located in a former munitions factory that had been converted into a studio and loft.

Weill was born in Paris in 1954. His mother was a French writer, his father an American soldier who became an actor and drama teacher. Weill describes his family as a literary-minded. He attended St. John's College in Annapolis, Maryland, where he studied the "Great Books" of the Western literary canon. He attended the School of Visual Arts for one year, at which point one of his teachers, the painter Elizabeth Murray, told him, "Go create on your own," and inspired him to abandon his formal studies and begin to paint.

During this period, Weill painted on enormous sheets of canvas that seemed to leap from the wall into the loft space. Weill came from a non-observant Jewish background. Although he hardly could read Hebrew, he and his wife adopted a religious lifestyle, keeping kosher and observing the Sabbath. Jean-Pierre attended prayer services in a small synagogue near their apartment, where the congregants spoke only Yiddish.

Weill was an autodidact who read whatever he could find, including Jewish philosophy and Jungian psychology. He practiced tai chi. Weill felt "at home" at the convergence of disparate and sometimes conflicting worlds. Following the immigration to Israel of some of their children, Jean-Pierre and Rachel immigrated to Israel in 2015.

In 2013, Weill published his first illustrated book, **The Well of Being**, which he describes as "a children's book for adults." **The Well of Being** was based partly on the writings of the Ramchal (Rabbi Moshe Chaim Luzzatto, 1707–1746). Through the illustrations and short sentences, Weill describes his search for the path to well-being. What is an internal sense of wholeness? How do we lose it, and how can we regain it?

The exhibition **Evolve** was created over the past three years and is Weill's first exhibition of this project anywhere. It represents the continuation of his book, and as such, presents his ideas and personal journey.

The exhibition consists of one hundred small watercolor paintings combined with mixed-media constructions (11 × 15 inch/28 × 38 cm) on paper, which combine to construct a narrative path. Each painting is accompanied by a concise, evocative text of one or two sentences. This intensely personal spiritual journey forms a visual-textual dialogue, seemingly simple, but sophisticated and profound. Weill unites the written word and the power of the painting, while addressing freedom and how to live a life of significance in modern times.

The works relate both directly and indirectly to three paradigmatic stories in Genesis: Adam in the Garden of Eden (which Weill calls the "unconscious garden of the present"), Cain and Abel, and the Binding of Isaac. In the Binding of Isaac, when G-d commands Abraham to sacrifice his son, Weill interprets this as a representation of what each of us will encounter at the end of our earthly journeys: release from the individuated self, and release and making peace with the ego,. The story calls upon us to recommit to its sanctity and sovereignty. He describes his interpretation of the biblical story in existentialist terms, rather than in ethical or faith-based language as accepted in classical Jewish and Christian interpretations. As Weill says, this approach is "more vital and personal, with implications for the daily life of each and every one of us."

When we examine the paintings, we find them graced with humor and puns. They address ideas from childhood, psychology, art history, and significant historical figures. The paintings contain iconic cultural symbols and hint at major historical events from ancient times to the present. These images reflect a broad cultural and artistic background based on Weill's internal world and his position at the junction of many paths and philosophical and cultural connections. Weill offers the viewer an original and alternative interpretation of the archetypal biblical stories. This interpretation

תבונת הניכור

Evolve

אמנים משתתפים
אמני סדנת ההדפס של אקים ירושלים.

אוצר התערוכה
מרדכי (מוטי) יפרח.

Curator
Dr. Shimon Lev.

Participating artist
Jean-Pierre Weill.

AKIM Jerusalem Art Workshop artists
Untitled, 2019

אמני סדנת ההדפס של אקים ירושלים
ללא כותרת, 2019

"פירושה של כניסה בדלת הלא נכונה היא אכן הליכה כנגד הסדר השולט בתוכנית הבית, בסידור של החדרים, ביופי וברציונליות של הכוליות. אבל אילו תגליות נעשות אז אפשריות למבקר! המסלול החדש מאפשר לו לראות משהו שאף אחד מלבדו לא יכול היה לחוש מהזווית הזאת..." (אדמונד ז'אבס).

כל עבודת אמנות היא מוזרה, אחרת, מנותקת מהרצף המציאותי, מלאכותית באופן מוגזם וכדומה. זה מה שמפריד אותה מהחיים – מהרצף המציאותי. אבל המוזרות והמלאכותיות הללו הן פרגמטיות, לעיתים דידקטיות ובדרך כלל רציונליות בהגשה שלהן. יש להן היגיון טכני, ויזואלי ותוכני משלהן.

לעומתן, המוזרות והמוגזמות בעבודותיהם של האמנים האאוטסיידרים של אקי"ם, וניתוקן מהרצף הטריטוריאלי הריאלי של האמנות ושל החיים, נראים כמין פטגוניה, שאף על פי שכבר גילו אותה, היא עדיין נתפסת כמנוכרת ובלתי ידועה.

תבונת הניכור יצרה שלוחה מרגשת ומפתיעה של אמנות גולמית המקסימה אותנו וגורמת לנו להתבוננות חוזרת, מושכת ומרתיעה בו־זמנית בכוח הסוגסטיבי שלה.

סדנת האמנות של אקי"ם ירושלים נוסדה בשנת 1999 על ידי מרדכי יפרח ודינה קסטנבאום, בסדנה משתתפים כ־15–17 אמנים ואמניות בגללים שונים, כעשרה מהם משתתפים בסדנה מתחילתה. בסדנה שלושה מורים לאמנות.

מדיום העבודה העיקרי בסדנה הינו ציור, אך בפרויקט זה נוספו על רישום העיפרון הדפסי תחרית בליווי וניה איקס, אמן תחרית והדפס ומנהל סדנת ההדפס באקדמיה לאמנות בצלאל.

עבודות התחרית שנוצרו על ידי האמנים והאמניות בסדנת האמנות של אקי"ם ירושלים הן המשך ישיר של אמנות גולמית זו, וגלום בהן פירוש אישי, חידתי לעתים, למושג 'לשם שמים'.

לפרויקט שותפה סדנת ההדפס של האקדמיה לאמנות בצלאל.

AKIM Jerusalem Art Workshop artists
Untitled, 2019

אמני סדנת ההדפס של אקים ירושלים
ללא כותרת, 2019

AKIM Jerusalem Art Workshop artists
Untitled, 2019

AKIM Jerusalem Art Workshop artists
Untitled, 2019

אמני סדנת ההדפס של אקים ירושלים
ללא כותרת, 2019

AKIM Jerusalem Art Workshop artists
Untitled, 2019

“Entering through the wrong door goes against the order that prevails in the planning of the house, in the layout of the rooms, in the beauty and rationale of the whole, but what discoveries it makes possible for the visitor! The new route enables him, from that angle, to see something that no one else could ever see.”

– Edmond Jabès

Every work of art is strange: different, detached from the sequence of real life, artificial, exaggerated, and so on. This is what differentiates art from life and from the sequence of reality. Nevertheless, this strangeness and artifice is pragmatic, sometimes didactic, and usually rational in its presentation with its own technical, visual and content-related logic.

In comparison, however, the strangeness and overstatement in the art of outsider artists and their detachment from the real territorial sequence in art and in life seems like a kind of Patagonia, still perceived as unknown although it has already been discovered.

This “insight of alienation” has produced an exciting and surprising branch of raw art that enchants us and invites another look, simultaneously attracting and repelling us with its power of suggestion.

The AKIM Jerusalem Art Workshop, founded in 1999 by Mordechai Yifrach and Dina Kestenbaum, is comprised of three art instructors and 15-17 artists of different ages. Ten of the artists have been part of the workshop since its inception.

Drawing is the primary medium used in the AKIM workshop. Under the direction of artist and director of the printing workshop at the Bezalel Academy of Art, Vanya, this project adds etchings to the oeuvre as well.

The etchings by the AKIM Jerusalem Art Workshop artists in **The Insight of Alienation** are a direct development of raw art, and contain personal and sometimes enigmatic interpretations of the phrase “for the sake of Heaven.”

This project was realized in partnership with the Print Workshop of the Bezalel Academy of Art and Design, Jerusalem.

מַעֲלֹת

דורית פלדמן ורחל רוטנברג

אמנים משתתפים

דורית פלדמן, רחל רוטנברג.

אוצרת התערוכה

סוזן י' אייזקס.

The Insight of Alienation

Curator

Motti Yifrach.

Participating artists

AKIM Jerusalem Art Workshop artists.

דורית פלדמן ורחל רוטנברג חוקרות את הווייתנו הרוחנית בעולם המודרני. בעבודותיהן ניכר המתח – במישור התוכני כמו גם במישור הצורני – בין איזון להיעדרו, וכל אחת מהן חותרת באמצעות פרדוקס זה אל הנשגב. אף ששפתן החזותית נבדלת ומדיום היצירה שלהן שונה, הן חולקות עניין משותף בצורה האסתטית. שני גופי היצירה מוצבים לראשונה בחלל אחד ומתכתבים זה עם זה, ובכך ממחישים את השיח ההדדי, או שמא את המחלוקת, שבליבת פרשנותה של היצירה היהודית.

דורית פלדמן היא אמנית־חוקרת שיצירתה נוטה אל המושגי. עיניה מופנות כלפי חוץ, לא רק אל התיאוריה הביקורתית, אלא גם לתצלומים שהיא מצלמת, בישראל מולדתה ובאתרים נבחרים מחוצה לה. היא מנכסת דימויים ממפות וממסמכים היסטוריים והתוצאה היא מארגים מורכבים הקושרים טקסט לדימוי, היסטוריה לנוף. המדיום הראשי המשמש אותה בעבודות אלו הוא הצילום. בד בבד היא יוצרת עבודות קולאז' בטכניקה מעורבת, הכוללות ספרים מטופלים וציורים. פלדמן מתייחסת בה בעת לעולם העתיק ולעולם ההווה, ויוצרת דימויים רב־שכבתיים ומשמעויות מרובדות. במאמרה 'A Secular Holy Land: Pagan Images, Jewish Motifs, and National Identity' (Israel Affairs, vol. 24, 2019) (Reflections on Dorit Feldman's Artwork), מציינת חוקרת האמנות נאוה סביליה־שדה את התמקדותה של פלדמן ב"דימויים של נופים רחבי־ידיים, הממזגים שכבות גאוגרפיות, קרטוגרפיות וארכאולוגיות". בשילוב זה של דימויים ושל מוטיבים עתיקים רואה סביליה־שדה דיון מטפיזי ביחסים שבין דת, טריטוריה ומקום, בהקשר היהודי ובהקשר של תרבות ישראלית פלורליסטית, רבת רבדים. מציאות החיים בישראל, מדינה שבה העבר וההווה שלובים זה בזה יותר מבכל מקום אחר, עומדת בתשתית עבודתה של פלדמן, והחיים העכשוויים נבנים על גבי נדבכים היסטוריים.

פלדמן לוכדת בעבודתה את איכותה הסגולית של ישראל, אף כי החזון האמנותי שלה מגיב לרעיונות חזותיים ומושגיים גלובליים. בפרויקט הנוכחי, 'מרחב קו התפר', היא בוחנת את מושג השניות בזיכרון הקולקטיבי. כל דימוי מלווה בטקסט רחב יריעה פרי עטה, וכך משתרגים זה בזה הטקסט, הדימוי ותגובת הצופה, באופן ההופך את החוויה האסתטית לחוויה פרטית, אישית וייחודית לכל צופה ומייצר מפגש בין אקספוזיציה פואטית לבין דימוי מושכל.

גוף העבודות החדש של רחל רוטנברג מעלה את הצורך באמנות העוסקת בממד הפנימי בתוך עולם מורכב, שבו כה מעט נתון לשליטתנו. אנו מוכנעים על ידי הכוחות המעצבים את המאה ה־21,

מטכנולוגיה דרך שינויי אקלים ועד למלחמות. את השפיות מוצאת רוטנברג במעשה האמנות. היא משתמשת בעץ ובזמורות גפן ליצירת פסלים דינמיים, אורגניים והרואיים, הנוגעים לא רק ברוחני שבטבע, אלא גם בזיקת בני האדם אליו וביחסם זה לזה. הטבע מתגלה בהם ככוח, שהוא נשגב מן היחיד.

רוטנברג מפנה את מבטה פנימה. היא עובדת במסגרת אינטואיטיבית אינטרוספקטיבית, המוגדרת על ידי רוחניותה ועל ידי האמונה בכוחה של הרוח האנושית וביופייה וביכולתה של האמנות להקנות רעיונות אלה. מלאכת הפיסול העמלנית שלה מבליטה את התמקדותה בתהליך ובחומר. תשומת הלב לפני השטח ולמרקם מהדהדת את ההתכתבות בין יש לאין. דפי הסקיצות שלה מספקים הצצה לחקירותיה במופשט האורגני. תהליך העבודה של רוטנברג כרוך במלאכת כפיים מובהקת: חיתוך, הידוק, הדבקה, שיוף, ליטוש וציפוי בפטינה. הרוחניות והחיבור לטבע ביצירתה אינם נותרים כפשוטם; הם מעלים על הדעת את תפיסת היהדות בדבר ערך האדמה, התורה כעץ חיים ותפקידם המהותי של עצים ביהדות, ההיסטורית כמו גם בת־זמננו. לדידה של רוטנברג, הסטודיו הוא מקום לעיון רוחני.

כל אחת מן האמניות מציעה בדרכה הזדמנות לאינטימיות, להרהור ולחקירת הרוחניות, ובתוך כך מאפשרת נגיעה בנשגב. פלדמן משתמשת בנרטיבים ובמטאפורות, ואילו רוטנברג מתייחסת לכוחות הקיום הבסיסיים באמצעות הפשטה. בתערוכה מתגבש שיח רב־ערך על רוחניות, על התעלות רוחנית ועל יהדות בעולם המודרני; שיח שהוא אולי מחלוקת 'לשם שמים'.

Rachel Rotenberg
One - Two - Three, 2019

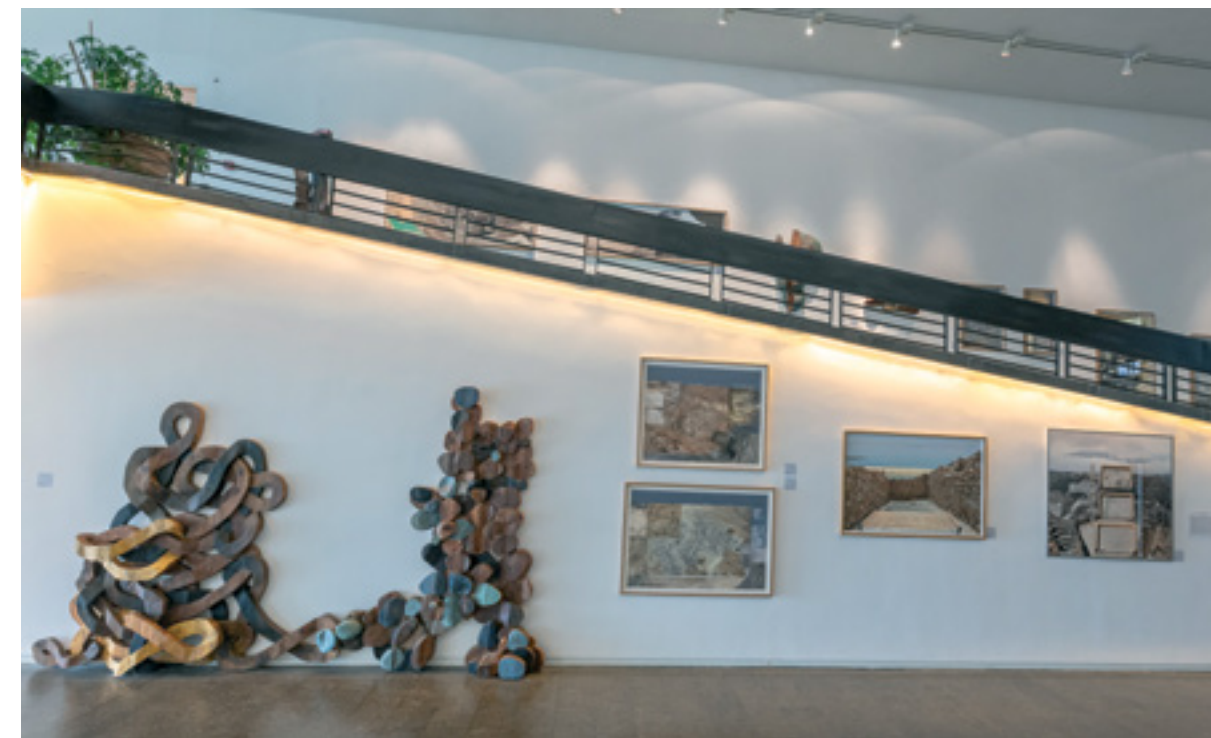
רחל רוטנברג
אחת. שתיים. שלוש, 2019

Dorit Feldman
Wasteland Duration-Chronotopos [In-between Times-Self Portrait], 2019

דורית פלדמן
זמן מדבר - כרונוטופ [דיוקן עצמי שבין הזמנים], 2019

Each artist offers an opportunity for intimacy, contemplation and exploration of spirituality. However, they do so with unique approaches, yet provide the possibility of transcendence through their works. Feldman employs narrative and metaphor, while Rotenberg suggests fundamental life forces through abstraction. This exhibition presents their works together to facilitate a dialogue between the physical objects themselves, but even more significantly, offers viewers the opportunity for important discussion around spirituality, spiritual transcendence and Judaism in the modern world, a discourse and even possibly a dispute “for the sake of Heaven.”

Dorit Feldman and Rachel Rotenberg
Transcendence, 2019

דורית פלדמן ורחל רוטנברג
מעלות, 2019

Dorit Feldman and Rachel Rotenberg explore spiritual existence in the modern world. Their works embrace a tension between balance and imbalance in content and form, a paradox through which they each reach for transcendence. While both artists work in different media with dissimilar visual language, they share a similar concern for aesthetic form. **Transcendence: Dorit Feldman and Rachel Rotenberg** brings their works together in one space for the first time and demonstrates the discussion, even discord, that underlies Jewish creativity.

Feldman, an artist and scholar, uses a conceptual approach. She looks outward, not only to critical theory, but also to photographs she has taken in her native Israel and during her travels and appropriated images from maps and historical documents, resulting in intricate arrangements that link text to image and history to landscape. Her primary medium for these works is photography, but she also creates other collage works, including altered books and paintings. Feldman simultaneously refers to the ancient world and to the present, resulting in layered images and meanings.

Scholar and curator Nava Sevilla-Sadeh has recognized Feldman's focus on "images of wide landscapes that integrate geological, cartographical, and archeological layers. Amongst these stratified landscapes are scattered pagan images such as classical architecture." Sevilla-Sadeh understands Feldman's combination of ancient images and motifs to be a metaphysical discussion on the relationship between religion, land, and place in a Jewish context and the multilayered pluralism of Israeli culture. Living in Israel, a land that more than any other is simultaneously of the past and present, informs Feldman's works where current life builds on historical layers. Relationships between earth and water, and ancient text and modern critical language, are particularly profound in Israel, a relatively new country built upon ancient history and geography. Feldman captures the uniqueness of Israel while her artistic vision responds to global conceptual and visual ideas. **Seamline-space**, her current project, explores the dualities of our collective memory. It encapsulates texts as correspondence with writings by author Ioram Melcer and poet Varda Genossar. Feldman writes

extensive text to accompany each of her works, resulting in an amalgamation of text, image and viewer response, making the aesthetic experience private, personal and unique to each viewer, and bringing together poetic exposition with sophisticated images. Her detailed and representative images offer viewers an opportunity for spiritual contemplation and transcendence from contemporary life.

Rotenberg's recent work suggests the need for an internal art in a complex world, one where we seem to have little control and where many forces shaping the 21st century, from technology to climate change to war, overwhelm us. She finds her sanity making art, using wood and vines to create dynamic, organic, and heroic sculptures that address not only spirituality in nature, but also the connections between humans and nature, and each other. Through these works, we recognize nature as a power that is greater than the individual, an idea with origins in 18th and 19th century landscape painting and philosophy. Rotenberg looks inward for her vision, finding a spiritual sanctuary in her studio, working within an intuitive and introspective framework defined by her own spirituality and a belief in the strength and beauty of the human spirit and art's capacity to transmit these ideas.

Utilizing wood to create dynamic, organic, and heroic sculptures, Rotenberg's concern for process and materials is realized through a labor-intensive practice. Her attention to surface and texture echoes conversations between the solid and the void. Eggs, seeds, birth, cells, and basic organic life forms appear often, and the pages of her sketchbooks reveal her explorations into organic abstraction. Her works are emphatically handmade – cut, clamped, glued, grinded, sanded, and patinated. Some of her sculptures are whimsical, while others appear forcefully present, proudly claiming their space. The spirituality and connection to nature in her work is not literal, but suggests Judaism's admonition to care for the earth, that the Torah is a Tree of Life, and that trees play a fundamental role both in historical and contemporary Judaism. For Rotenberg, the studio is a place of spiritual meditation.

אנוכי במזרח

ספרד וירושלים

אמנים משתתפים

דניאלה אזולאי. שי אזולאי. מידד אליהו. נטע אלקיים. חורחה גיל.
סילביה ג'פקין. שי עבאדי. לידה שרת מסד.

אוצרי התערוכה

רם עוזרי.
ורה פלפול.

Transcend- ence

**Dorit Feldman and
Rachel Rotenberg**

Curator

Dr. J. Susan Isaacs.

Participating artists

Dorit Feldman. Rachel Rotenberg.

במאה השתיים־עשרה, בספרד, כותב רבי יהודה הלוי: "לבי במזרח, ואנוכי בסוף מערב". התערוכה **אנוכי במזרח: ספרד וירושלים** מציגה את היפוך היוצרות: רוב האמנים המציגים בה פועלים במרחב המזרח־תיכוני, הלבנטיני, המקומי, מזוהים ומזהים את עצמם כחלק ממנו ואף מחפשים בו שורשים. יחד עם זאת, אותם אמנים חשופים לתרבות המערב, מושפעים ממנה ומנהלים עמה שיח רב־רבדים. מבט על מכלול עבודתם מעלה שאלות על המובנים העכשוויים של 'מזרח' ו'מערב' בפן הגיאוגרפי, החברתי והתרבותי, ומהן עולה תמונה מורכבת, לא־דווקא קוהרנטית, של האמנות הישראלית ויחסה לאמנות הגלובלית.

לצד האמנים הישראלים, מציגים בתערוכה שני אמנים מספרד, שממנה יצאו לאורך המאות מאסטרס גדולים של אמנות: אל־גרקו, גויה, ולסקאס, פיקאסו, דאלי ומירו. האמנים האורחים עוסקים גם הם, כל אחד בדרכו, בשאלות של זהות הפרט, פגיעות, חקירת המצב האנושי מנקודת מבט אינדיבידואלית וגם גלובלית.

שי עבאדי מציג בתערוכה עבודות מתוך סדרת הציורים שלו 'בחזרה ללבנט', העוסקת במפגש שבין המרחב המקומי־לבנטיני הטעון לבין ההיסטוריה המשפחתית האישית שלו. לצדן יוצגו עבודות מסדרות קודמות שלו, שחלקן נוצרו עת שהה בגרמניה, העוסקות בתמות מערב־אירופאיות ובחנות את הפער התרבותי וההיסטורי בין מזרח למערב בעיני האמן. בצמד העבודות 'סברה' ו'צבר', בוחן עבאדי את מיתוס 'הצבר' הישראלי ואת תרבות הנעורים האירופית, כסמן של מורכבות טעונה בשיח הזהויות הישראלי.

שי ודניאלה אזולאי מציגים בתערוכה זו הצבה משותפת. הציורים של שי מצטטים לעתים קרובות ציירים אירופיים קנוניים, כמו מירו ומאטיס. בד בבד, הציור הצבעוני, הגדוש והדשן של אזולאי עוסק במצבים מקומיים, רגעיים, שאותם הוא מברר לכדי תמונת מצב דינמית ורבת הומור. עבודותיה של דניאלה עשויות ממגוון חומרים המאפיינים עבודות קראפט – פורצלן, קרמיקה וקרטון. בשילוב הדימויים הנאיבים־אקספרסיביים, נוצרת קירבה לטבע.

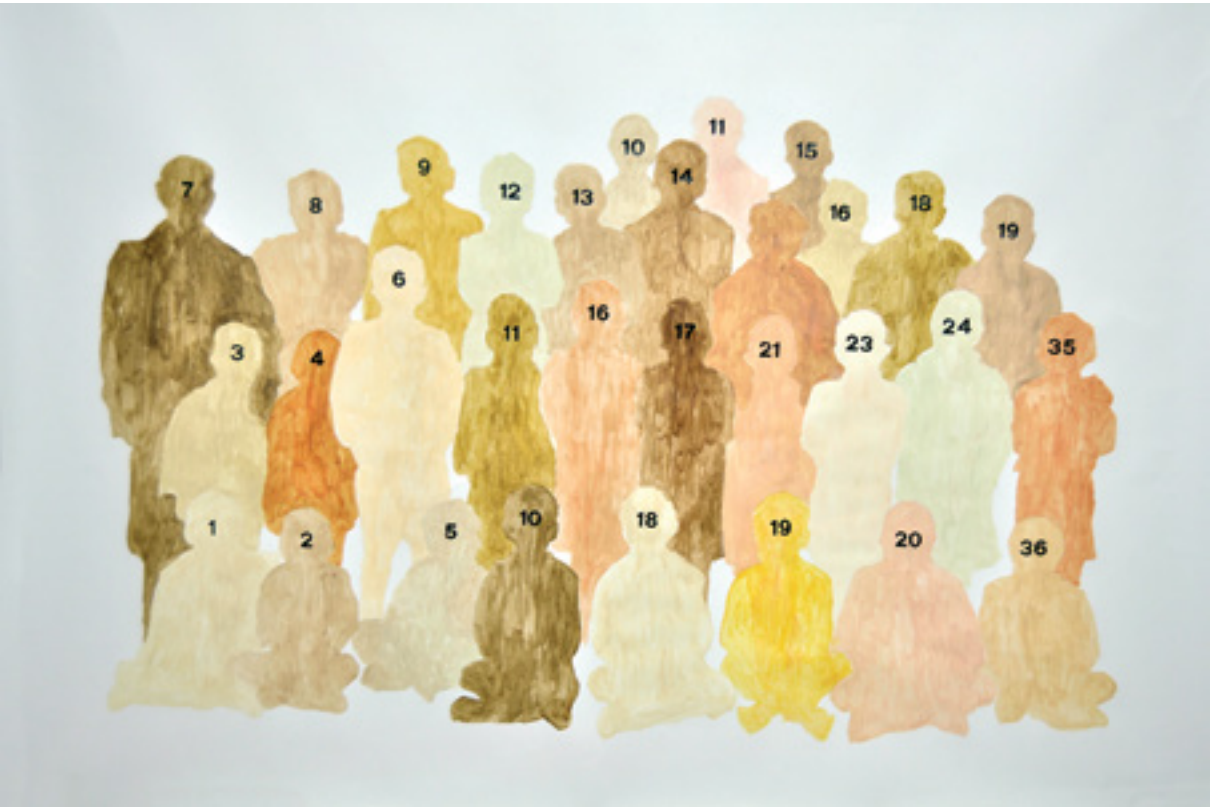
ב'נברשות' עוסק מידד אליהו בהתכה של זהויות. גופו וראשו של האמן משמשים בסיס ממנו פורצים דימויים קישוטיים אקספרסיביים. אליהו חוקר ויוצר בשנים האחרונות בעיקר בהשראת התרבות היהודית הנכחדת של קוצ'ין (דרום־הודו), הנמצאת מזרחה מכאן, אולם עבודות האקוורל שלו משלבות גם מוטיבים בארוקיים, המאפיינים את האסתטיקה של תרבות המערב.

בסדרת העבודות 'אורנמנט', מציגה לידה שרת מסד דגמים השאולים מאמנות אנדלוסית, אך מזכירים בחלקם סכמות מציוריו של מרדכי ארדון. בנוסף לאלה, מוצג אורנמנט אישי שיצרה מהפונטים של המילים המחוברות 'אבאמא'. וכך, הדימוי הסמלי והמופשט עד קצה פוגש את האישי והקונקרטי ביותר.

נטע אלקיים מציגה עבודה מהסדרה 'קווי חיים' היוצרת קשרים בין אופקים רחוקים גיאוגרפית, אך שייכים לאותו קו אופק זהותי־ביוגרפי. רבות מהעבודות בסדרה מבטאות חיבור בין ירושלים לצפון אפריקה - המערב כמג'רב. עבודה חדשה שנוצרה במיוחד לתערוכה מתחקה אחר מסעו של הרמב"ם בין קורדובה, פֶס וקהיר.

התייחסות לרמב"ם מופיעה גם בעבודתה של סילביה ג'פקין (ברצלונה). בעבודה מתוך הסדרה 'זרעי חלל' עושה האמנית שימוש בכתבי יד של הרמב"ם ויוצרת מהם גוף אמורפי, תלת ממדי, המזכיר זרע לפני בקיעה – שלב האוֹצֵר בתוכו סוד, ידע וחוכמה. בעבודות אחרות שלה עוסקת ג'פקין בפירוק הדימוי הצילומי הטקסטואלי ובהרכבתו לאובייקטים דו ממדיים ותלת ממדיים, העשויים סיבים אורגניים, טקסטיל ונייר. מערכת חוטים צבעונית יוצרת סבך קשרים, ריתמוס וטקסטורה.

האמן חורחה גיל (מדריד) מציג סדרה דיוקנאות משפחתיים המורכבים מהדפסים, רישומים וציורים על עץ ונייר. בסדרה מוצגות צלליות ממוספרות, האופייניות לדיוקנאות קבוצתיים. האמן חוקר במגוון מדיומים היבטים של מערכות יחסים והשלכות שונות בין האמיתי והבדיוני. במשך שנה וחצי בחר האמן צילומים שצולמו ממקורות שונים, כולל תמונות היסטוריות המציגות דמויות פופולריות בתולדות האנושות או דיוקנאות מציורים של משפחות לא ידועות, שנרכשו במכירות פומביות באינטרנט. הוא יצר מהן יצירות חדשות על ידי ערבובן, הקצאת מספר לכל נושא בתמונה, יצירת תוויות מספר, הסרה או הוספה אקראית של דמויות ואנשים מהתמונה המקורית.

Jorge Gil
Family Portrait #4, 2015

חורחה גיל
דיוקן משפחתי #4, 2015

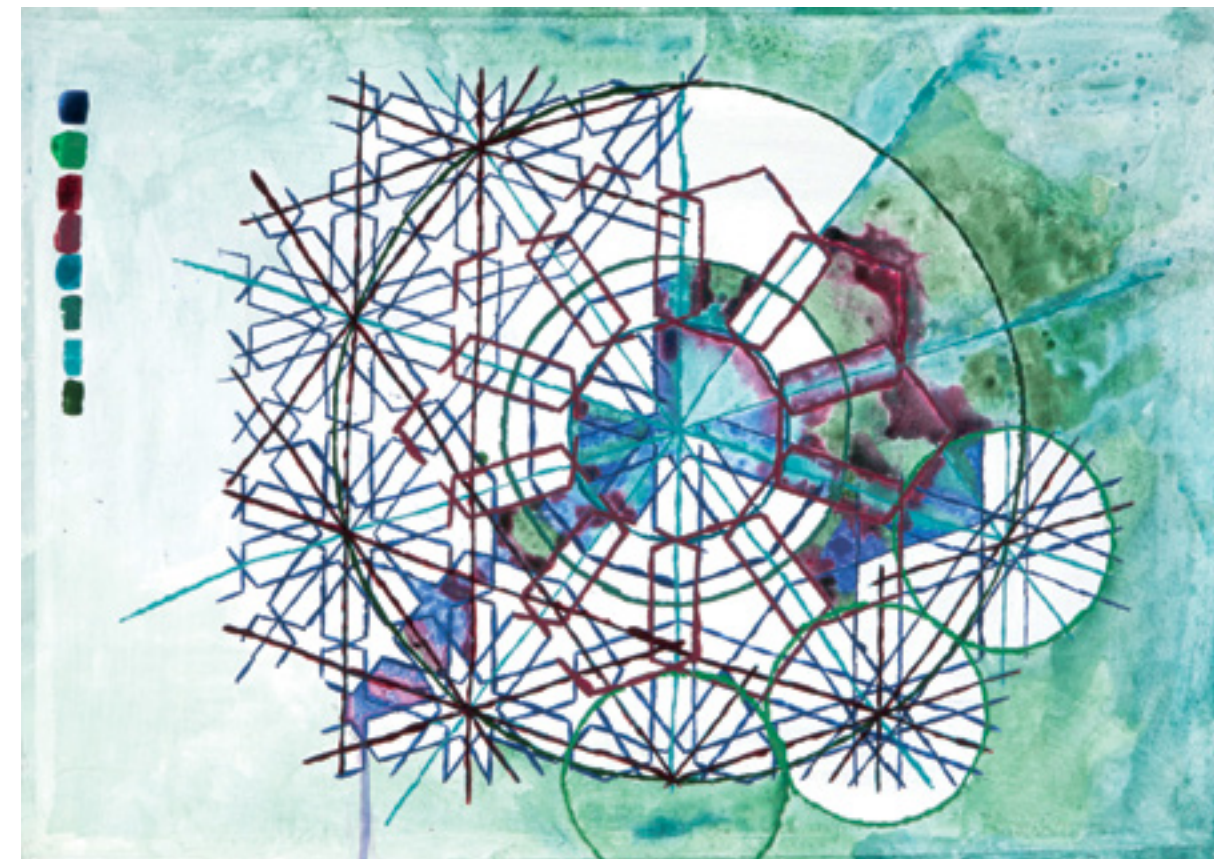

Daniella Azoulay
Jacob's Ladder, 2010

דניאלה אזולאי
סולם יעקב, 2010

Meydad Eliyahu
Chandelier, 2018

Lida Sharet Massad
Geometry, 2104

לידה שרת מסד
גאומטריה, 2014

מידד אליהו
נברשות, 2018

Silvia Japkin
Siku, 2019

Shy Abady
Sabra, 2018

שי עבאדי
סברה, 2018

typical of group portraits. Using a variety of media, the artist explores aspects of relationships and the different implications between the factual and the fictitious. Over 18 months, the artist selected photographs from various sources, including historical photographs of popular historical figures or portraits of unknown families purchased through online auctions. He created new works by combining these images, assigning a number to each subject in the image, creating numbered labels, and randomly removing or adding characters and people to the original image.

Shai Azoulay
Piano Lesson, 2019

שי אזולאי
שיעור פסנתר, 2019

In Spain during the 12th century, Rabbi Yehuda Halevi wrote, “My heart is in the East, and I am in the furthestmost West.” The exhibition **In the East: Spain and Jerusalem** is the inversion of Halevi’s words: most of the participating artists are active in the local, Middle Eastern and Levantine space, identified by, identifying with, and even seeking their roots in this non-Western geographic region. These same artists are, nevertheless, influenced by Western culture and engage it in a multi-layered discourse. Their works raise questions about the contemporary meanings of “East” and “West” geographically, socially and culturally and propose a complex, not necessarily uniform, representation of Israeli art and its relation to art worldwide.

Two Spanish artists are featured alongside the Israeli artists. Spain has produced some of the greatest artists in Western culture: El Greco, Goya, Velasquez, Picasso, Dali and Miro. The guest artists are engaged in questions of individual identity, vulnerability, and investigate the human condition from individual and global perspectives.

Shy Abady is exhibiting works from his series of paintings **Back to the Levant**, which examines the encounter between the charged local Levantine space and his personal family history. Alongside **Back to the Levant**, earlier works of his will be shown. Some of these were created during a stay in Germany and address Western European themes, as well as exploring Abady’s impressions of the cultural and historical gap between East and West. In the pair of works, **Sabra** and **Tzabar**, Abady marks the complexity of the discourse surrounding Israeli identity through an examination of European youth culture and the myth of the Israeli “sabra.”

Shai and Daniella Azoulay are jointly presenting works in the exhibition. Shai’s paintings often reference canonical European painters, such as Miro and Matisse. Simultaneously, his colorful, bold and dynamic paintings focus on local, transitory situations that, under his brush, become a dynamic and humorous narrative. Daniella uses a variety of materials in her works, ones that are closely connected to craft: porcelain, ceramic and cardboard. Combined with naïve and expressive images, she

creates an intimacy with nature.

In **Chandeliers**, Meidad Eliyahu examines fused identities. The body and head of the artist serve as the base from which expressive ornamental imagery emerges. In recent years, Eliyahu has mostly focused his research and practice on the extinct Jewish culture of Cochin (South India) but his watercolors also incorporate Baroque motifs that characterize the esthetics of Western culture.

Lida Sharet Massad, in her **Ornament** series, presents designs borrowed from Andalusian art, some of which recall schema from paintings by Mordechai Ardon. As well, a personal ornament is on display that was created from the words Aba (father) and Ima (mother). In this way, the most symbolic and abstract image encounters the most personal and concrete.

Neta Elkayam presents work from **Lifeline**, a series that creates connections between geographically distant perspectives that belong to the same identity-biographical horizon. Many of the works in the series articulate a connection between Jerusalem and North Africa: the West as the Maghreb. A new work specifically created for **In the East** traces the journey made by Maimonides between Cordoba, Fez and Cairo.

Maimonides is also referenced in the work of Sylvia Japkin (Barcelona) in her series **Seeds of Space**. The artist uses Maimonides’ manuscripts to create an amorphous, three-dimensional form that is reminiscent of a seed prior to germination and into which secrets, knowledge and wisdom are collected. In other works, Japkin deconstructs photographic images and uses them to build two- and three-dimensional objects made of organic fibers, textiles and paper. A colorful structure of threads creates a mesh of knots, rhythm and texture.

Artist Jorge Gil (Madrid) presents a series of family portraits composed of prints, drawings and paintings on wood and paper. The series features numbered silhouettes,

בנוגע להסכמה / מסכי מגע

In the East

Spain and Jerusalem

אוצר התערוכה

שגיא רפאל.

עוזרים לאוצר

ג'ורג'יה פרידמן־הארוי.
אן הרומדקה.

אמנים משתתפים

יוסי אלפרט־אפודקה (פרנקו־אמריקנו). רנה אמיתי. ביל ארון.
אד בוטויניק. ג'ודי בונאסי. סנדי בלייפר. פאט ברגר.
יצחק ברנג'יגרד־ביאליק. ננסי גודמן־לורנס. בארי גורדון. רוג'ר גורדון.
סוזן גסונדהייט. בטי גרין. ז'ניה גרשמן. וויל דויטש. ג'ודי דקל.
אווה היים. סטייסי הייקן. בוניטה הלמר. קאתי וייס. רות וייסברג.
יאנה זימר. מרלן זימרמן. שולה זינגר ארבבל, גילה ילין הירש.
ברוריה כרמי. מריסה מנדלר. אלן מארה. רייצ'ל מארק. רנדי מטושביץ.
דברה סוקולוב. דוני סילבר־סימונס. מלינדה סמית־אלטשולר.
שרה פבזנר־מאל. ג'ורג'יה פרידמן־הארוי. קארן פרימקס־וולף.
מרלין רובינשטיין. אלן קנטור. אן הרומדקה. אבי רוט.

Curators

Ram Ozeri.
Vera Pilpoul.

Participating artists

Shy Abady. Shai Azoulay. Daniella Azoulay. Meydad Eliyahu.
Neta Elkayam. Jorge Gil. Silvia Japkin. Lida Sharet Massad.

כדי מחאות, קריאות לחרם ואף אלימות.

חלקים גדולים בציבור הישראלי כלל אינם מודעים לניואנסים המגוונים בקרב הקהילות היהודיות בארצות הברית, ורואים בהן מקשה אחת. התערוכה מבקשת לקדם שיח הדדי ופתוח אשר יביא להבנה עמוקה יותר בין הקהילות והקהלים.

במהלך ההסרטה עלו כמה רעיונות יהודיים עקרוניים, אחד מהם הוא 'תיקון עולם' ומחשבות על חמלה יהודית, אחריות חברתית, והירתמות למען האנשים השקופים הזקוקים להכרה ולעזרה. בעיני חברים רבים בקבוצה, השאיפה לצדק והכלל 'ואהבת לרעך כמוך', מעוגנים בזיכרון מאורעות השואה. כבני משפחה של קורבנות וניצולים, הטראומה של השואה חלחלה ועודנה מעובדת ומהווה השראה לפעילות אזרחית הרגישה לעוולות של גזענות, מצוקת חסרי הבית, ואף דאגה הומניטרית לפלסטינים, למורת רוחם של חלק מהישראלים.

תפיסה נוספת שעלתה היא שישראל היא אכן 'מולדת', ויש לתמוך בה מסיבות של ביטחון, זהות, מורשת ועוד, אולם התמיכה איננה אוטומטית ובכל מחיר. בדומה למשפחות שבהן לא תמיד הכול מתנהל על מי מנוחות, אנו מבקשים להזכיר כי חשוב לשמר ערוץ פתוח והדדי למתן עצות, לחוות דעת, וללקיחת אחריות או הסרתה.

בזמנים אלו, של מחלוקות ואתגרים פוליטיים וחברתיים בארצות הברית ובישראל, התערוכה מעוררת דיון דרך הצגת ריבוי קולות, דעות וחששות של מגוון אמנים בעלי זיקות דתיות, היסטוריות, חברתיות, פוליטיות ורגשיות ביחס לישראל, לקיומה ולמורשתה. אנו מקווים שהקשר הטרנס־אטלנטי יימשך ואף יתחזק, למרות האתגרים העומדים לפתחו, ושנדע להתאחד למען מטרה הגדולה מסך חלקיה.

התערוכה **בנוגע להסכמה / מסכי מגע** מציגה מבחר דיוקנאות מוסרטים וספרי אמן ייחודיים, אשר נעשו על ידי חברי 'המיוזם לאמנים יהודים של דרום קליפורניה' – קבוצת יוצרים אמריקנים המתגוררים באזור לוס אנג'לס, ועוסקים במגוון מדיה של אמנות פלסטית, תיאטרון, קולנוע, מיצג, מחקר ועוד. נושא הביאנלה, 'לשם שמים', הוליד רצון לפתח שיח רחב־היקף, שיתמודד עם סוגיות המעסיקות את החברה האמריקנית בכללותה כיום, ואת הקהילות היהודיות בפרט, אשר עשויות להיות רלוונטיות גם למבקרים בירושלים.

בלב התערוכה עומד מיצב וידיאו, הפורש בפני המבקרים עמדות מגוונות ביחס לשאלות כלליות ואישיות – מתפקיד האמן והאמנות בתקופה של חוסר־יציבות חברתית, דרך זיכרונות ילדות והתבגרות במשפחות יהודיות שונות, ועד הקשר המיוחד והמורכב של האמנים היהודים למדינת ישראל וכיצד כל אלה מזינים את פעילותם האמנותית. בנוסף, התבקשו חברי הקבוצה ליצור עמוד אחד בהשראת נושאי השיחות, ואלה כונסו לתוך ספרי אמן, לצורך הרחבה ויזואלית והעמקה רגשית של הסוגיות העולות בסרטונים.

כבכל מערכת יחסים, תנאי ראשון ליצירת דיאלוג פורה הוא לא לקחת את הזולת כמובן מאליו. בישראל מקובל היה לראות לאורך השנים את הברית עם יהודי ארצות הברית כחזקה ובלתי ניתנת לערעור, ולצפות מחוגים וממוסדות יהודיים, פוליטיים ודתיים, לתמוך במדינת ישראל מוסרית וכלכלית, בכל מצב. התמיכה הפיננסית והמורלית של יהודי אמריקה בישראל אכן אפשרה פרוייקטים רבים מספור בתחומי הביטחון, המדע, הבריאות, התרבות ועוד. אך הנטייה הישראלית לדרוש אותה, תוך דחיית ביקורת או התערבות של התורמים במהלכים פוליטיים, דתיים וחברתיים הנעשים בישראל, יצרה בשנים האחרונות סדקים בתשתית היחסים בין קהילות יהודיות בארצות הברית לבין גופים בישראל הנסמכים על כספיהן.

בקרב רבים בקהילות יהודיות באמריקה, וספציפית בקרב האמנים המשתתפים בתערוכה, המייצגים קשת רחבה של זרמים ביהדות העכשווית, עולות תהיות על הסתירה שבין תדמיתה הליברלית והמתקדמת של מדינת ישראל, לבין השמרנות השוררת בה בנושאים אחדים. סוגיות המעסיקות תדיר את יהודי ארצות הברית, כגון נישואי תערובת בין יהודים ללא־יהודים, שוויון זכויות מלא לנשים, קבלת אוכלוסיות "שוליים" אל תוך המרחב הקהילתי וכדומה, נתפסות בקרב אוכלוסיות מסוימות בישראל כ'חילול הקודש'. הליברליזם היהודי־אמריקני המקדם זכויות לנשים במרחב הדתי, והחיבוק של חברי הקהילה הלהט"בית מעוררים בישראל מחלוקות, ומגיעים לעתים עד

Cathy Weiss
Live in Light, 2019

קאתי וייס
לחיות באור, 2019

Avi Roth
Fractured Pathos, 2019

אבי רוט
שברי שושן צחור, 2019

Yossi Alpert-Apodaca (Franco Americano)
Seeking Peace, 2019

יוסי אלפרט-אפודקה (פרנקו־אמריקנו)
מבקש שלום, 2019

Ellen Cantor
Don't Shoot Me Down, 2018

אלן קנטור
אל תירה בי, 2018

Shula Singer Arbel
Coming to America, 2019

שולה זינגר ארבל
מגיעים לאמריקה, 2019

Isaac Brynjegard-Bialik
Great Fear, 2019

יצחק ברנג'יגארד-ביאליק
פחד גדול, 2019

Jana Zimmer
Inside Out, 2019

יאנה זימר
מהפנים לחוץ, 2019

Marleene Rubenstein
Victims, 2019

מרלין רובינשטיין
קורבנות, 2019

Zhenya Gershman
Starred, 2019

ז'ניה גרשמן
מסומנת, 2019

Susan Gesundheit
Chagall Ghost, 2019

סוזן גסונדהייט
רוח שאגאל, 2019

Gilah Yelin Hirsch
Kol Eesha, 1999

גילה ילין הירש
קול אשה, 1999

Roger Gordon
A Tree of Life, 2019

רוג'ר גורדון
עץ חיים, 2019

Debra Sokolow
Global Healing, 2019

דברה סוקולוב
ריפוי גלובלי, 2019

Ruth Weisberg
Bridges, 2018

רות וייסברג
גשרים, 2018

Another theme explored in the video conversations is the idea of Israel as a homeland. A tension that is repeatedly expressed in that context is the Jewish American criticism of Israeli policies, while altogether maintaining a certain, but not an automatic responsibility, to support the existence of the Jewish state.

During these divisive and politically challenging times, for both the United States and Israel, the JAI exhibition embraces a dialogue surrounding the theme “for Heaven’s sake.” In rabbinic sources, this phrase speaks to ongoing deliberations that do not need to find a decisive agreement, but which advance an overall deeper group understanding.

By bringing the multitude of voices, opinions, and concerns represented by a variety of SoCal Jewish artists of different generations and backgrounds to the attention and awareness of a Jerusalem audience, we hope to contribute to the development of a mutually beneficial, respectful and inspirational trans-Atlantic discourse, and for a cause that is greater than the sum of its parts.

Pat Berger
If Winter Comes Will Spring Be Far Behind, 2019

פאט ברגר
אם החורף מגיע, האביב איז הרחק מאחור, 2019

The exhibition **Table of Contents/Table of Contacts** has been assembled by the Jewish Artists Initiative (JAI) of Southern California, a group whose members work in diverse media such as the visual arts, performance, film, theater, and research, and are based mainly in Los Angeles and Orange Counties.

Through a multi-channel video installation, representing multiple generations of Jewish experiences and points of view, over two dozen artists and art professionals answer questions about their childhood memories, activism, heritage and connection to Israel, while sharing personal stories about how their lives, identities, and social awareness impact their art practices. As the participants present their unique reflections, a dialogue leshem shamayim (for the sake of Heaven) begins to emerge between the artists themselves and with the viewers of the 2019 Jerusalem Biennale.

Curated by Sagi Refael, an Israeli-American art historian living in Los Angeles, the exhibition seeks to introduce visitors to both American and Israeli points of view, as well as to the ways in which American Jews and Israelis might see common interests very differently. At times, the dialogue between these two branches of the Jewish people is based on opposite perspectives, and at times on misunderstandings that this current installation aims to address.

As in any relationship, a real dialogue begins by not taking each other for granted.

A common perception in Israel through the decades is that the American-Israeli alliance is everlasting and unbreakable, and that the American government and Jewish communities will always be willing to give their support to Israel, morally and economically. Israel's tendency to appeal to American Jewry for financial support but to reject the opinions or involvement that might be attached, especially with regard to political and religious issues, has made this relationship much less certain.

American Jews also often misunderstand Israel's seemingly liberal, but in fact

conservative attitude on multiple issues. For example, American Jews have become more accepting of cultural assimilation and interfaith marriage, as part of its engagement with marginalized communities: such issues can seem blasphemous to some parts of Israeli society. Accordingly, progressive religious reforms that have become common in America, like women's prayer leadership and LGBT inclusion in lifecycle events, are still questionable or even explosive topics in Israel.

Yet, Israelis often are unaware of the diversity of opinions and perspectives among American Jews themselves, young and old alike. Bringing this open, honest conversation to the 2019 Jerusalem Biennale is our way of contributing toward a greater mutual understanding.

Alongside the video screens in **Table Of Contents/Table Of Contacts** is a display with original books by the artists to visually elaborate and expand on the different topics discussed. Each page contributes a unique artistic approach and provides a visual expression and a personal point of view to deepen the volume of agency and meaning in this constructed dialogue.

Some of the themes repeatedly addressed in the exhibition are tikkun olam (repairing the world) and Jewish ideas surrounding compassion, social responsibility towards others and the environment, and the expectation that being Jewish means engaging in inclusive actions to support and provide exposure to those who are socially invisible.

For many JAI members, as for many Israelis, striving for social justice and living according to the Golden Rule ("love thy neighbor as thyself") are rooted in the memory of the Holocaust. Many of the group's members are children of Holocaust survivors or have other personal connections to this genocide. For many of them, the generational trauma is being processed by a deeper commitment to local urgencies, including racism, immigration, homelessness, and – in a way that is sometimes complicated for Israelis to understand – to humanitarian concerns about the Palestinian crisis.

מחלוקת וישיה

Table of Contents/ Table of Contacts

Curator

Sagi Refael.

Curatorial assistance

Georgia Freedman-Harvey.
Anne Hromadka.

Participating artists

Yossi Alpert-Apodaca. Melinda Smith Altshuler.
Shula Singer Arbel. Renee Amitai. Bill Aron.
Pat Berger. Sandy Bleifer. Jodi Bonassi.
Isaac Brynjegard-Bialik. Ed Buttwinick. Ellen Cantor.
Rhea Carmi. Stacie Chaiken. Judy Dekel. Will Deutsch.
Zhenya Gershman. Susan Gesundheit.
Nancy Goodman-Lawrence. Barry Gordon. Roger Gordon.
Betty Green. Bonita Helmer. Gilah Yelin Hirsch.
Anne Hromadka. Eva Hyam. Marisa Mandler. Aline Mare.
Rachelle Mark. Randi Matushevitz. Sarah Pavsner Mael.
Avi Roth. Marleene Rubenstein. Doni Silver Simons.
Debra Sokolow. Ruth Weisberg. Cathy Weiss.
Karen Frimkess-Wolff. Marlene Zimmerman.

אוצרת התערוכה

מירתה קופרמינק.

עוזרת לאוצרת

אריאלה מירלמן

אמנים משתתפים

גבריאלה אסתרוביץ'. אדריאנה באבור. סילבנה בלסבלג. קרלה ברטה.
ארתורו מרקדו גורולה. ססיליה גלזמן. מירתה גנדין. אנליה האן.
סילביה הולצקן. יהודית ולדמן. אנה זלטקס. מריאלה מונפרר.
מוניקה נחמן. סנדרה סיקיולי. שרה סליפצ'ינסקי. מריה אסתר פוג'יה.
קרינה קיפרשמיט. נעמי שנק.

אמנות עכשווית מזמינה אותנו לחוות את מורכבות העולם בו אנו חיים. בדומה לכך, פרויקט 'מחלוקת ושיח' מזמין אותנו להתנסות ברבגוניות המבלבלת בעולמנו, היכולה להוביל אותנו למצבים קטסטרופליים ויחד עם זאת לעודד התחדשות ויצירה של עולם אחר, חדש ומבטיח.

הנושא המרכזי של הביאנלה הרביעית, 'לשם שמים', אתגר את שמונה־עשר האמנים המשתתפים בפרויקט, ליצור עבודות המבטאות התמודדות או מחלוקת, אך לא רק באמצעות הדימויים האמנותיים הרגילים אלא דרך התנסות במחלוקת עצמה במהלך תהליך היצירה.

התערוכה חוקרת מחלוקות והתמודדויות בין זהויות ונקודות מבט. לפני תחילת העבודה על היצירה המשותפת, התבקש כל אמן לבטא את האישיות והייחודיות שלו. כך, בעוד העבודה המשותפת דרשה שיתוף פעולה אמנותי לטובת הכלל, נשאר כל אמן נבדל ונאמן לרוחו השונה והייחודית.

האמנים באו מתחומים שונים: טקסטיל, גרפיקה, פיסול, צילום, ציור ועוד, וממוצא שונה; הם בעלי אמונות שונות, רקע פוליטי, תרבותי ודתי שונה ויש להם תפיסות אחרות העומדות על סדר יומם – חלקם מודאגים ממצב כדור הארץ ומאקולוגיה, חלקם ממצב הבריאות הציבורית, צדק חברתי ועוד. אך כולם הסכימו לקחת חלק ביצירת הרמוניה ויזואלית, בדומה למוזיקאים בתזמורת: כל אמן הביא את האלמנטים המבדילים אותו, אשר התעצמו כאשר הם שולבו יחד עם המרכיבים האחרים, עד שנוצר מכלול הגדול מסך חלקיו.

הצעד הראשון בתהליך היה ללמוד יחד טקסט מן המקורות, לחקור אותו ולהעבירו לממדים אחרים, אמנותיים. הטקסט שהיווה את נקודת הפתיחה לתערוכה לקוח מהמשנה, פרקי אבות ה, יז העוסקת במחלוקת לשם שמים:

כָּל מַחְלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שְׁמַיִם, סוּפָה לְהִתְקַיֵּם. וְשֶׁאִינָהּ לְשֵׁם שְׁמַיִם, אֵין סוּפָה לְהִתְקַיֵּם. אִיזוּ הִיא מַחְלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שְׁמַיִם? זוּ מַחְלֹקֶת הַלֵּל וְשִׁמְאִי. וְשֶׁאִינָהּ לְשֵׁם שְׁמַיִם, זוּ מַחְלֹקֶת קֶרֶחַ וְכָל עֲדָתוֹ.

מכאן עברה הקבוצה לדון בסיפור מגדל בבל שבספר בראשית, ובתפיסת 'האחר'. אף כי אנשים העובדים יחד יכולים להביא לתוצאות חיוביות, לעתים קרובות הם מתמקדים דווקא באי ההבנות ביניהם, מה שמוביל לתוצאות שליליות. לאחר הלימוד המשותף, חקרו האמנים את הטקסטים באופן פרטי ונתנו להם פרשנות משלהם. המטרה הייתה לתרגם את הקטע מפרקי אבות לשפה

אמנותית עכשווית ולהשליך את פירושם לנושאים אחרים. בין החודשים מארס-אוגוסט 2019 עבדו האמנים יחד, כדי לבנות תמונה משותפת המדמה את צורת עימודו של דף גמרא, שבו הפירושים נמצאים מסביב לטקסט המרכזי. גם אם הפרשנויות אינן מסכימות זו עם זו – לאף אחת מהן אין עדיפות על חברתה ואף פרשנות אינה נשארת בצל.

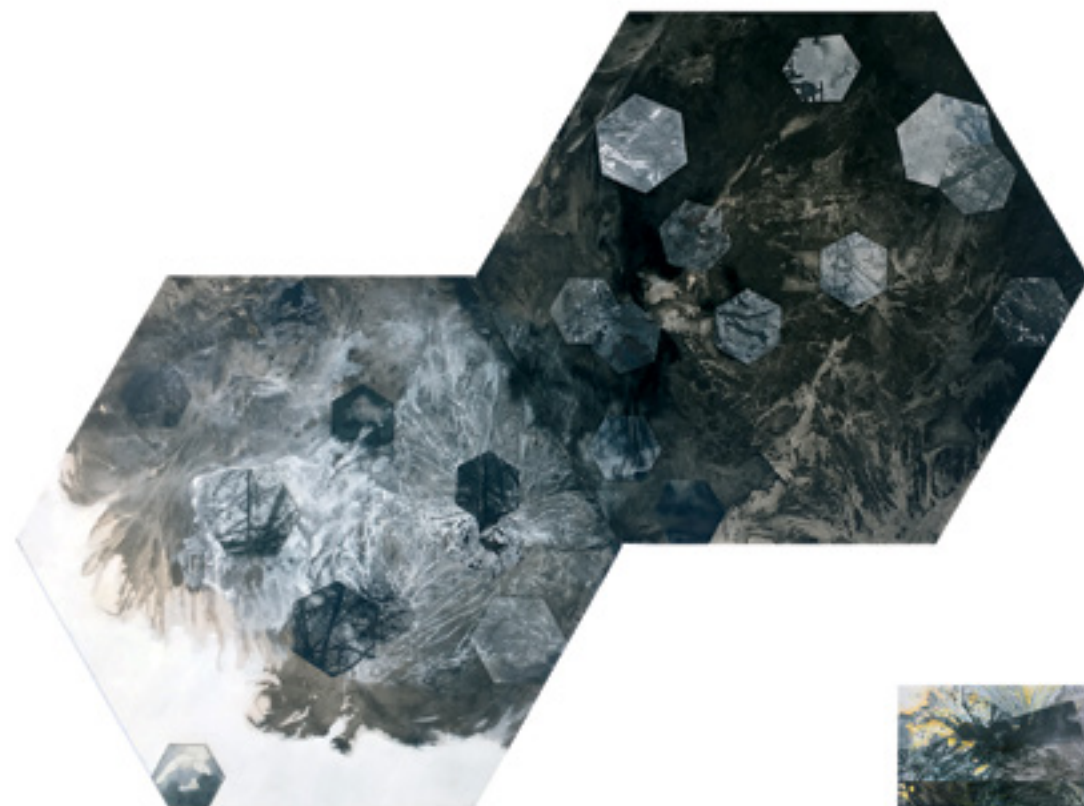
הנושא 'מחלוקת ושיח' מציע לשקול מחדש את מערכת היחסים הדינמית בין אנשים, באופן המגשר במכוון מעל הבורות שלתוכם אפשר ליפול בהינתן אינדיבידואליות וייחודיות, וזאת מבלי לשאוף דווקא להרמוניה או לשוויון. המטרה הייתה לבנות בסיס איתן למפגש בין דעות שונות ואף מנוגדות. לאפשר לכל הרעיונות שבאו מהאמנים לבוא לידי ביטוי, כך שכל אחד ימצא את מקומו הפרטי והשותפות בין כולם תהיה חיבור של סך כל החלקים המרכיבים אותו. באופן זה, התוצאה איננה רק סך כל החלקים אלא המכלול המשולב. לכן עבודת האוצרת הייתה לנטוש את ההייררכיה המסורתית ולעודד את האמנים להציע תשובות יצירתיות הבאות מהמקום האישי שלהם.

יהודית ולדמן, סילבנה בלסבלג, אנה סלטקס, מירתה גנדין, קרינה קיפרשמיט ומוניקה נחמן בודקות את הקשר בין טבע לאדם ואת מידת אחריותו לשמירה על הקיים בעולמנו. סילביה הולצקן מדברת על חופש הבחירה, שרה סליפצ'נסקי מציגה יצירות טריטוריאליות, נעמי שנק, גבריאלה אסתרוביץ', סנדרה סיקילי, אנליה האן וקרלה ברטה מציגות ביצירותיהן אפשרויות שונות של דו קיום.

מריה אסתר פוג'יה מהרהרת בנושא עבודת האדם מול הטכנולוגיה וסיליה גלזמן בודקת את 'האחר' מול 'האני'.

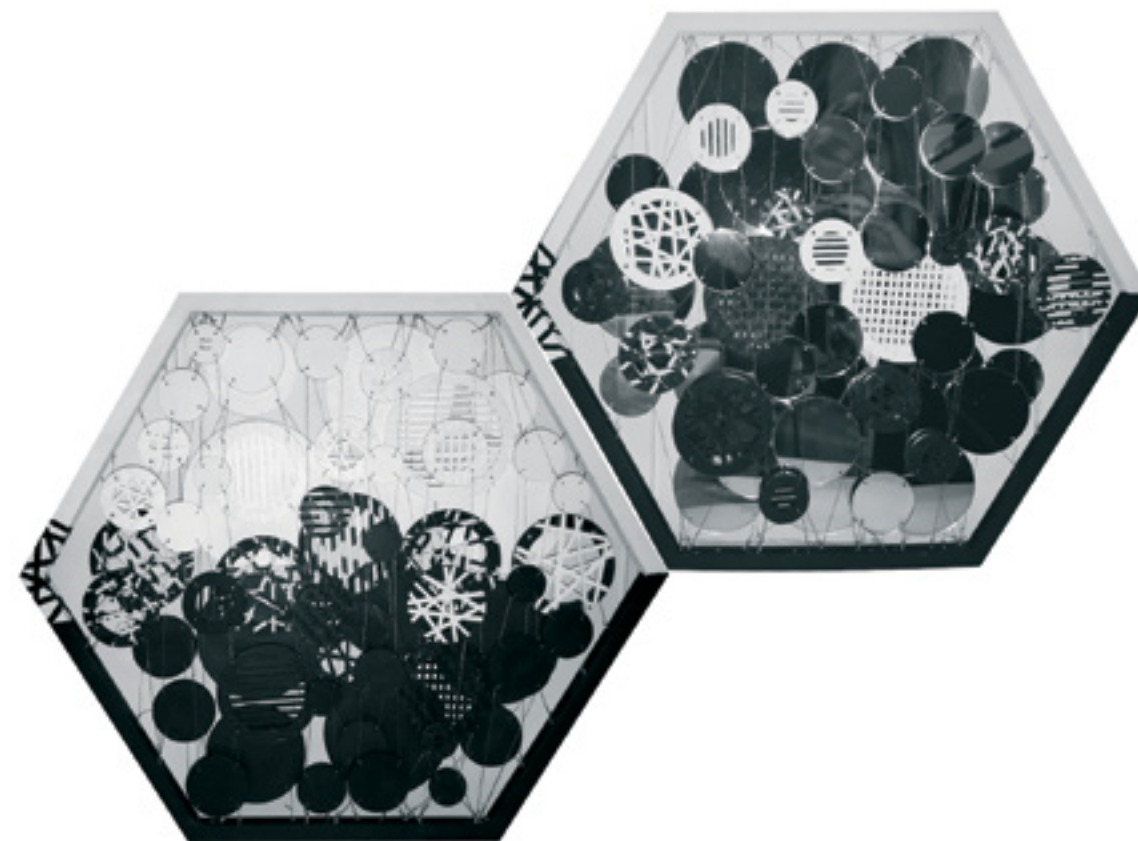
ארתורו מרקדו גורולה מקיים דיאלוג בין מעמדות לתיוג חברתי ומריאלה מונפרר מתעמתת עם אחריות החברה מול סרטן השד.

למתבונן ביצירות ניתנת ההזדמנות לשיח אינטימי עם כל אחד מהאמנים בנפרד, ובד בבד, להתחבר לסימפוניה הגדולה שיצרו יחדיו כל האמנים. התערוכה מזמינה את האנושות לחקות תזמורת־רעיונות זו במרחבים השונים של חיי היום־יום.

Sandra Ciccioli
Persistence of Symbols, 2019

סנדרה סיקיולי
התמדתם של סמלים, 2019

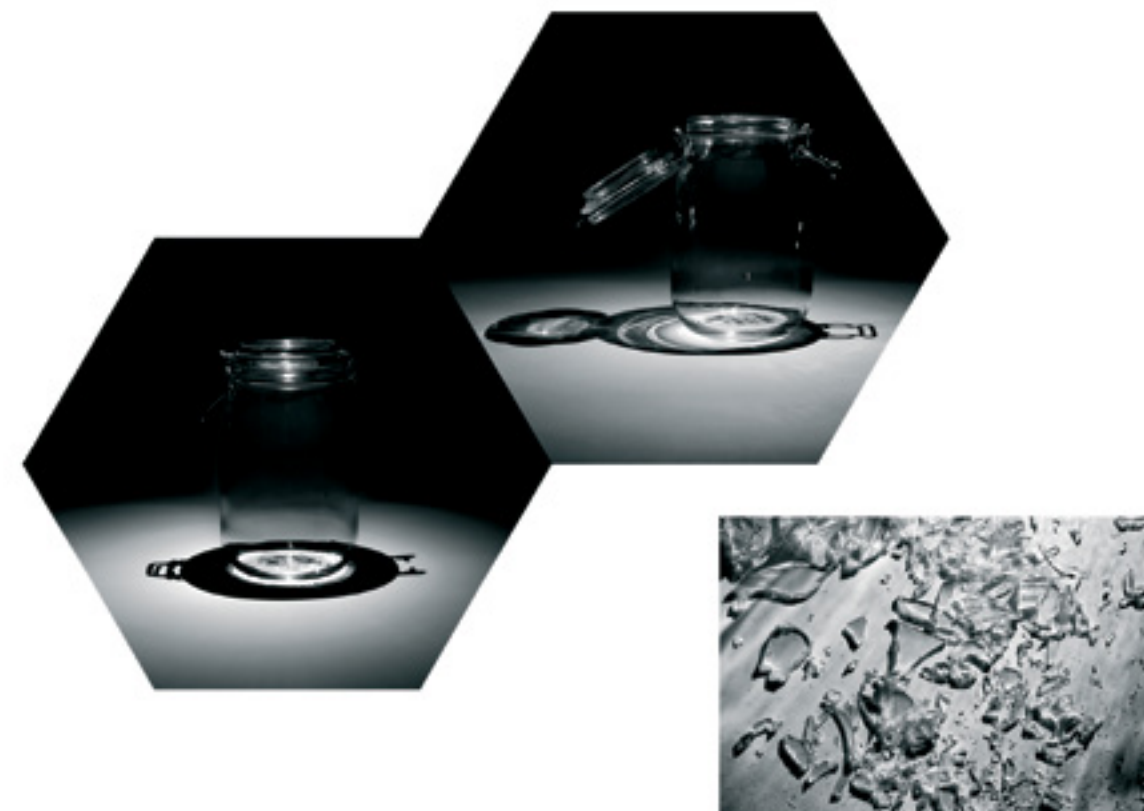
Cecilia Glazman
Reflection, 2019

ססיליה גלצמן
הרהור, 2019

Carla Beretta
Useless Ears, 2019

קרלה ברטה
אוזניים חסרות תועלת, 2019

Gabriela Esterovich
Narrow-mindedness, 2019

גבריאלה אסטרוביץ'
אופקים צרים, 2019

Judith Waldmann
Loss off Balance (NATURE/HUMAN), 2019

יהודית ולדמן
איבוד שיווי משקל, 2019

Adriana Babor
Reason, Emotion, Action, 2019

אדריאנה באבור
סיבה, רגש, פעולה, 2019

Silvana Blasbalg
In Focus, 2019

סילבנה בלסבלג
בפוקוס, 2019

Mirta Gendin
Overwhelming, 2019

מירתה גנדין
הכרעה, 2019

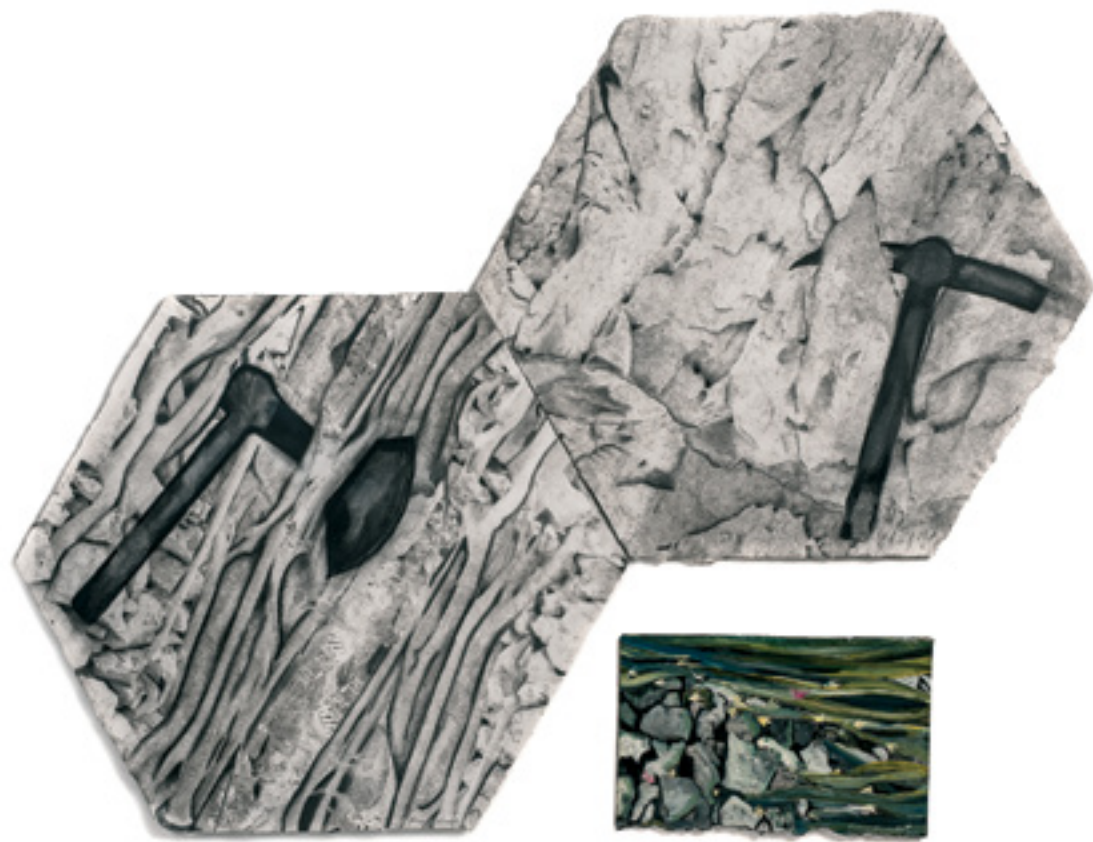
Analia Hahn
Border-line, a Thin Line Towards Communication, 2019

אנליה דאן
קו גבול, 2019

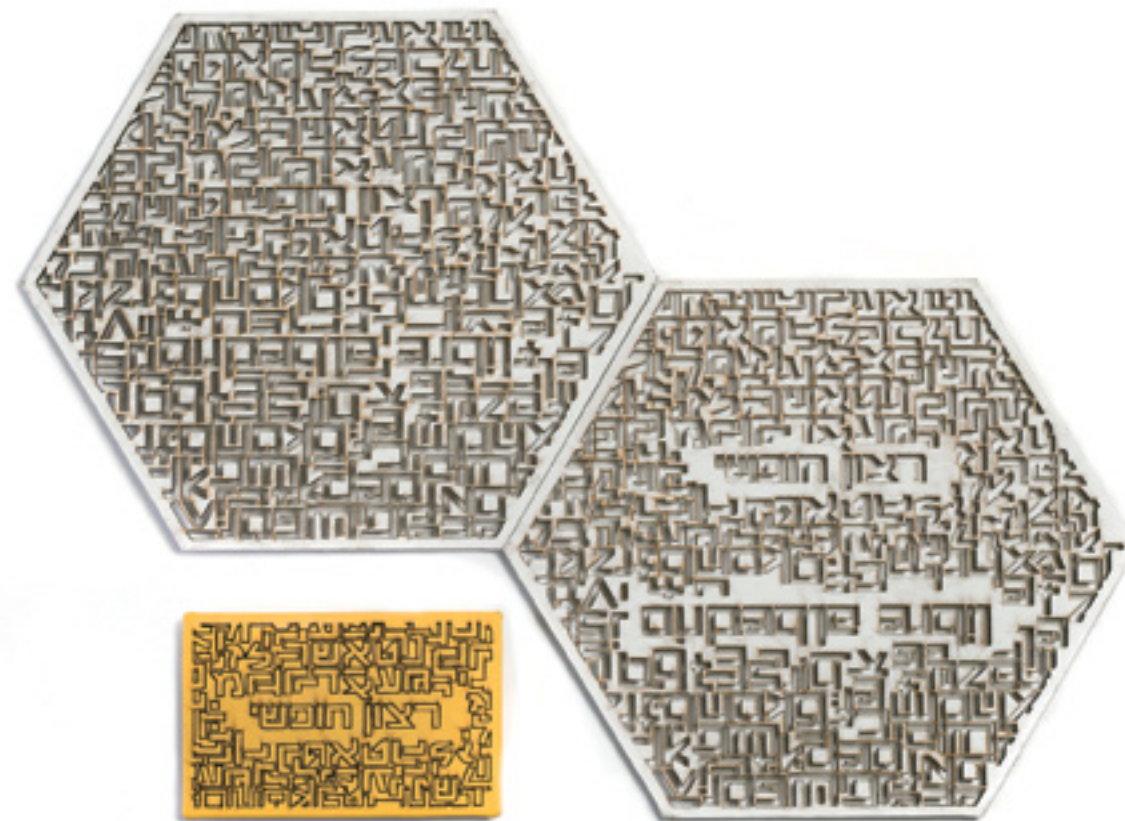
Ana Zlatkes
Forest, Are You There?, 2019

אנה זלטקס
יער, אתה שם?, 2019

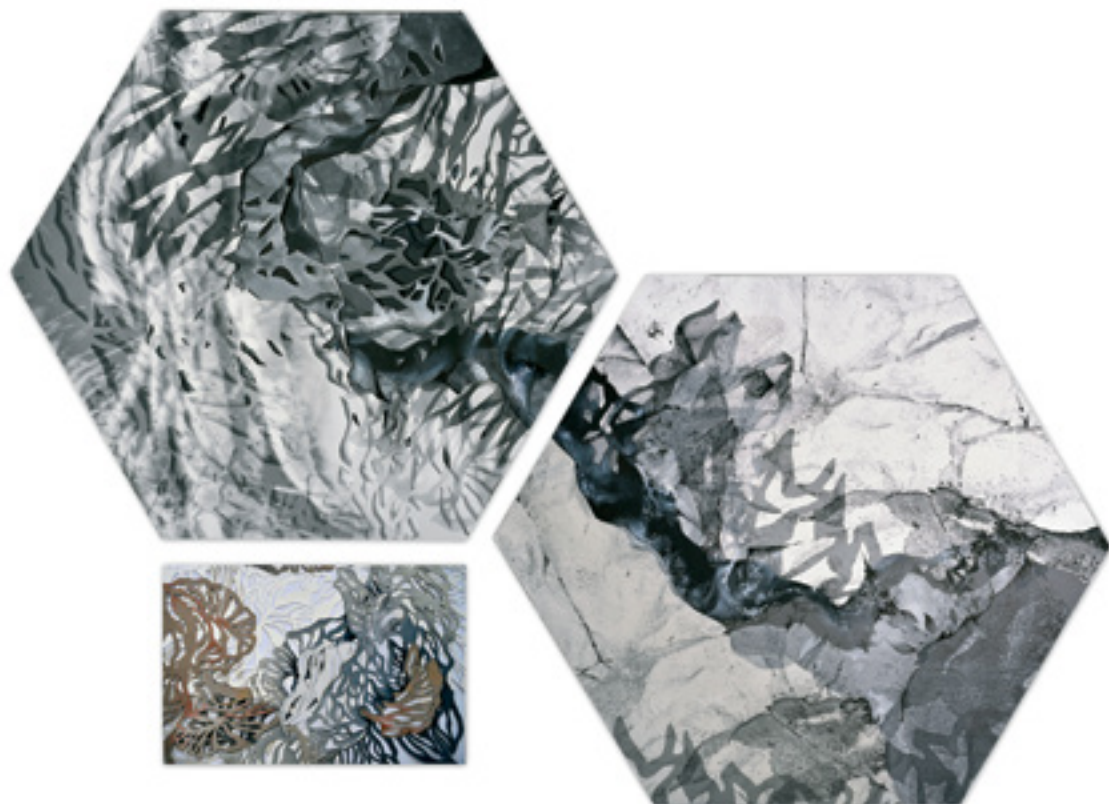
Mirta Kuperfuminic
Stone and Root, 2019

קרינה קיפרשמיט
אבן ושורש, 2019

Silvia Holzkan
Free Will, 2019

סילביה הולצקן
רצון חופשי, 2019

Monica Nejamen
Hug of Words, 2019

מוניקה נחמן
חיבוק של מילים, 2019

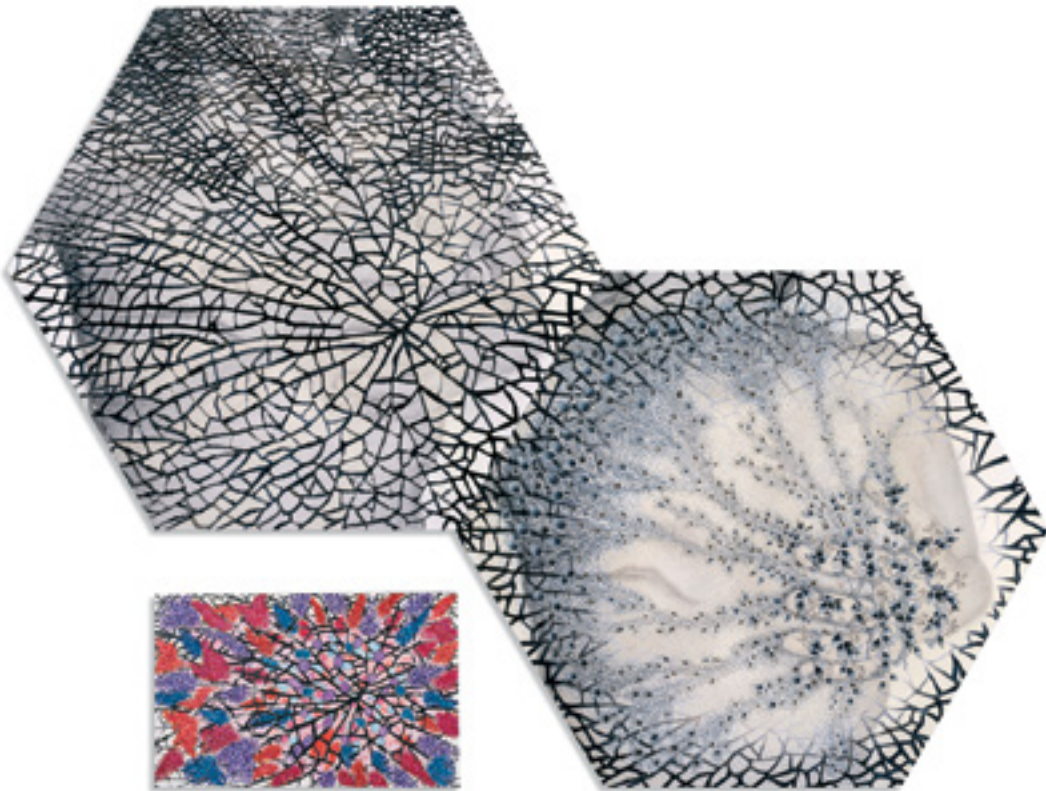
Arturo Mercado Gurrola
Of Polarities, Discrimination and Synthesis, 2019

ארתורו מרקדו גורולה
קוטביות, אפליה וסינתזה, 2019

Noemi Schneck
Hazardous Way, 2019

נעמי שנק
דרך מסוכנת, 2019

Mariela Monferrer
Indifference to Commitment, 2019

מריאלה מונפרר
אדישות למחויבות, 2019

Silvia Holzkan addresses the concept of free will in her works, while Sara Slipchinsky considers aspects of about territorial invasions. Noemí Schneck, Gabriela Esterovich, Sandra Ciccioli, Analía Hahn, Carla Beretta and Adriana Babor rethink different possibilities to enable coexistence. María Ester Foggia examines the danger technologies pose to human work and endeavors, while Cecilia Glazman reflects on the “Other” and on oneself. Arturo Mercado Gurrola creates work that examine cultural discriminatory categories, while Mariela Monferrer is concerned about the social responsibility in breast cancer treatments.

Viewers of these works will have the opportunity for intimate conversation with each of the artists and to be a part of the wonderful symphony the artists have produced together. The exhibition seeks to invite humanity to emulate this “orchestra” of ideas in the multifarious spaces in daily life.

Sara Slipchinsky
Territorial Invasion, 2019

שרה סילפצ'ינסקי
פלישה טרטוריאלית, 2019

Contemporary art invites us to explore and experience the complexity of the era we are living in. Similarly, **Confrontation–Conversation** is a project that focuses on and encourages us to experiment with the disconcerting multiplicity surrounding us, one that can both cause catastrophic situations, in addition to stimulating the renewal and the creation of a more promising world.

The overarching theme of the 2019 Jerusalem Biennale is “For Heaven’s Sake.” In the exhibition **Confrontation–Conversation**, the 18 participating artists were challenged to create works that articulate a confrontation or dispute (in the Talmud, the word used is makhloket), not only through the images used in their works, but also to experience the confrontation itself during the artistic process.

The exhibition explores disagreements and confrontations between identities and points of view. Before embarking on the creation of a joint work, the artists had to articulate their individual personalities. While the work itself was an artistic collaboration for “the common good,” within the framework of the group the artists remained differentiated and true to their own spirit and vision.

The artists themselves work in different media: textiles, graphics, sculpture, digital art, photography, painting, etc. They have different political and religious beliefs, as well as different roots and cultural backgrounds. In spite of their many differences, the artists have joined forces to create a visual harmony: much like musicians in an orchestra, the artists provide their own individual elements that can stand alone, but become greater as they combine together and make the whole that is greater than the sum of its parts.

The initial step for the project was a group study of the verse in the Mishnah:

“Every dispute that is for the sake of Heaven, will in the end endure; But one that is not for the sake of Heaven, will not endure. Which is the controversy that is for

the sake of Heaven? Such was the controversy of Hillel and Shammai. And which is the controversy that is not for the sake of Heaven? Such was the controversy of Korah and all his congregation” (Ethics of the Fathers 5:17).

The group discussed the Tower of Babel story from Genesis and the perception of the “Other”; while people can create positive outcomes, they often focus on misunderstandings, leading to negative consequences. Following the collaborative study, the artists conducted individual research and interpretation. The objective was to translate the passage from Mishnah into a contemporary artistic language and extend the interpretation to other subjects. Between March and August 2019, the artists worked together to build a landscape that resembles the traditional layout of a page of Talmud, where the commentary is laid out surrounding the central text. No single commentary is more valuable than another and no participant in the conversation remains anonymous.

Confrontation–Conversation proposes to rethink the dynamic relationship between people, traversing with constructive purpose the pitfalls that can result from both individuality and diversity. The exhibition does not seek to harmonize or equalize, but rather it seeks to invent a platform for encounters, composed of different and even opposing proposals. Every suggestion made by an artist is visible, but the presentation is not only a sum of its parts: it is an integrated whole. The artists attempt to clearly show the mechanisms through which their discussion itself developed, not only the topics included in the discussion. The role of Mirta Kupfermanc, the exhibition’s curator, was to abandon a traditional hierarchy and encourage the artists to devise creative responses resulting from their particular practices.

Judith Waldman, Silvana Blasbalg, Ana Zlatkes, Mirta Gendin, Karina Kipershmit and Monica Nejamen pose questions about the relationship between nature and humanity, and the responsibility humanity holds for looking after the planet.

פסטיבל? אמנות רחוב יהודי

שמים סביבנו

אמנים משתתפים

דן גרובר. שלום יוסף חיון. יצחק מולי. לינור מזרחי־כהן. סולומון סוזה.
הלל סמית. אלה פוניזובסקי ברגלסון. איתמר פלוגי (FALUJA).
ג'ודי טל קופלמן. ברקת קזור.

אוצר התערוכה

הלל סמית.

אוצרים שותפים

עלי קפלן וילדמן.
ג'ודי טל קופלמן.

Confrontation– Conversation

Curator

Mirta Kupferminc.

Assistant

Ariela Mirelman.

Participating artists

Adriana Babor. Carla Beretta. Silvana Blasbalg. Sandra Ciccioli.
Gabriela Esterovich. Maria Ester Foggia. Mirta Gendin.
Cecilia Glazman. Analía Hahn. Silvia Holzkan. Karina Kipershmit.
Arturo Mercado Gurrola. Mariela Monferrer. Monica Nejamen.
Noemí Schneck. Sara Slipchinsky. Judith Waldman. Ana Zlatkes.

וגר בתל אביב לפני שעבר לעולש. הוא מתמקד בחיבור קהילות דרך אמנות. לינור מזרחי־כהן, שלאחרונה עברה לירושלים מברוקלין, עוסקת בתרבות של יהודים מארצות ערב בעבודות המדיה המשולבת שלה. ברקת קזוור נולדה בירושלים וגדלה בטורונטו, שם היא ממלאת את הרחובות בצבעים עזים. דן גרובר בילה את ילדותו בפריז שם שאב השראה מהיפ־הופ צרפתי, משם עבר לאיי הודו המערבית ואז לירושלים ב־1995. שלום יוסף חיון, יליד לוס אנג'לס, משלב צבעים עשירים, עיצוב מופשט, מוזיקה וסמלים מזרח תיכוניים בעבודותיו. סולומון סוזה נולד בלונדון והוא נכדו של האמן ההודי פרנסיס ניוטון סוזה. הוא הגיע לישראל בגיל 17 ללמוד בישיבה ועבודותיו מוכרות לתושבי ירושלים ותל אביב. יצחק מולי הוא אוסטרלי־אמריקני, הוא רב בתנועת חב"ד בניו ג'רזי, ומוכר בשל הסגנון שלו, 'פופ ארט חסידי'.

הבעל שם טוב מלמד שבכל יצור חי ובכל חפץ יש ניצוץ של האל, ומטרת הקיום שלנו היא לחשוף קדושה נסתרת זו. מעשה של צביעת קירות חשופים מעורר בנו מבט חדש על חללים מוכרים ומלמד אותנו להכיר בפוטנציאל הקיים סביבנו. אמנות רחוב מבקשת לשאול, כיצד מגרש חניה יכול להיות יפה? כיצד הוא יכול לאחד בינינו? רבים מהאמנים המשתתפים בפרויקט זה ידועים בנוכחות שהם נותנים בעבודותיהם לטקסט הנכתב בסגנון ייחודי, ויוצרים עבודות הטובלות בתבונה מסורתית ואישית. אמנים אחרים מתרכזים בפנים, ומזמינים את הצופה ליצור אינטראקציה עם אישים מפורסמים, עם אזרחים פשוטים, ועם דמויות בדיוניות ולראות את האנושי בכל אחת ואחד. אנו מוקפים תמיד בקדושה, ויש לנו ההזדמנות והחובה לחוות אותה.

הרחוב הוא מקום ארעי וחשוף לתנאי הטבע, לוונדליזם, לפגעי מזג האוויר ולהרס הנגרם מבנייה או מפיתוח. ולמרות זאת, אמני רחוב בכל העולם ממשיכים לצייר בו, גם ללא קבלת תמורה על עבודתם, מתוך תחושת שליחות שעליהם להביא צבע ואור לעולם. הם מציירים 'לשם שמים'. אמנות הרחוב מוסיפה צבע והתפעלות לערים, מאירה את השכונות, וממקדת את תשומת הלב בפינות נשכחות. הרוצה להיחשף לאמנות גבוהה צריך להיכנס לגלריה, אך אמנות הרחוב מקיפה את הצופה ופוגשת אותו במקומות מפתיעים. למעשה, אמנות הרחוב יוזמת שיחות, מציתה קשרים, וגורמת לצופים לחשוב על השאלות הגדולות.

יהדות ואמנות רחוב אינן מושגים מנוגדים, שהרי אמנות הרחוב מבטאת את זהותו האישית של אמן הרחוב, ואת זהות הקהילה או השכונה שבסביבתה הוא מצייר. ציורי קיר מתפקדים כמעין נקודות ציון שכונתיות, משקפים את אופי התושבים ובכך מהווים מקור לגאווה מקומית. הם גם מתפקדים כמעין שלטי 'קבלת פנים' למבקרים בשכונה ופותחים צוהר לתושביה. מחוץ לישראל, יש אמנים יהודיים רבים היוצרים ציורי קיר בנושאים יהודיים כדי להציג את המורשת שלהם בסביבה קוסמופוליטית. גם בכך יש עבודה 'לשם שמים'. האמנים בישראל מתמודדים עם הזהות שלהם ומעריכים את הציבור דרך יצירותיהם.

התערוכה **שמים סביבנו** מחברת לראשונה בין אמני רחוב יהודיים, מהתפוצות ומישראל, המשלבים בעבודותיהם מוטיבים יהודיים. הם מגיעים מרקעים מגוונים – אשכנזים ומזרחים, חילונים ודתיים, מישראל ומהתפוצות, ומה שביניהם. שילוב נקודות המבט מאפיין את המגוון העשיר של העולם היהודי ויוצר אדמה פורייה לשיחה רחבה על אמנות וזהות יהודית. קולקטיב זה של אמנים מוציא אמנות יהודית מהגלריה אל הרחוב, כדי שכולם יראו וייחשפו ויתמודדו באופן אישי ושונה עם הרעיונות.

האמנים המשתתפים מביאים אתם מגוון עשיר של מקורות השראה אורבניים. הלל סמית, שמתגורר בוושינגטון בארצות הברית, קיבל את השראתו מספרי קומיקס, מטיפוגרפיה ומציורי קיר קהילתיים־אתניים בלוס אנג'לס עיר הולדתו, אשר הובילו אותו ליצור ציורי קיר בנושאים יהודיים. ג'ודי טל קופלמן, מעצבת, אמנית ומובילת פרויקטים אמנותיים קהילתיים מזה עשרים שנה, נולדה בירושלים וגדלה באמריקה, וכעת חזרה שוב לישראל. אלה פוניזובסקי ברגלסון נולדה במוסקבה ועלתה לישראל בשנת 1991, וכרגע מתגוררת בברלין. זהותה המשולבת מניעה אותה לחקור הגדרה עצמית תרבותית ביחידים ובקהילות. איתמר פלוגי נולד בירושלים, למד בגרמניה ואיטליה,

Itamar Palogi FALUJA
אא, 2019

איתמר פלוג'ה FALUJA
אא, 2019

Jewish Street Art Festival
First Station

פסטיבל אמנות רחוב יהודי: שמים סביבנו
התחנה הראשונה

Hillel Smith
Alef-Bet-Gimel – Ahava, 2019

הלל סמית'
א"ב-ג – אהבה, 2019

Dan Groover
Esh and Mayim, 2019

דן גרובר
אש ומים, 2019

Shlome J. Hayun
Railroad Retro Hamsa, 2019

שלומי יוסף חיון
רטרו חמסה, 2019

Jewish Street Art Festival
First Station

פסטיבל אמנות רחוב יהודי: שמים סביבנו
התחנה הראשונה

Judy Kopelman
Everyday Heaven, 2019

ג'ודי טל קופלמן
 גן עדן של יומיום, 2019

Lenore Mizrahi Cohen
We All Say the Same Thing, 2019

לינור מזרחי־כהן
 כולנו אומרים את אותו הדבר, 2019

Yitzchok Mouly
Spread Your Light – To the Streets, 2019

יצחק מולי
 הפץ את אורך, 2019

Solomon Souza
Ancestors, 2019

סלומון סוזה
 אבותינו, 2019

Bareket Kezwer,
Between Heaven and Earth, 2019

ברקת קזוור
בין שמים וארץ, 2019

Ponizovsky Bergelson
Al-Quds - القدس, 2019

אלה פוניזובסקי ברגלסון
אל-קודס - القدس, 2019

Street art is often impermanent, exposed to the elements, and threatened by vandalism, weather damage, and construction. Yet street artists the world over continue to paint, sometimes even without any prospect of compensation. They paint because their mission is to bring color and light to the world. They paint leshem shamayim – for the sake of Heaven. Street art adds beauty and wonder to our cities, brightens our neighborhoods, and calls attention to ignored spaces. While one usually must visit a gallery to see fine art, street art surrounds us and confronts passersby when they least expect it. In this way, street art initiates conversations, sparks engagement, and prompts onlookers to consider important questions.

Although street art may not frequently be associated with Jewish art, Jewish street art is emphatically not a contradiction in terms. Street art is frequently used by artists to express their identities and those of the communities in which they work. These murals can act as neighborhood markers, reflecting the character of their residents, and becoming a source of local pride. They also function as a welcome sign to visitors, opening a window onto the local community. Outside of Israel, many Jewish street artists paint murals with Jewish themes as a way to assert their identities in cosmopolitan societies and honor their heritage. Asserting identity is one aspect of street art leshem shamayim. In Israel, many Israeli artists grapple with their own identities and engage the public through their art.

This show brings together, for the first time, Jewish street artists from the Diaspora and Israel who create street art with Jewish themes. These artists come from diverse backgrounds: Ashkenazi and Mizrahi, secular, religious, and somewhere in between. Their varied perspectives exemplify the richness of the Jewish world and create a platform for a broader conversation about Jewish art and identity. The collective will bring contemporary Jewish art outside the gallery walls and into the streets for all to see and encounter in their own way.

Hillel Smith, now located in Washington, DC, was inspired to create Jewish-themed

murals by comic books, typography, and the ethnic community-based murals in his native Los Angeles. A designer, public artist and community arts project leader for over 20 years, Judy Tal Kopelman was born in Jerusalem, raised in America, and now again resides in Israel. Moscow-born Ella Ponizovsky Bergelson immigrated to Israel in 1991 and currently lives in Berlin. Her own hybrid identity drives her to explore cultural self-definition in individuals and in communities. Itamar Palogi was born in Jerusalem, studied in Germany and Italy, and lived in Tel Aviv before settling in Olesh. He focuses on bridging communities through art. Lenore Mizrahi-Cohen recently relocated to Jerusalem from Brooklyn and engages with the culture of Jews from Muslim lands through her mixed-media work. Bareket Kezwer was born in Jerusalem and raised in Toronto, where she fills the streets with bright colors. Dan Groover spent his childhood in Paris and was inspired by French hip-hop. He moved to the French West Indies and then, in 1995, to Jerusalem. Los Angeles native Shlome J. Hayun blends lush colors, abstract design, music, and Middle Eastern symbols in his work. Solomon Souza, the grandson of Indian artist Francis Newton Souza, was born in London. He came to Israel at age 17 to study in yeshiva (a religious Jewish seminary) and his work can be found throughout Jerusalem and Tel Aviv. Yitzchok Mouly is an Australian-American Chabad rabbi based in New Jersey and is known for his “Chasidic Pop Art” painting style.

The Baal Shem Tov teaches that every living being and creature and every physical object has a spark of divine energy, and that the purpose of existence is to reveal that hidden divinity. The act of painting previously blank walls prompts us to see these spaces with new eyes and to recognize the potential that surrounds us. Street art asks: How can a parking lot be beautiful? How can it bring us together? Many of the participating artists are known for featuring text in their distinctive styles. The resulting pieces immerse us in wisdom both traditional and personal. Other artists focus on faces, inviting the viewer to interact with famous figures, ordinary citizens, and imagined characters and see the humanity inherent in each one. Heaven is all around us, and we have the opportunity and obligation to experience it.

שיכור הבריא

Jewish Street Art Festival

Heaven Is All Around Us

אוצר התערוכה

סקוט פק.

אמנים משתתפים

ג'פרי ברוסק, ברברה היינס. ג'ורג' טובולאוסקי.
אלכסנדר מק'קווין דאנקן, ג'יימס סרלס.

Curator

Hillel Smith.

Co-curators

Eli Kaplan-Wildmann.
Judy Tal Kopelman.

Participating artists

Dan Groover. Shlome J. Hayun. Bareket Kezwer.
Judy Tal Kopelman. Lenore Mizrachi-Cohen.
Yitzchok Mouly. Itamar Paloge (FALUJA).
Ella Ponizovsky Bergelson. Hillel Smith. Solomon Souza.

"לה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבֵּל וַיִּשְׁבֵּי בָּהּ" (תהלים כד, א)

היהדות היא אחת מחוכמות העולם העתיקות שמחנכות להגנה על הטבע. בתקופתנו מתרחשים אסונות סביבתיים רבים כתוצאה ממעשה ידי אדם – שריפות ענק, הכחדת מינים רבים וצמצום המגוון הביולוגי, דילול הקרקע והאיום הקיומי המתקרב של שינוי האקלים. אך למרות האתגרים הרבים, בתקופתנו לאדם יש גם היכולת לרפא ולתקן את העולם. ברחבי העולם מתקיים היום דיון ער על הדרך הטובה ביותר לשמירה על איכות הסביבה – מחלוקת לשם שמים.

לאמנות יש תפקיד משמעותי בדיון זה. חמשת האמנים בתערוכה **שימור הבריאה** מגיבים לאסונות סביבתיים כגון השריפות בקולורדו, השיטפונות בניו יורק, סופת ההוריקן ביוסטון והעלייה בגובה מי הים בלונדון, ביצירה קולקטיבית המזמינה שיח משמעותי, ומזכירים לנו את חובתנו המשותפת לשימור הבריאה.

'גן' ההתבוננות' – המיצב של ג'פרי ברוסק שהוכן במיוחד עבור תערוכה זו, רווי ברעיונות של רפלקסיה, תפילה וקשב פנימי (מיינדפולנס). ברוסק אסף עץ וחומרים מהטבע ומצא להם ייעוד חדש, לשימוש בעת מדיטציה, כהדהוד לרעיון 'גינת הזן' עם אוריינטציה יהודית. ברוסק מזמין את הקהל להיכנס לחלל הגן ולהרהר על הבריאה ועל תפקידנו בשמירה עליה. ניתן לשבת על בולי העץ המוכתמים והמוזהבים ולהיות שותפים במיצב האמנות. גם עבודתו 'שפת הארץ' קוראת לקהל להתבונן בדיאלקט, בשפה המיוחדת של הטבע.

אלכסנדר מק'וויין דאנקן מטיל את אלומת האור על נושאים של חורבן ופסולת שמייצרת האנושות. דאנקן יצר דיפטיכון (ציור בעל שני חלקים) גדול בשם 'מורשת הפסולת שלנו', על מנת לעורר דיון על צריכת יתר, זיהום כדור הארץ והריסת הבריאה. שני חלקי הדיפטיכון הם ציורים אבסטרקטיים על קנבס, בגובה 91X350 ס"מ. בציור האחד גוונים אפורים, תבנית שתי וערב וצורות פראיות של פיגמנטים עזים הממחישות את הפעולות הבזבזניות החוזרות על פני האדמה. הציור המשלים מהדהד את אותו המסר בצבעי בז', אפור וכחול.

ברברה היינס יצרה מבדי קנבס מרובעים וגדולים מעגל המתאר סדרת מסרים סביבתיים. לתפיסתה, התרבות הגלובלית שלנו, המאופיינת בשאיפה לסיפוק מידי ללא הסתכלות על העתיד, הסיטה

אותנו מתפקידנו כשומרי כדור הארץ. ביצירה 'מהפכות בבריאה' – 'הזמן' מאלץ אותנו להתעורר ולחיות בהרמוניה עם הבריאה; ה'אפר' מתאר את ההרס שאנו משאירים לדור הבא; וב-'במו ידינו' האמנית מבקשת מאתנו להבין את החלטתנו; ה'הבטחה' היא התזכורת האחרונה שלנו לברית הקשת בענן, המסמלת הבטחה של האל לא להשמיד את כדור הארץ: "וְנִכְרְתִי אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם [...] וְלֹא יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר" (בראשית ט, טו).

היצירה של ג'יימס סרלס משלבת תמות של כבוד ודאגה לבריאה. הוא מתאר את האמנות שלו כהרפתקה רומנטית פואטית. בסדרה 'שולחן עבודה', הופך החיבור העמוק בין הסביבה וחיינו למוחשי יותר עבור הצופה. בפסל 'שישה פרחים', מבטא סרלס את כמיהתו לחורשות, לערבות ולנהרות הנעלמים של טקסס המזרחית.

ג'ורג' טובולאוסקי סרק את העיר ניו יורק בחיפוש אחר בולי עץ ופלדה שהושלכו ללא צורך. יצירותיו 'פרחים בני קיימא' 1-2, עוסקות בגידול צמחייה כדי לספק את הצרכים של ימינו, מבלי לסכן את הדור הבא. 'חופת הפרחים' ו'כיפת סלע החנוכייה' מעבירות מסר לבני משפחותינו, להשאיר לדור הבא כמתנה עולם נקי ויפה.

האמנים רואים בחובת השמירה על הבריאה דאגה לבני האדם. זהו למעשה שימור עצמי, כיוון שהמין האנושי כבול לעולם ולטבע ותלוי במידה רבה במשאבי כדור הארץ – במים הצלולים, באוויר ובמזון. התערוכה מבקשת לעורר דיון על האחריות של האנושות לשמור על הסביבה:

"בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, ואמר לו: 'ראה מעשי כמה נאים ומשובחין הם וכל מה שבראתי, בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך'" (מדרש קהלת רבה ז, א).

הביטויים האגרסיביים בתערוכה קוראים לנו להיות לוחמניים ומאוחדים במאמצינו, שכן רק כך תגבר תשומת הלב לצורך הדחוף בשמירה, בתיקון ובריפוי הבריאה.

Alexander McQueen Duncan
Our Legacy of Waste II (Detail), 2019

אלכסנדר דאנקן
מורשת הפסולת שלנו II, 2019

Barbara Hines
Ashes, 2019

ברברה היינס
אפר, 2019

Jeffrey Brosk
Garden of Contemplation, 2019

ג'פרי ברוסק
גן ההתבוננות, 2019

James Surls
Six Bronze Flowers, 2019

ג'יימס סורלס
ששה פרחי ברונזה, 2019

The artists in the exhibition understand that caring for Creation is really caring for humanity. At its core, it is a form of self-care because we are bound to the world and to nature. Humankind depends on the Earth's natural resources because we cannot live without clean water, air and food. Humanity is dependent on a cared for world for survival.

As Rabbi Samson Raphael Hirsch wrote, "G-d's call proclaims to you, 'Do not destroy anything! Be an upstanding person! Only if you use the things around you for wise human purposes, sanctified by the word of My teaching, only then are you an upstanding person and have the right over them which I have given you as a human'" (Rabbi Samson Raphael Hirsch, Horeb).

We must debate the problems we face regarding nature and the environment. We must employ intense discussion to focus attention on the need to heal the world. The aggressive expressions in this exhibition shout to us to be belligerent and combative, so that we all may be united in our ultimate efforts to repair, mend and care for Creation.

George Tobolowsky
Sustainable Flowers, 2018

ג'ורג' טובולאוסקי
פרחים ברי קיימא, 2018

“The earth belongs to G-d, and all that it holds.”

– Psalms 24:1

Judaism was one of the first great wisdom traditions to impart the vital importance of protecting our natural world. There is now a healthy and vibrant global debate (machloket leshem shamayim – debate for the sake of Heaven) about how to protect our environment. We live in a time of human-made environmental disasters: massive wildfires, biodiversity loss, soil degradation, and the looming existential threat of climate change. Despite the many challenges we face, humanity has demonstrated its unprecedented ability and capacity to heal and repair the world (tikkun olam). Artists play a crucial role in this rousing debate. In **Care for Creation**, artists respond to environmental catastrophes such as wildfires in Colorado, flooding in New York City, hurricanes in Houston and rising sea levels in London. Their collective work invites a meaningful conversation, which helps us remember our shared duty to care for Creation.

The artwork of Jeffrey Brosk is saturated with reflection, prayer and mindfulness. He uses wood and other found materials from the landscape to create objects for meditation and to commune with nature. **The Garden of Contemplation** is a site specific installation produced specifically for the 2019 Jerusalem Biennale. The artist invites the viewer to enter the space and reflect on Creation and the individual’s role as its caretaker. One can actually sit on the gilded and stained tree stumps to become a part of the art installation. **Land’s Language**, a second Brosk work, is made of stained wood and respectfully engages the viewer regarding the special dialogue between nature and the terrain.

Painter Alexander McQueen Duncan sends a wake-up call to the world about garbage. Duncan has generated an abstract diptych on a grand scale to spark debate about humanity trashing the planet (36 × 138 inches/91 × 350 cm). **Our Legacy of Waste**

I, a gray-toned grid pattern shows wild gestures of intense pigments to illustrate humanity’s continuous wasteful actions. **Our Legacy of Waste II** echoes the same message in beiges, grays and blues. The diptych is a warning about the consequences of waste and excess.

Veteran Jerusalem Biennale artist Barbara Hines has developed a cycle of large square canvases to deliver messages about the environment. She believes that today’s global culture of instant gratification without regard for the future has distracted us from our role as stewards of the Earth. **Revolutions in Creation; the Time** exhorts us to wake up and live in harmony with our planet. **Ashes** forces us to confront the mess future generations will have to contend with. In **In Our Hands**, Hines demands we understand our decisions and speak up. **The Promise** is a final reminder of the rainbow symbolizing the covenant that world will never be destroyed by water.

The artwork of James Surls has always incorporated the themes of respect and care for Creation. He describes his art as poetic romantic adventure. In the **Work Desk** series, the profound connection between the environment and Surls’s life are made tangible to the viewer. In the sculpture **Six Flowers**, Surls expresses his longing for the vanished woods, grasslands and rivers of East Texas.

George Tobolowsky scours New York City for discarded wood and metal as raw materials for his art. **Sustainable Flowers I** and **Sustainable Flowers II** speak to the idea of farming to meet today’s needs without jeopardizing the needs of the future generations. **Flower Chuppah** and **Dome of the Rock Hannukiah** are messages to our families to give the gift of a healthy and nurtured world to future generations.

Ecclesiastes Rabbah 7:13 states, “When G-d created the first human beings, G-d led them around all the trees of the Garden of Eden and said: ‘Look at My works! See how beautiful they are—how excellent! For your sake I created them all. See to it that you do not spoil and destroy My world; for if you do, there will be no one else to repair it.’”

גנליזה: התשלוח

Care for Creation

אמנית, במאית

דוני סילבר סיימונס.

שחקנית

שרה טרו.

מלחינה

מישל גרין ווילנר DMA.

Curator

Scott Peck.

Participating artists

Jeffrey Brosk. Alexander McQueen Duncan.
Barbara Hines. James Surls. George Tobolowsky.

אישה יושבת, ללא נוע, בשרפרף לידה עתיק במרכזו של גרם מדרגות שומם. לידה ערימת נייר מסומן וקרוע הנשפך מארגז כלים ישן אשר מונח על שולחן חצוב מחוספס. למשמע ציווי האמנית היא קמה באיטיות. "אני רוצה שתהיי כאן, כאן איתי." היא בוחנת בשיטתיות את תנאי הריתוק שלה, תנועתיה המדודות מכוונות לשם שמים.

גרם המדרגות בהיכל שלמה בירושלים משמש אתר לפרמיירה של המיצג גניזה: התעלות של דוני סילבר סיימונס, אמנית אמריקנית רבת־חומית. המופע והמיצג, שנוצרו במיוחד עבור הביאנלה הרביעית של ירושלים, עוסקים בהפרה, בשחרור ובשחזור. שורשיהם בחקירה ממושכת שהחלה לפני עשרות שנים וכן כתגובה למעשה ונדליזם שהתרחש לפני שבע שנים, במיצג קודם שלה בשם **Whisper Pitch**.

ההשראה לפרויקט הנוכחי החלה בשנת 1972, כאשר סילבר סיימונס יצרה את **Zero Plus** – מופע מתמשך בדטרואיט, שבו הוזמנו המשתתפים לשרטט על קירות הסטודיו שלה קווים אנכיים בודדים. היצירה בחנה ראיות, עקבות וקהילתיות. מאוחר יותר העניקה **Zero Plus** השראה לסילבר סיימונס לשחזר את היצירה לתערוכה 'אלכימיה' בגלריה בלוס אנג'לס, במהלך יצירה מתמשכת בשם **Whisper Pitch** (2012–2013). היה זה הראשון בסדרת מיצגים שבהם השתמשה סילבר סיימונס במעורבות קהילתית רחבה. המיצב כלל מופע שרץ במשך חודשיים, ובו ביקשה האמנית מהמשתתפים לסמן על קירות המיצב במשיכות מכחול משותפות, שיצרו יחד יצירה המורכבת מקווים מקבילים רבים שזורים זה בתוך זה. כל סימן בודד קודד בתוך הציור ליצירת סימפוניה של יצירה משותפת.

בליל ראש השנה האזרחית של שנת 2013, באירוע פרטי באתר המארח, הושחתה היצירה ללא תקנה. מעשה מופקר זה גרם להרס יצירה חשובה ומרכזית במכלול עבודות האמנית. כתגובה לכך, יצרה סילבר סיימונס סדרת הופעות ופרויקטים שבחנו את נושא האובדן, ההשחתה וההרס, כולל פרויקט קהילתי נוסף בשם **After Image** (2016) שהוצג בפסטיבל Maiden LA והמופע **The Beast Within Us** (2018–2020) – שיתוף פעולה עם המלחינה מישל גרין ווילנר – שהוצג לראשונה כעבודה בתהליך בגלריית 1 Arena, במסגרת פסטיבל More Art Here בסנטה מוניקה שבקליפורניה בשנת 2018. כל הפרויקטים הללו יחד אפשרו את המולטימדיה שמגיעה לשיאה ב'גניזה: התעלות'. מיצג זה, שתוכנן במיוחד עבור הביאנלה של ירושלים, משלב טקס מעשה ידי

אדם – ריתוק כקבורה מקודשת – יחד עם קתרזיס. התיקון מושג באפילוג האירוע.

המופע **גניזה: התעלות** מוצג בתחתית גרם מדרגות. מיקום חריג זה הוא חלל מוגדר, שניתן לראותו בבירור, כמו החלל בו הוצג **Whisper Pitch**. גרם המדרגות מסמל ירידה ועלייה, תמות הנבחנות במיצג ובמופע. הוונדליזם התרחש בשעתו בעת שאנשים נעו ברחבי הגלריה, בדיוק כפי שהצופים כעת עוברים מקומה לקומה בגרם המדרגות.

היצירה 'רליקווריום II', המוקרנת בווידיאו, צוירה מעל היצירה שהושחתה. צבע ופחם מסווים את השחתתה. זהו ציור מהורהר בעל קצוות סוערים שבמרכזו דימוי מרומם שמזכיר זריחה: התעלות. הקווים המשורטטים צפים חזרה, קטעים שלא ניזוקו מהעבודה האינטראקטיבית המשוחזרת.

שרפרף הלידה הנמוך שעליו יושבת המציגה רומז למוות, ל'שבעה' ובה בעת גם ללידה והתחדשות. השולחן וארגז הכלים משמשים כ'גניזה' – מיכל המיועד לשמירת כתבי קודש שאין צורך בהם. בתוכו מניחה המציגה גזרי נייר קרועים, מסומנים וצבועים, המגיעים יחד לגודל הזהה לזה של היצירה המקורית שנהרסה.

קטעים אלה מייצגים את חורבן האידיאל האמנותי; השולחן המוכתם והמחוספס הופך למטפורה לשולחן הדיונים של ההליכים המשפטיים בעקבות הוונדליזם, ולאתר קבורה שבו טומנים את הגניזה. באמצעות תנועה ומחשבה, הופכת המציגה מדמות תמימה המסמנת קווים לדמות מחריבה וממנה לעדה. קטעי הנייר הגזורים נשפכים על הרצפה כתזכורת לכך שלעולם לא נוכל להכיל במלואם מעשי הפרה מכוונים, שכן הם תמיד מותירים אחריהם עקבות ומשקעים.

פס הקול המופשט אך העוצמתי שהלחינה המלחינה מישל גרין ווילנר, משתמש במילה המדוברת ובמוזיקה מוקלטת שמחזקות את הנרטיב ומוסיפות עליו. פס הקול מדגיש ומהדהד את הדיונים, את החזרות ואת הפשרה שנדרשו להגיע לפתרון.

לאחר המופע, יוצגו לציבור המיצג ובו הגניזה עם גזרי הנייר, הכיסא, ווידיאו של המופע ושל היצירה 'רליקווריום II' וכן פס קול מעודכן למשך תקופת הביאנלה.

proceedings following the vandalism and for a burial site. Through movement and thought, the performer transforms from an innocent mark-maker to a vandal to a witness. Fragments of torn paper spill onto the floor as a reminder that conscious acts of violation can never be totally contained, leaving behind traces and residue.

The evocative, abstract soundtrack composed by Michelle Green Willner, DMA, employs spoken word and recorded music, augmenting and reinforcing the narrative. The soundtrack underscores and echoes the debate, repetition and compromise that were required to achieve a resolution.

Following the performance, the installation, comprising the genizah with paper fragments, the chair, a video of both the performance and the creation of the painting **Reliquary II**, and a modified soundtrack, will remain on exhibit for the duration of the Biennale.

Doni Silver Simons
Reliquary: An Ascent
(Installation and Performance at Hechal Shlomo), 2019

דוני סילבר סימונס
גניזה: התעלות
(מיצב ומיצוג בהיכל שלמה), 2019

“A woman is seated, unmoving, on an antique birthing chair in the center of a stark stairwell. Adjacent to her are mounds of torn, marked paper overflowing from the aged toolbox that rests on a rough-hewn table. She slowly rises at the command of the artist, “I want you to be here; to be here with me.” As she methodically addresses her confinement, her measured movements are leshem shamayim (for the sake of Heaven).”

The stairwell is located in the Hechel Shlomo Museum in Jerusalem; the performance is the premier of **Reliquary: An Ascent** by Doni Silver Simons, an American cross-genre artist. This performance and installation, created for the 2019 Jerusalem Biennale, addresses violation, liberation, and restoration. It is rooted in an exploration that has taken place over decades, emerging as a response to the vandalism seven years ago of **Whisper Pitch**, a reprised performance.

The inspiration for the current project began in 1972, when Silver Simons created **Zero Plus**, a durational performance in Detroit, Michigan in which participants were invited to mark the walls of her studio with single horizontal lines. The work explored evidence, residue, and community. **Zero Plus** would later inspire Silver Simons to reprise the work for **the Alchemy** exhibition at a gallery in Los Angeles, California in a durational piece entitled **Whisper Pitch** (2012/2013). **Whisper Pitch** was the first of her works to employ broad community engagement. The installation included a two-month durational performance, during which the artist guided the participants in marking the walls of the installation. The collective strokes created a unified work comprised of multiple intertwined parallel lines. Each individual mark became encoded in the drawing, creating the symphonic voice of a communal work.

On New Year’s Eve 2012, at a private event in the exhibiting venue, **Whisper Pitch** was vandalized beyond repair. This wanton act destroyed a significant and pivotal artwork in the artist’s oeuvre. As a response to this event, Silver Simons created a

series of performances and projects exploring loss, defacement and destruction, including another community project entitled **After Image** (2016, Maiden LA) and the performance **The Beast Within Us** (2018-2020), a collaboration with composer Michelle Green Willner, DMA, first presented as a work-in-progress at the Arena 1 Gallery in Santa Monica, CA (2018, More Art Here). Collectively, these works have facilitated a multimedia exploration culminating in **Reliquary: An Ascent**. This installation, designed for the Jerusalem Biennale, is a fusion of created ritual - containment as sacred burial - punctuated by catharsis. It achieves reparation in the epilogue of the event.

Reliquary: An Ascent is performed in a stairwell. This unusual location is a defined space with an unobstructed view, like the room in which **Whisper Pitch** was exhibited. The staircase symbolizes descent and ascent as explored through the installation and performance. The vandalism took place as people moved throughout the gallery, just as viewers will move from floor to floor on the staircase.

The painting seen in the video, **Reliquary II**, is superimposed over the actual vandalized work. Paint and charcoal camouflage defacement. It is a brooding painting with stormy edges that at its epicenter contains an uplifting image reminiscent of a sunrise: an ascent. The linear drawings are retrieved, undamaged segments of the reprised interactive work, **Whisper Pitch**.

The low wooden birthing chair on which the performer sits suggests death and the practice of sitting shiva (the seven-day mourning period in Judaism), while also alluding to birth. The table and toolbox serve as a genizah, a container designated for the disposal of sacred writings, into which the performer places pieces of torn paper that are marked and painted; collectively, they are the same size as the destroyed work.

The fragments represent the destruction of the artistic ideal; the stained and rough-hewn table becomes a metaphor for both the mediation table used in the legal

ניסויים עם האמת

Reliquary: An Ascent

אמנים משתתפים

אמבליקה צ'יטקארה. אנג'ולי אלה מנון. ארפנה קאור. אשית פטניק.
אביג'יט רוי. בימאן דאס. קוטה נלימה. ניראג' גופטה. נירןסנגופטה.
רינדו'ומל. סטישוג'ראל. סימהקולי. שרוטיצ'נדרה. סידהארט.
ווסוננדרה טיווארי.

אוצר התערוכה

גארגי סת.

Artist and director

Doni Silver Simons.

Performer

Sara True.

Composer

Michelle Green Willner, DMA.

הוא שגיאן מושג באמצעות למידה ודיון במושגים ואחיזה בידו של גורו לאורך ה'אנובְּקָאָה', או ההיבטים הניסויים של יקיצה זו. כמו בתלמוד היהודי, ספרי ידע רבים בהודו כתובים במתכונת של דיונים ודיאלוג ומעורדים את המחפשים להביע בחופשיות את הספקות והמחלוקות שלהם. יתרה מכך, חילוקי דעות מתקבלים בהודו לא רק בסובלנות, אלא בברכה ובעידוד, כשהמטרה היא מסע חיפוש אחר האמת הנצחית והרלוונטית ביותר. גם היסטורית, הודו ידועה כארץ ה'שאסטרארט', שפירושו ויכוחים מאורגנים, שהוזמנו אליהם מלומדים ממרכזים דתיים בכל העולם.

באמצעות שפת האמנויות החזותיות, התערוכה 'ניסויים עם האמת' מנסה לחקור את הגישה 'ההודית המסורתית ביחס לסובלנות, והוקרת הידע והחוכמה, וממזגת רעיונות ביחס לחברה הגלובלית: אמירות על מורשת ותקוות, מסעות פנימיים ובחינת אמיתות יסוד. כל אלה מובעים באמצעות המדיום של האמנות ההודית בת זמננו, על ידי כמה מהאמנים הנחשבים ביותר בהודו, וכמה כישרונות צעירים ומבטיחים. התערוכה שואפת להיות אי בתוך ההקשר הרחב יותר של הביאנלה של ירושלים 2019. היצירות הן הצהרות ישירות או עקיפות של אמונות רוחניות, של מצוקות האדם ותקוותיו, או תיאור של הרהורי האנושות על האמת האולטימטיבית. חלק מהיצירות מתארות את דמותו של גנדהי. כל היצירות נאמנות לניסויים של האנושות עם האמת, ובהקשר הרחב יותר של הביאנלה – לחתירתה הנצחית לאלוהים.

מוהנדס קרמצ'אנד גנדהי (הידוע בכינויו מהטמה גנדהי) היה פעיל פוליטי וחברתי, ונחשב לאחד מהאבות המייסדים של הודו כמדינת לאום. התואר 'מהטמה' ('הנפש הגדולה') ניתן לו מתוך הערצה, ומסיבות א־פוליטיות לחלוטין. גנדהי חי את חייו לפי עקרונות הכנות, המתונות, ההכלה וה'אהימסה' – הימנעות מאלימות כלפי כל יצור חי, ובו בזמן מאבק אקטיבי בגילוייה. אמונותיו המוקדמות התבססו על 'אדווייטה ודאנטה' (העצמי האמיתי האטמן וזהה למציאות המטפיזית העליונה – הברהמן) על ג'ניזם (דת הודית המדגישה את אי־האלימות כערך מרכזי), על השפעות של קדושי בהקטי (דבקות), אשר במידה רבה דחו את שיטת הקסטות ואת הדגש שלה על פולחן מוכתב, ובמקומה הדגישו את המוסריות, טוהר הלב ויחס של שירות נטול אנוכיות. כמו כן הוא הושפע עמוקות מכתביהם של טולסטוי, ראסקין ות'ורו, התייחס להבהגוד גיטא כמילון הרוחני שלו וערך מחקרים השוואתיים עם כתבי קודש של דתות אחרות. הוא דגל בכבוד לכל היצורים החיים ומלבד מאבקו בבריטים על עצמאות הודו, פעל למען חברה הרמונית, סינרגית, שתכיל אנשים בני קסטות ודתות שונות.

האוטוביוגרפיה שלו, 'סיפור ניסויי עם האמת', כללה תביעה עצמית עמוקה וחסרת רחמים שבמסגרתה לקח על עצמו עוד ועוד הגבלות ואיסורים. גנדהי שאף שמסעה העמוק ביותר של התודעה ייעשה בהרמוניה מלאה עם זיהוי האחדות של העצמי עם האל והיקום, מעבר לסממנים של האגו ושל הגשמי. התוצאה הטבעית של קשר כן כל כך עם האלוהי כמוטיבציה, היא התנהלות חברתית נכונה. האידאלים של גנדהי עמדו במבחן הזמן לאורך הדורות, ולמעשה, הם רלוונטיים יותר היום, בשעה שמבקשי האמת חותרים להמציא מחדש את החברה הגלובלית כחברה שמכירה ומקבלת באומץ את העבר המגוון שלנו ומטפחת מארג חברתי מכיל.

באוקטובר 2019 מציינת הודו את יום השנה ה־150 להולדת גנדהי, ומן הראוי לגלות מחדש את תורתו מלאת ההשראה לרדיפת האמת, במיוחד בהקשר של דת ומעשה: מבחינת האנושות, הדת היא החיפוש הבסיסי והנצחי ביותר אחר קשר עם האמת האולטימטיבית.

במשך אלפי שנים הייתה הודו מקום של גיוון ודו־קיום, כור היתוך של תרבויות, משכן של ידע, פילוסופיה ורוחניות, וערש כמה מהדתות החשובות בעולם. הדת היא למעשה מסעו האישי של כל אדם, מתוך הכאבים והשמחות, הספקות והדילמות של החיים, אל הטרנסנדנטי. לכן, ויכוחים ודיונים הם חלק בלתי נפרד מהדתות שנולדו ביבשת הודו: הינדואיזם, סיקיזם, בודהיזם, ג'ניזם. מקום מרכזי ברוחניות ההודית תופס ה'גיאן' – יקיצת הידע, ידע שמעצמו יטהר את ההתנהלות. הרעיון

Experiments with Truth
Menachem Begin Heritage Center

Experiments with Truth
Menachem Begin Heritage Center

eternal striving for God.

Experiments With Truth brings together works by several of the most celebrated Indian artists and a number of promising young talents. These artists have actively explored and expressed their creativity on the topics of religion, spirituality and philosophy: Satish Gujral, Anjolie Ela Menon, Asit Patnaik, Arpana Caur, Avijit Roy, Biman B. Das, Ambalika Chitkara, Neeraj Gupta, Kota Neelima, Rini Dhumal, Niren Sengupta, Siddharth, Seema Kohli, Shruti Chandra and Vasundhara Tewari.

Experiments with Truth
Menachem Begin Heritage Center

ניסויים עם האמת
מרכז למורשת מנחם בגין

Mohandas Karamchand Gandhi was a political and social activist recognized as one of the founding fathers of India as a nation state. Gandhi is also revered as a mahatma (a great soul) for entirely apolitical reasons. Gandhi lived his life by the principles of truthfulness, temperance, ahimsa (respect for all living things and avoidance of violence toward others), and inclusivity. His early beliefs were founded on Advait Vedanta (the true self is the same as the highest metaphysical reality), Jainism, influences of Bhakti saints (who largely rejected the hereditary caste system and its emphasis on prescribed ritual, stressing instead the need for morality, purity of heart and an attitude of selfless service), and the writings of Tolstoy, Ruskin and Thoreau. Gandhi referred to the Bhagavad Gita as his spiritual dictionary, and made comparative studies with the holy texts of other religions, while advocating respect for all human beings. Beyond the struggle for independence from British rule, he labored for a consonant, mutually synergistic Indian society that would be inclusive of people of different castes and faiths.

His autobiography, **An Autobiography or The Story of My Experiments with Truth**, involved deep, ruthless introspection. Gandhi sought to ensure that the mind's innermost journey would be complete harmonious with the recognition of the oneness of the self with God and the universe, beyond the trappings of the ego and the corporeal. The natural outcome of such a truthful relationship with the Divine is appropriate social conduct. Through many generations, Gandhi's ideals have withstood the test of time. In fact, his principles are even more relevant today, as seekers of truth strive to reinvent global society into one that courageously acknowledges our varied pasts and fosters an inclusive social fabric. In 2019, India is celebrating the 150th anniversary of Mahatma Gandhi's birth. It is fitting that we rediscover his inspirational approach to the pursuit of truth, particularly in the context of religion and practice: for humanity, religion is the most elemental and eternal quest for and relationship with the ultimate truth.

For thousands of years, India has been a locus of diversity and coexistence, essentially a

melting pot of cultures. The country is a seat of knowledge, philosophy and spirituality, and the birthplace of some major world religions. In fact, religion is each individual's personal journey through pain, joy, doubt, and life dilemmas, towards transcendence. Therefore, discussion and debate are integral to the religions emerging from India: Hinduism, Sikhism, Buddhism, Jainism. Central to Indian spirituality is gyan – the awakening of knowledge, one that will spontaneously purify conduct. Gyan is thought to be achieved through study, debating religious concepts, and a guru's support through the anubhav or the experiential aspects of this awakening. Like the Talmud of Judaism, many books of knowledge in India are written in a format of discussions and dialogue. The seeker is encouraged to freely voice doubts and different opinions. Moreover, different opinions are not only tolerated, they are welcomed and solicited in India, with the aim always being the quest to pursue the most eternal and relevant truth. Historically, India is also known as the land of shastrarth, meaning organized debates, and scholars were invited from far and wide.

Using the language of visual arts, **Experiments With Truth** aims to explore the traditional Indian approach to religious thought – tolerant, accepting and welcoming – and its cornerstone of knowledge and wisdom. The exhibition assembles a confluence of ideas and ideals related to a global society: assertions of heritage and hopes, inner journeys, and experiments with fundamental truths. These experiments are as much on a spiritual-philosophical level as they are about a person's interface with other human beings, nature, mythology, and with society, including aspects of identity and gender conformity. All these are expressed through the medium of contemporary Indian art.

This exhibition forms a sort of an island within the larger context of the 2019 Jerusalem Biennale. The works offer direct or indirect statements of spiritual beliefs and human tribulations and hopes, or depict reflections on the ultimate truth, imbued with wonder and irony. Some works depict the persona of Gandhi. Each work reflects humanity's experiments with truth and, in the larger context of the Biennale, its

הגליטו מים עד נפש

אוצרת התערוכה

אנדי לויין ארנוביץ'.

אמנים משתתפים

לין אבדנקה, דוב אברמסון, מידד אליהו, אנדי לויין ארנוביץ', קן גולדמן, ליאורה וייז, לוצ'יה ורונזי.

Experiments with Truth

Curator

Gargi Seth.

Participating artists

Ambalika Chitkara, Anjolie Ela Menon, Arpana Caur, Asit Patnaik, Avijit Roy, Biman B Das, Kota Neelima, Nand Lal, Neeraj Gupta, Niren Sengupta, Rajendra Patil, Ravindra Salve, Rini Dhumal, Satish Gujral, Seema Kohli, Shruti Chandra, Siddharth, Vasundhara Tewari.

לשם שמים ולמען עתיד האנושות, אנו מוכרחים להכיר בעובדה שכדור הארץ נע במסלול הרסני. בשנת 2018 החליט 'בית ונציה' – בית התרבות היהודית בוונציה – לזיום בדיקה וחקירה של השינוי באקלים כדור הארץ דרך עדשה יהודית ייחודית. לשם כך הזמין חמישה אמנים בין־לאומיים – מידר אליהו, ליאורה וייס, לין אבדנקה, קן גולדמן ואנדי לויין ארנוביץ' – לבחון את המשברים הסביבתיים ולהגיב למשבר האקלים הגלובלי.

למרבה הצער ונציה, העיר המארכת של האמנים, עיר עתיקה ויפהפייה, משקפת יותר מכל עיר אחרת בעולם את המשבר שאנו כבר נתונים בו. העיר המפוארת הולכת ושוקעת, ובתוכה גם הקהילה היהודית, שבעבר הייתה מרכז יהודי עשיר ותוסס, הולכת ונעלמת בגטו ההיסטורי עם אוכלוסייתה המזדקנת. עצם קיומה של העיר נתון לאיום עליית מפלס מי הים, מבול התיירים ופגעי הזמן.

האמנים המתארחים התעמקו בבעיות סביבתיות הבאות לידי ביטוי בוונציה, ערכו ראיונות ושיחות עם רבנים, עם חוקרים ועם פעילי סביבה, סיירו בגטו היהודי בהדרכת ג'וזפה בלזנו ושאלו בסי מבית ונציה, ואף זכו לשוט בלגונה. לאחר מפגשים אלה וההתרשמות מהעיר, פעלו החמישה בבית הספר הבינלאומי היוקרתי לגרפיקה בוונציה (Internazionale di Grafica di Venezia), שם יצר כל אחד מהם סדרה של עשרה תחריטים. הם השתתפו ביצירה מתמשכת, שבה כל אמן הותיר את רישומו עד שבא אמן אחר ויצר שינוי כלשהו בעבודת קודמו. אפשר לדפדף במחברות הסקיצות של האמנים, המוצגות בתערוכה. כמו כן השתמשו האמנים בכדורי שלג לתיירים, כבסיס לפסלים המביעים את חששותיהם מהשינויים הקיצוניים במזג האוויר.

בתערוכה **הגיעו מים עד נפש** ניגשים האמנים אל הנושא בדרכים מגוונות ובניואנסים שונים שמשלימים יחד זה את זה. קן גולדמן יוצר מניפולציה בעמודי שער של ספרים יהודים עתיקים מוונציה, ומחבר זאת לסוגיות הקשורות במים, בבצורת ובאור השמש. גולדמן פורס פיסת טקסטיל שעליה נראית תמונה קלאסית של ונציה, כמטפורה מטלטלת למשבר האקלים.

לין אבדנקה מבטאת את הדאגה שגורם לנו גן העדן הארצי שלנו. לשם כך היא משתמשת במפות, תרשימים וטקסטים של הגן התנ"כי החדש שנחנך בגטו היהודי בוונציה. יצירה נוספת שלה מבוססת על תצלום, דימוי מזוקק של סירה שטה, קפואה בזמן.

ליאורה וייז היא מספרת סיפורים ויזואליים, מאירת ואמנית הדפס. היא חוזרת ללווייתן ולתנין

המקראיים, מפלצות הרובצות במצולות הים וטורפות כל הנקרה בדרכן. התחריטים שלה משקפים את הקרב על עתידה של ונציה, כמו גם סוגיות רחבות יותר הנוגעות לעצם קיומו של עם ישראל.

מידר אליהו שואב השראה מפרוכת נדירה מהמאה השבע־עשרה, המוצגת במוזיאון היהודי בוונציה. הוא הוסיף לה אלמנטים עכשוויים, כגון ארבעת המחסומים בפרויקט MOSE השנוי במחלוקת, שנועדו להגן על הלגונה מפני הצפה, ושנבנים זה שנים בעלות של מיליארדי אירו. כמו מימי הלגונה, כך גם ביצירתו של אליהו צבעי המים מרצדים באור.

אנדי לויין ארנוביץ' מתארת ארובות לא פעילות שנראות פה ושם בקו האופק של ונציה כיום. ארנוביץ' מצביעה על האופן שבו אנחנו משתמשים בחפצים שיצר האדם, ומציעה חשיבה מחודשת על כושר ההסתגלות האנושית ככזה שיציל את כדור הארץ. דפי יומנה הם תיעוד ויזואלי עשיר מהימים שבהם בילתה בשיטוט בוונציה, והם מעניקים מבט מעמיק על התובנות שיכולה היהדות לתרום בשאלות סביבתיות.

את התהליך והעבודות הנציחה בווידיאו לוצ'יה ורונזי מוונציה, שעקבה אחר האמנים בעיר, צילמה את מסעותיהם ותיעדה את תהליכי היצירה שעברו. ורונזי מאפשרת, בטכניקת 'סטופ־מושן', לשחזר את הרבדים הקסומים של ונציה ולתעד את האינטראקציה בין האמנים ואת האופן שבו הם מפרשים את התמות הסביבתיות.

הרשימות והיצירות כונסו במגזין בן 60 עמודים, בניצוחו של המעצב הגרפי דוב אברמסון. משימתו הייתה ליצור מכל העבודות משאב רלוונטי ומרתק מבחינה אמנותית. אברמסון שילב בין עושר הקולות, הסגנונות והדימויים לכדי תוצר שלם ורב עוצמה.

הגיעו מים עד נפש היא תערוכה גדושה ורבת רבדים, ויזואלית ואינטלקטואלית, המציעה לצופים בה היבטים מורכבים בסוגיית משבר האקלים העולמי. האמנים מדברים פעם בקול אחיד, ופעם בקולות רבים. לשם שמים – ולטובת האנושות כולה – פתחו האמנים והאמניות שיח מתמשך וחיוני על האתגרים הדחופים של זמננו.

Lynne Avadenka
Afterword, 2019

לין אבדנקה
אחר כך, 2019

Andi LaVine Arnovitz
Adaptation, 2019

אנדי לוויין ארנוביץ'
הסתגלות, 2019

Ken Goldman
Venice Calls, 2019

קן גולדמן
ונציה קוראת, 2019

Meydad Eliyahu
Float, 2019

מידד אליהו
ציפה, 2019

Lucia Veronesi
Living Under Water, 2019

לרצ'יה ורונזי
הגיעו מים עד נפש, 2019

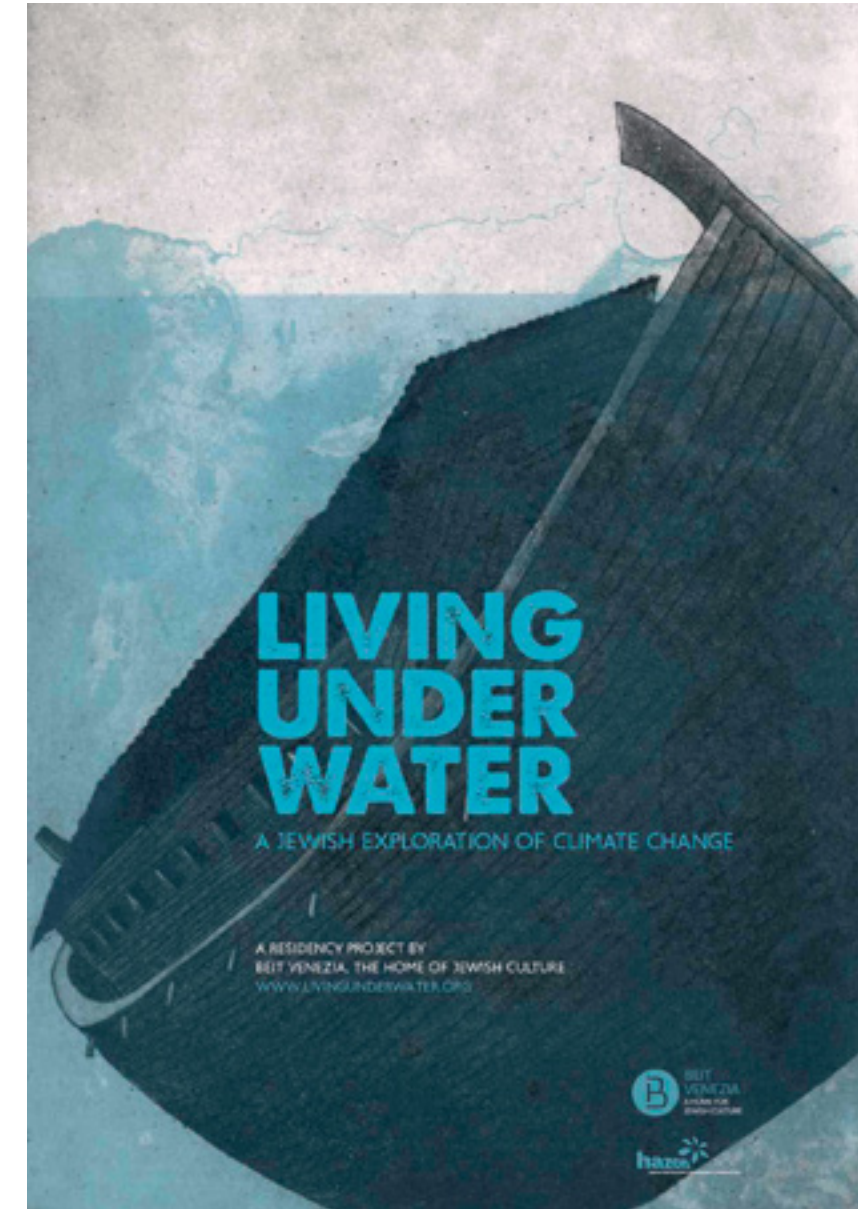
Leora Wise
Three Sea Monsters, 2019

ליאורה ויז
שלוש מפלצות ים, 2019

Lucia Veronesi (Italian, lives and works in Venice) created a video of the project. She followed the artists during their stay in Venice, capturing their journeys and creative processes. The stop-action technique she uses allows her to recreate the magical layers of Venice and document the artists' interaction with and interpretation of the environmental topics.

All the essays and artworks were collected in a 60-page contemporary magazine, known as a zine, created by graphic designer Dov Abramson (American, lives and works in Jerusalem). Charged with creating a relevant and artistically compelling resource, Dov synthesizes multiple voices and visuals into a cohesive and powerful final graphic message.

A fully immersive exhibition, **Living Under Water** is visually and intellectually rich. The artists sometimes speak with one voice, sometimes individually. The exhibition offers the viewer multiple ways to engage with climate change. For the sake of Heaven and for all of humanity, these artists have begun an ongoing conversation about the most pressing and life-threatening challenge of our time.

Dov Abramson
Living Under Water Zine, 2019

דוב אברמסון
עיצוב המגזין, 2019

“A rabbi, a priest and an imam receive a message from God. Sick of humankind making a mess of things, God intends to bring another flood, more lethal and apocalyptic than Noah’s. The priest goes to his people and asks them to repent, accepting Jesus as their Savior to receive admission to Heaven. The imam goes to his people and tells them the end of the world is coming and to submit to the will of Allah. The rabbi goes to his people and says, “Jews, we have 24 hours to learn how to live under water.”

For the sake of Heaven and humanity, we must acknowledge and try to repair the destructive course of our planet. In 2018, Beit Venezia, A Home for Jewish Culture in Venice, decided to initiate an inquiry and exploration of climate change from a uniquely Jewish perspective, and invited artists to create immediate responses to the global climate crisis. Five international artists were invited to Venice to participate: Meydad Eliyahu, Leora Wise, Lynne Avadenka, Ken Goldman and Andi LaVine Arnovitz. These artists explored the current environmental crises best illustrated in their breathtaking and ancient host city – Venice. Venice, with its vibrant and evocative ghetto, was once home to a rich Jewish culture but today is faced with a dwindling Jewish population. It is a city whose very existence is threatened by rising sea levels, tourists, and time.

The artists interviewed rabbis, scholars and activists. Giuseppe Balzano and Shaul Bassi of Beit Venezia guided them through Jewish Venice. The artists ventured out in boats on the lagoon. After many discussions and debates, they reflected on what they had learned and, in the renowned Venetian Scuola Internazionale di Grafica, they created a suite of ten etchings. A facsimile sketchbook created for the exhibition presents examples from the artists’ private journals from their visit. The artists created an ongoing intervention in which each artist left their mark, which was then partially obliterated by the next artist. They created sculptures using ready-made snow globes as a platform to express their concerns.

In **Living Under Water**, the artists approach the topic in different and nuanced ways that complement each other. Ken Goldman (American, lives and works in Kibbutz Shluchot, Israel) manipulates the frontispieces of Venetian Jewish texts to unite issues of water, drought and sunlight. His textile work unravels a textile souvenir of a classic Venetian scene and is a searing metaphor for the current pressing environmental concerns.

Lynne Avadenka (American, lives and works in Detroit, Michigan) conveys the tensions in looking after our earthly Paradise by using maps and text to manipulate the blueprint of the newly dedicated biblical garden in the Ghetto. Her second piece, taken from a photograph, presents us with a distilled image of a boat passing through the water, frozen in time.

Leora Wise (Israeli, lives and works in Jerusalem, Israel), a visual storyteller, illustrator and printmaker, revisits biblical leviathans, the sea monsters who lurk in the depths and consume everything in their path. Her etchings reflect the battle for the future of Venice, as well as broader issues facing the continuity of the Jewish people themselves.

Meydad Eliyahu (Israeli, lives and works in Jerusalem) has drawn inspiration from a priceless 17th century synagogue ark curtain on display in the Venice Jewish Museum. He has added contemporary elements, such as the controversial US\$7 billion MOSE barrier being built to protect the Venetian lagoon. In Eliyahu’s works, the watercolors replicate the luminosity of the Venetian waters.

Andi LaVine Arnovitz (American, lives and works in Jerusalem) uses the inoperative chimneys dotting the skyline of Venice to rethink how we make use of what we have and to suggest that our adaptability is what will save our planet. Her journal pages are a rich visual record of the days spent exploring Venice and examining what Judaism has to say about resource management.

מקרוב ומרחוק

תפיסות שונות של ורשה היהודית

אמנים משתתפים

אליאנה אסתר בוטס. ג'זמין בקלרז. איתי זיו. תמרה מויזס ושלומי יפה.
פלורנציה לוי. לואיזה נוברגה. הוברט צ'רפוק. אסלי צ'בושולו עם
קבוצת CENTRALA: פטריציה אוז'חובסקה. סימון דה יאקוביס.
מאגוז'טה קוצ'ביץ'. לוקס ליגטי. הגר ציגלר. מאיה שווייצר.

אוצרת התערוכה

אווה חומיצקה.

Living Under Water

**An Artistic Conversation
About Climate Change**

Curator

Andi LaVine Arnovitz.

Participating artists

Dov Abramson. Andi LaVine Arnovitz. Lynne Avadenka.
Meydad Eliyahu. Ken Goldman. Lucia Veronesi. Leora Wise.

התערוכה **'מקרב ומרחוק: תפיסות שונות של ורשה היהודית'** היא אוסף עבודות של אמנים המייצגים גישות שונות למורשת היהודית של ורשה. 'ורשה' נתפסת כמטונימיה של 'פולין' – ארץ שההיסטוריה היהודית משולבת בתולדותיה, ואשר האירועים הטראגיים של מלחמת העולם השנייה, אתגרי המדינה הקומוניסטית שקמה אחרי המלחמה, ותחייתה המחודשת לאחר שינוי השלטון – הטביעו בה את חותמם. פולין כארץ אבותיהם של יהודים רבים וכנקודת ייחוס לזהות עבור חלק ניכר מהגולה היהודית.

האמנים באים ממדינות רבות – פולין, ישראל, צ'כיה, הולנד, ארגנטינה, ברזיל, קנדה, ארצות הברית וגרמניה – ועבודותיהם בוחנות את הזהות היהודית ואת ורשה הרב־תרבותית מנקודות מבט שונות. יש ביניהם אמנים יהודים, בני הדור השלישי לשואה, המשלבים ביצירותיהם מוטיבים אוטוביוגרפיים, ואמנים לא־יהודים, שיצירותיהם אינן קשורות לסיפורם האישי אלא להיסטוריה החברתית, ועל פי רוב לובשות צורה של מחקר מבוסס אמנות או עבודת התערבות. בדרך זו נוצר מעין דיאלוג או דיון אמנותי מגוון הצומח מתוך קרקע משותפת אך חושף פוליפוניה של פרשנויות אפשריות כמו גם נקודות מבט חיצוניות, פנימיות וכל מה שביניהן.

מהם מאפייניה של הזהות היהודית? כיצד באה לידי ביטוי זהותה של ורשה כמרכז היסטורי ועכשווי של החיים היהודיים? כיצד מצטיירת ורשה בזיכרון הקולקטיבי והאינדיווידואלי? מי 'שייך' לכאן? אלה הן רק חלק מהשאלות העולות מתוך העבודות, המשתמשות בצורות מדיה מגוונות ובז'אנרים שונים: וידאו, קול, צילום ותיעוד של עבודות במרחב הציבורי. העבודות סובבות סביב שלוש קטגוריות עיקריות: נוכחות, היעדרות ועקבות, המשתלבות ומשלימות זו את זו.

בחיפושם אחר עקבות, מוצאים האמנים את ההקשרים הממשיים והסימבוליים של חיי היום־יום היהודיים העכשוויים. כך למשל, בעבודתה 'תרגום, הישנות, שחזור', משלבת פלורנציה לוי את הנרטיבים האישיים של יהודי בואנוס איירס שהיגרו מפולין, עם נופי ורשה העכשווית; בעבודת הצילום 'מדיום', מנתחת פטריציה אוז'חובסקה תופעה של זיכרון חברתי באמצעות חפצים אישיים מאוסף המוזיאון לתולדות יהודי פולין; בעבודה 'גדר השנאה', מיצג העשוי ממשפטי שנאה – בוחן הוברט צ'רפוק עקבות של תוקפנות סימבולית כלפי מיעוטים בפולין.

האמנים העוסקים בהיעדרות מצביעים על נוכחות חבויה, חושפים את העקבות הפיזיות והסמליות של העבר ומגיבים בקול או בדממה. במיצב 'לא טוב שיש עבר, אפילו אם הוא של מישהו אחר',

מבצעת לואיזה נוברגה מופעים בלתי נראים באתרי הנצחה יהודיים; מאיה שווייצר בוחנת את 'מרקם האבדון'; מחוות המייצגות פשעים ואלומות מוצגות כמרקם העירוני של ורשה בסרטם של נעה שדור וקונרד סמולנסקי, 'סקר שדה'; קבוצת האמנים אסלי צ'בושולו, סימון דה יאקוביס ומאוגוז'טה קוצ'ביץ' מציגים את 'החתך' – התערבות אמנותית־ארכאולוגית בנוף העירוני של ורשה, החושפת הלכה למעשה, את מה שמוסתר 'מתחת לפני השטח'.

במסגרת התערוכה עוסקים האמנים במורשת מוחשית ובלתי מוחשית, ומתייחסים לקאנון התרבות היהודית ולחיוניותה, כמו גם לקלישאות ולסטריאוטיפים שהצטברו במשך השנים. כך למשל, תמרה מויזס ושלומי יפה מפיחים רוח חיים ב'בורקס פולני' – תערובת של מסורת התיאטרון היהודי בוורשה עם הז'אנר הקולנועי הישראלי; בעבודה 'מה שנותר... מה שיצמח...' מציג לוקס ליגטי אימפרוביזציה מוזיקלית בהשראת מנגינות ושירים הזכורים או מזוהים כיהודיים בקרב תושביה הנוכחיים של ורשה.

חלק מהעבודות המוצגות בתערוכה מתמקדות בחקר מיקרו־היסטוריות ובו בזמן מעוררות שאלות אוניברסליות, הרבה מעבר להקשר האישי או המקומי. כך למשל, אליאנה אסתר בוטס בוחנת ביוגרפיות יהודיות אינטימיות באמצעות חפצים אישיים; ג'זמין בקלרז עוסקת בבעיית הנראות של מיעוטים במרחב הציבורי באמצעות 'סדרת הדיוקנאות של ורשה'; בסרטו 'בוא לאימא' בוחן איתי זיו את הפער בין הגדרת הזהות האישית של הפרט לבין ההליכים הרשמיים; ואילו הגר ציגלר עוסקת ברסיסי הזיכרון והידע "מלא החורים" שלה בנוגע למורשת היהודית שלה עצמה דרך המיצג 'שלם', המורכב מחפצים שנרכשו בשוקי פשפשים.

כל העבודות נוצרו כחלק מתכנית שהייה בינלאומית לאמנים במוזיאון לתולדות יהודי פולין בוורשה. רובן נוצרו בהשתתפות קהילות מקומיות: הקהילה היהודית, תושבי רובע מוראנוב וקהילת תושבי העיר ורשה.

From Near and Far Away Dissenting Receptions of Jewish Warsaw
A view through the exhibition at the library
of the Hebrew Union College

מקרב ומרחוק: תפיסות שונות של ורשה היהודית
מבט על הצבת התערוכה בספרייה
של ההיברו יוניון קולג'

From Near and Far Away Dissenting Receptions of Jewish Warsaw
A view through the exhibition at the library
of the Hebrew Union College

מקרב ומרחוק: תפיסות שונות של ורשה היהודית
מבט על הצבת התערוכה בספרייה
של ההיברו יוניון קולג'

Bakalarz, through the **Warsaw Portraits Series**, examines the problem of visibility minorities face in public spaces; Itay Ziv in his film **Come to Mama** looks at the gap between the individual determination of one's own identity and official procedures; and in the installation **Whole**, which is composed of objects acquired at flea markets, Hagar Cygler refers to the fragmentation of memory and the awareness that her knowledge of her own Jewish heritage is "full of holes."

All the works in the exhibition are the creative result of the international artist-in-residence program at the POLIN Museum of the History of Polish Jews in Warsaw. Most of the works were created in cooperation with local communities: the Warsaw Jewish community, residents the Muranów neighborhood, and the wider Warsaw community.

Itay Ziv
Come to Mama, 2015

איתי זיו
בוא לאימא, 2015

The exhibition **From Near and Far Away: Dissenting Receptions of Jewish Warsaw** is a collection of works presenting the diverse approaches of artists to the Jewish heritage of Warsaw. Warsaw is understood as a metonymy for Poland, a country with a rich Jewish history that was marked by the tragic events of World War II, the post-war challenges of communism, and post-transformation rebirth – both for society in general and for the country’s minorities. Poland, as the ancestral land for many Jews, is an identity point of reference for a significant part of the Jewish Diaspora.

The works of artists from countries as diverse as Poland, Israel, the Czech Republic, the Netherlands, Argentina, Brazil, Canada, the United States, and Germany examine multicultural Warsaw and Jewish identity through different perspectives, which stem from the topic, the medium used or the personal background of the artist. The exhibition features Jewish artists, who often introduce autobiographical motifs in their works, and non-Jewish artists for whom the issues they address are linked to social history, not their personal family history. The works of the latter usually take the form of art-based research or intervention work. Starting from a common theme – the Jewish heritage of a city – the exhibition reveals a polyphony of possible interpretations.

What is Jewish identity? What is the identity of Warsaw as a historical and contemporary center of Jewish life? What sort of picture of Warsaw is created from collective and individual memories, and the experience of the present day? Who “belongs” here? These are just a few questions raised by the works, which include an array of media and genres: video, sound, photography, and documentation of work in the public space.

Dissenting receptions of Jewish Warsaw appearing at the exhibition ranges from recurring tension between memory and oblivion, problems of exclusion, identity-related questions, and subjective experiences of what “Jewish” in a Polish context means today, and revolves around three categories: presence, absence and traces,

and let them intertwine.

Looking for traces, the artists find both real and symbolic contexts of contemporary Jewish everyday life in Poland. For example, Florencia Levy, in her piece **Translate, Repeat, Retrace**, combines the personal narratives of Jews from Buenos Aires, erstwhile immigrants from Poland, with views from Warsaw today. Patrycja Orzechowska, in her photographic work **Medium**, analyzes experiences of social memory through selected personal objects from the POLIN Museum collection. Hubert Czerepok, in **Fence of Hatred**, an installation composed of phrases of hate speech, examines traces of symbolic aggression towards minorities in Poland.

In examining absence, artists point to the hidden presence, revealing physical and symbolic traces of the past, commenting loudly or falling silent. In her installation **It’s not Good to Have a Past, Even Someone Else’s**, Luisa Nóbrega evokes her invisible performances around Jewish memorial places; Maya Schweizer explores the “textures of oblivion” and artistic team Aslı Çavusoglu, Simone De Iacobis and Małgorzata Kuciewicz propose **The Cut**, an artistic-archaeological intervention in the cityscape of Warsaw, revealing very literally what is hidden “underneath.”

Raising the topic of tangible and intangible heritage, artists in the exhibition refer both to the canon of Jewish culture and its vitality, as well as the clichés and stereotypes which have accumulated over the years. Tamara Moyzes and Shlomi Yaffe bring to life **Polish Bourekas**, a mix of Warsaw traditional Yiddish theatre and Israeli cinema; and **That Which Has Remained... That Which Will Emerge...** by Lukas Ligetti is a series of musical improvisations inspired by melodies and songs remembered or recognized as Jewish by contemporary Warsaw residents.

Some of the works focus on exploring micro-histories, but at the same time provoke universal questions that reach far beyond the personal or local context. Eliane Esther Bots explores intimate Jewish biographies through personal artefacts; Jasmine

זיכרון

חוכמה מרוקאית משותפת

From Near and Far Away

Dissenting Reception
of Jewish Warsaw

אמנים משתתפים

הישאם אבן אוחד. אמינה אזרג. מוחמד אלבז. שלומי אלקבץ.
מוחמד אל מוריד. שלומי אסולין. לאזאר מכלוף אל מהדי.
מרסל תהילה ביטון. איזה ג'אניני. דוד גדג'. אניעם לאה דרעי.
ז'אק ז'אנו. פאטימה זוהרה סרי. איסמעיל זייד. ארצי מוס.
מוחמד מוראביטי. שאמה מיטשטאלי.

אוצר התערוכה

עמית חי כהן.

Curator

Ewa Chomicka.

Assistant curator

Magda Konopka.

Participating artists

Jasmine Bakalarz. Eliane Esther Bots. Aslı Çavusoglu,
Simone De Iacobis and Małgorzata Kuciewicz (CENTRALA).
Hagar Cygler. Hubert Czerepok. Florencia Levy. Lukas Ligeti.
Tamara Moyzes and Shlomi Yaffe. Luísa Nóbrega.
Patrycja Orzechowska. Maya Schweizer. Itay Ziv.

Mohamed El Baz
MA, 2019

מוחמד אלבו
MA, 2019

הלכתי לחפש היסטוריה בכפר טיזגי, שלא קיים בשום מפה בעולם. לשם הגיע לגור אב־סבי, שלום עמר, מתישהו בתחילת המאה שעברה. ביתו הוא היחיד בכפר הבנוי מבטון, מונח על בסיס הבניה הברברית הישנה והחומה - סימן לבאות, החדש עולה על הישן, נשען על יסודותיו ומתרומם לגבהים אחרים, לעתים מונח עליו כטלאי, מייצר אסתטיקה חדשה. נחל זורם במרחק כמה צעדים מדלת הכניסה, בתוך תפאורה של טבע ענק. ולצד הבית, כעשרה מטרים ממנו, מסגד. אלוהים גדול.

הכול הרי התחיל מאדמה חשופה או מדבר צחיח. גם בנתיבות בה גדלתי, האופק לא הראה דבר מלבד שמים. אבל הריק הזה, שרומנטיקנים נוהרים אליו כדי לחזות בקסמו, הוא השעמום האין־סופי למי שחי בתוכו, הוא הקרקע שממנה אתה מצמיח דמיונות, הוא הסיבה שאתה רק רוצה לברוח אל העיר. קחו את המדבר עם כל האותנטיקה שאתם אוהבים, תנו לי אספלט ומרפסת שמשקיפה על שורת בתי קפה. אגיע לבקר.

ובין מרוקו לנתיבות נשארנו ללא טראומת גלות; תשאלו כל זקנה והיא מיד תספר כמה התמרים שם היו גדולים. לך אל המצרים והעירקים והפולנים - לבם פצוע. הזיכרון עולה על ההיסטוריה; ממרחק הזמן קל לשכוח את המווחידין וחוקי עומר והדיימי. ואם לאחרים הגלות היא שבר, ליהודים מרוקאים השבר הוא העלייה לארץ, שבר שמעבר לזיכרון מעורפל השאיר אותנו ללא רצף היסטורי, ללא תודעה שמחברת 2500 שנה, כזאת שיכולה למתוח קו בין ברברי מתחנאוות לאם חד־הורית בעפולה; בין שירת צדיקים מהמאה ה-18 לסרטון יוטיוב של היפסטר מקנסי מלמד תורה בערבית מרוקאית. אין בדמיוננו עולם אחיד, מסורת של דימויים. הוויזואליה של הגלות היא שם, ואנחנו כאן.

עברו כמה דורות, וירושלים הפכה גלות, עיר יומיום, ולמרוקו נוהרים יהודים רבים לחפש קדושה. ביקום מקביל, מרוקאים מוסלמים מנסחים מחדש את כמיהתם ליהודים, במחקר בתרבות ובשפה. אינטלקטואלים מרוקאים קוראים לשקם מבנים יהודיים; מעצבי אופנה משתמשים בלבוש היהודי־מרוקאי המסורתי כהשראה; ציירים מקעקעים על קנבס טליתות שמצאו בשוקי מרקש. ובעולם של אינסטגרם, מקום שלעסקנים ולשמרנים המקדשים את המסורת אין שום כוח, אפשר פתאום לראות את הקשר בין הגיטרה החשמלית של חיים בוטבול להיפ־הופ של איסאם; בין צילומי הגגות של מרקש דרך עינו של איסמעיל זידי לתום של הסבתות שלנו, שתלו כביסה אינסופית במרפסות החמות של נתיבות. בעולם הרחב הזה, מרוקאים בכל מקום מייצרים שפה ויזואלית עמוקה שמתהווה לחוכמה אחת.

Aniam Leah Dery
The Tomb, 2019

אניעם לאה דרעי
הקבר, 2019

Hicham Benohoud
Untitled, Part of "The Hole", and "The Chainsaw", 2016

הישאם אבן אוחד
ללא כותרת, מהסדרה "החור", ו"המסור", 2016

Chama Mechtaly
Hand Series I, 2019

Ines Abergel
Archeology, Myth Creation, Transmission of History, 2019

אינס אברג'ל
ארכיאולוגיה, יצירת מיתוס, העברת היסטוריה, 2019

David Guedj
Le passé illustre, 2019

דוד גדג'
העבר המאויר: שערי מרוקו, 2019

Jack Jano
We came to Israel, 2015–2019

ז'אק ז'אנו
אנו באנו ארצה, 2015–2019

lazar Makhluḥ al Mahdi
Torah Lessons in YouTube, 2019

לאזאר מכלוף אל מהדי
שיעורי תורה ביוטיוב, 2019

Marcelle Tehila Biton
Bola, 2019

מרסל תהילה ביטון
בולה, 2019

Fatima Zohra Serri
Instagram collection, 2019

איזה ג'אניני
אוסף תמונות מהאינסטגרם, 2019

L4artist (Ismail Zaidy)
Instagram Collection, 2019

איסמעיל זייד
אוסף תמונות מהאינסטגרם, 2019

Mohamed Arejda
Suitcase of 1948, 2019

מוחמד ארג'דל
מזוורת 1948, 2019

Mohamed Mourabiti
Ziara, 2019

מוחמד מוראביטי
זיירה, 2019

Shlomi Elkabetz
Photocall Mogador (Video), 2017

שלומי אלקבץ
תמונת מוגדור (וידאו), 2017

Gilad Vaknin, Khen Elmaleh, Uri Wertheim and Chris Silver
Vinyl Collection

גלעד ועקנין, חן אלמליח, אורי ורטהיים, קריס סילבר
אוסף תקליטים ויניל

Writing the King of Morocco
An view through the exhibition at YMCA

כתוב למלך
מבט על תצוגת התערוכה בימק"א

Moran Ifergan
Que Sera Sera, 2012

מורן איפרגן
קה סרה סרה (יהיה אשר יהיה), 2012

Artsi Mous (Artsi Ifrach and Mous Lamrabat)
Moroccan Souvenirs, 2019

ארצי מוס (ארצי יפרח ומוס למראבאט)
מזכרות מרוקאיות, 2018

Amina Azreg
Talisman Collection, 2018

אמינה אזרג
קולקצית "קמעות", 2018

Izza Genini
Moussem, 2019

איזה ג'אניני
2019, Moussem

Mohammed El Mourid
In Memoriam Edmond Amran el Maleh, 2019

מוחמד אל מוריד
לזכרו של אדמונד עמרם אלמלה, 2019

I went looking for history in the village of Tizgui, a place not found on any map of Morocco. My great-grandfather, Shalom Amar, came to live in Tizgui at some point in the early 1900s. His house, erected over the foundations of an old Berber building, was the only one in the village built from cement. As a portent, new over old, supported by its foundations and rising to further heights, a patch, creating a new esthetic. A stream flows only a few steps from the front door, within a vast setting of nature. Only ten meters from the house, a mosque. God is great.

It all began with barren earth or arid desert. Even in Netivot where I grew up, the horizon featured nothing but sky. But this emptiness, to which the romantics flock for its magic, is interminably boring for those who live within it. It is the soil from which you cultivate fantasies, the reason you want to flee to the city. You can have the desert with all the authenticity you love; give me asphalt and a balcony that overlooks a row of cafes. I'll come visit.

And somehow, between Morocco and Netivot, we remained untraumatized by the Diaspora. Ask any old woman and she will surely tell you how large the dates were there. Go to the Egyptians, the Iraqis and the Poles – their hearts are wounded. Memory prevails over history; over the distance of time it is easy to forget the Muwahhidun and dhimmi laws. If for others Jews, it was the Diaspora that was traumatic, for Moroccan Jews, the arrival in the land of their dreams was the trauma. Apart from vague memories, the ordeal left us without historical continuity, without the consciousness uniting 2,500 years of existence that extends a line between a Berber from Tahanaoute and a single mother in Dimona, between 18th century piyyutim and a YouTube clip of a hipster teaching Torah in Moroccan Arabic. Our imagination is devoid of a uniform world, a tradition of images. The visuality of the Diaspora is there, and we are here.

Several generations have passed, and Jerusalem has become an exile, an ordinary city, and it is to Morocco that Jews flock to seek holiness. In a parallel universe, Muslim Moroccans reformulate their yearning for the Jews: in research, in culture, and in

language. Moroccan intellectuals call to restore Jewish buildings, fashion designers are inspired by traditional Jewish-Moroccan garb, and artists tattoo canvases with tallitot found in the Marrakesh markets. In the world of Instagram, where the politicians and conservatives have no power, you can suddenly see the link between Haim Botbol's electric guitar and Issam's hip-hop; between Ismail Zaidy's photographs of Marrakesh rooftops and the goodness of our grandmothers who hung never-ending laundry from the steaming balconies of Netivot. In this world, Moroccans everywhere are creating a profound visual language that is evolving into a common wisdom.

מפל

Ziara

Common Moroccan Wisdom

Curator

Amit Hai Cohen.

Participating artists

Ines Abergel. Lazar Makhluf Al Mahdi. ARTSI MOUS.
Shlomi Asulin. Amina Azreg. Hicham Benohoud.
Marcelle Tehila Biton. Aniam Leah Dery. Mohamed El Baz.
Shlomi Elkabetz. Mohammed El Mourid. Izza Genini.
David Guedj. Jack Jano. Chama Mechtaly. Mohamed Mourabiti.
Fatima Zohra Serri. Ismail Zaidy.

אוצר

רם עוזרי.

מיצב וידיאו מאת מרינה אברמוביץ'.

Marina Abramović
Waterfall, 2003

מרינה אברמוביץ'
מפל, 2003

"לקח לי חמש שנים ליצור את העבודה הזאת. ביקרתי באינספור מנזרים בודהיסטיים בהודו וביקשתי מהנזירים ומהנזירות לדקלם את תפילת 'סוּטרת הלב'. כשהאזנתי לכל התפילות יחד, הייתה לי תחושה חזקה שאני נמצאת בתוך מפל מים".

במילים אלה השיבה מרינה אברמוביץ' למייל שלי, שבו סיפרתי לה על הנושא הנבחר לביאנלה הרביעית של ירושלים: 'לשם שמים'. את הקשר עם מרינה התחלתי כבר בשנת 2016, בתקווה שתסכים להשתתף בביאנלה. אני מניח שהיא חיכתה להזדמנות המתאימה.

'מפל' (2003) הוא מיצב וידיאו באורך 30 דקות ובו 108 נזירים ונזירות בודהיסטים שקועים בשירה מדיטטיבית, הממלאת את החלל במפל קולות. לדברי אברמוביץ', המיצב, שהוזמן על ידי נציגים של הדלאי לאמה, הוא "סביבה מהפנטת של קולות ודימויים".

היצירה עוררה דיון מעניין בקרב חברי הוועדה המייעצת של הביאנלה. הביאנלה נוסדה לכתחילה כפלטפורמה לאמנות יהודית עכשווית. אף שמעולם לא הצבנו הגדרה קשיחה וברורה ל'אמנות יהודית עכשווית', ברור שהמיצב **'מפל'** אינו כלל וכלל בחירה מובנת מאליה למסגרת זו: העבודה מציגה פרקטיקה לא־יהודית במובהק, פרקטיקה רוחנית־דתית של האחר. ואולם, מרבית חברי הוועדה היו שותפים לתחושתה של האמנית שעבודתה מתקשרת באופן ישיר וברור לנושא המרכזי: 'לשם שמים'. אם מטרת הביאנלה הרביעית היא להתמקד במניע למעשה ולא במעשה עצמו (או התוצר שלו), אזי **'מפל'** הוא היצירה האידאלית.

היצירה מוצגת בבריכת השחייה ההיסטורית של ימק"א ירושלים. האתר המארח, כמו גם התערוכות האחרות המוצגות בו, מממש יעד חשוב של הביאנלה: גם אם הרצון הוא לשמר את המסגרת המושגית של אמנות יהודית עכשווית, חייב המסע לבחינת זהות, תרבות, חוויה וערכים יהודיים, לכלול ולראות את האחר. הדימויים והקולות של העבודה הרוחנית של האחר, המוצגים באופן כה יפה ביצירתה של אברמוביץ', מהדהדים בעבודה הרוחנית של כל אחד מאתנו ומטהרים אותה. לשם שמים.

Marina Abramović
Waterfall, 2003

מרינה אברמוביץ'
מפל, 2003

Marina Abramović
Waterfall, 2003

מרינה אברמוביץ'
מפל, 2003

“It took me five years to create this work. I visited numerous Buddhist monasteries in India, and asked monks and nuns to recite the Heart Sutra prayer. When I listened to all of the prayers together, I had a strong feeling that I was in a waterfall.”

This is how Marina Abramović responded to my email telling her about the title chosen for the Jerusalem Biennale 2019: For Heaven’s Sake! I have been in touch with Marina since 2016, hoping that she would agree to participate in the Jerusalem Biennale. I guess she was waiting for the right context.

Waterfall (2003), a 30-minute video depicting 108 Buddhist monks and nuns chanting in meditative abandon, fills the space with a waterfall of sound. Commissioned by representatives of the Dalai Lama, the installation is, in the words of Abramović, “an ana hypnotic environment of sounds and images.”

The work provoked an interesting discussion within the Biennale’s advisory committee. The Biennale was founded as a platform for contemporary Jewish art. Although the Biennale does not operate with a clear definition of what contemporary Jewish art is, **Waterfall** is not an obvious selection: it explicitly presents an non-Jewish practice, the practice of the Other.

Most committee members agreed with the artist’s view that **Waterfall** fits directly and convincingly under the title “For Heaven’s Sake!”. If the goal of the Biennale is to focus on the motivation for an action rather than the action itself (or its product), **Waterfall** is the ideal work to do so.

Waterfall is presented at JB2019 in the historic swimming pool of the Jerusalem International YMCA. The host venue, as well as the other exhibitions on display there, mark an important component of the Jerusalem Biennale’s mission. Even if the

Biennale decides to maintain the conceptual framework of contemporary Jewish art, the journey to explore Jewish identity, culture, experience and values must include and see the Other. Seeing and hearing a spiritual practice, so beautifully portrayed in **Waterfall**, can and will purify and echo in our own spiritual work. For the sake of the sky. For the sake of Heaven.

בהלישדר כתב

אוצר

מיצב וידיאו מאת אסת'ה בוטייל.

רם עוזרי.

Waterfall

Curator

Ram Ozeri.

A video installation by Marina Abramović.

"התערוכה 'בהיעדר כתב' מחברת אותנו מחדש לעולם שבו הידע משותף ונוצר מחדש באמצעות תהליך אינטראקציה מעמיק ומתמשך" (ריהה סודהי, אוצרת, פברואר 2019).

הפרויקט תלוי המקום, בהיעדר כתב, של האמנית ההודית אסת'ה בוטייל, הוצג בבניין קרן גוג'ראל בניו דלהי בפברואר 2019. אחד ממרכיבי התערוכה, מיצב הווידיאו 'על שטף תקוות', יוצג במסגרת הביאנלה של ירושלים 2019 בבניין ימק"א. בוטייל, שהוקסמה ממסורות חיות המועברות בעל פה ובשירה, החלה בשנת 2009 ללמוד סנסקריט כדי להבין את ה'ריג וְדה' – קובץ דתי-וְדי, שמקורו בצפון-מערב הודו, ואת המזמורים המתלווים אליו.

בשנת 2017 זכתה בוטייל בפרס 'מסע אמנות' (Art Journey) של חברת ב.מ.וו. שאִפשר לה לנסוע בעולם ולִצפות במסורות עתיקות חיות, שמתוארכות עד 6500–3000 לפני הספירה. היא נסעה לאיראן, לישראל ולרחבי הודו, ארץ מולדתה. במהלך מחקרה, התמקדה בוטייל בוודות ההודיות, באוסטה הזוראסטריית ובתורה שבעל הפה היהודית – כל אחת בשפתה המקורית (בהתאמה): סנסקריט, אוסטית ועברית. בנוסף לחוויות ולראיונות, היא תיעדה הופעות ספונטניות ואסופות טקסטים של מסורות אלה, העוסקים בנושאי מים, אש, אדמה, אוויר ומרחב. באמצעות שימוש בחוויות שלה ובשיחות, היא חקרה ותיעדה את טכניקות הזיכרון המגוונות והמורכבות המשמשות את הפילוסופיות העתיקות הללו.

בוטייל עושה שימוש בווידיאו, בקול, בפיסול ובמיצבים אינטראקטיביים כדי לאפשר הצצה להופעות קולקטיביות אלו. היא שוזרת בעדינות את חמשת האלמנטים של הטבע בגיאומטריה פורמלית של קצב, תבנית וחזרתיות. בעבודתה, מעלה בוטייל שאלות על צורות חדשות של לימוד, שימור ותיעוד ההיסטוריה. היא חוקרת את תתי־הקבוצות של כל תפילה, ערך וחגיגה מהמסורות המגוונות האלה כדי לחשוף שפה אוניברסלית.

הביאנלה של ירושלים גאה על שאירחה את בוטייל במהלך ביקורה בירושלים וסייעה לה בקיום ותיעוד הראיונות עם אישים העוסקים בתורה שבעל פה. היא נסעה עם אוהל נייד, ששימש כמרחב קול, והזמינה אליו אנשי מחקר, מנהיגי קהילות, מורים וסטודנטים, שישננו בעל פה לפני המצלמה. באמצעות יצירת סרטוני וידאו של קולות היא מרמזת לוואקום שבתוכו אנו חיים, שנעדר חיבורים לשפות ולתרבויות עתיקות.

בעבודתה 'על שטף תקוות', מתמקדת בוטייל בספרים, שמשמשים כמאגר זיכרון המועבר לצעירי הקהילה. במיצג, חופפת התמונה המוקרנת על הקיר עם וידיאו אחר המוקרן על שידה - הווידיאו ההודי מוצב על יד זה האיראני, הווידיאו האיראני מוצב על יד זה של ירושלים, והווידיאו הירושלמי מוצב על יד זה של הודו – דימוי חוזר בתוך מכלול העבודות של בוטייל, 'סיפור בתוך סיפור'.

טקסט זה מבוסס על טקסט האוצרת ריהה סודהי, בתערוכת היחיד של אסת'ה בוטייל בקרן גוג'ראל (ניו דלהי), פברואר 2019.

Astha Butail
In the Absence of Writing, 2019

אסת'ה בוטייל
בהיעדר כתב, 2019

Astha Butail
In the Absence of Writing, 2019

אסת'ה בוטייל
בהיעדר כתב, 2019

“In the Absence of Writing reconnects us to a world of coexistence, where knowledge is shared and created anew through a deep and sustained process of interaction.”

– Curator Reha Sodhi, February 2019

Astha Butail’s site-specific experimental project **In the Absence of Writing** was presented at the Gujral Foundation (New Delhi) in February 2019. The video installation **Of a Flux of Hopes**, one component of the project, is on show at the Jerusalem International YMCA during the Jerusalem Biennale 2019.

Enamoured by living oral traditions and poetry, in 2009 Butail started studying Sanskrit, an ancient root language, to understand the Rigveda and the chants that accompany it.

In 2017, Butail won the BMW Art Journey award that enabled her to travel and observe the oldest living traditions, which date from 6500-3000 BC. She travelled to Iran, Israel and within India, her homeland. During her research, she focused on the Indian Vedas, Zoroastrian Avesta and Torah she’be’al peh (the Jewish Oral tradition) in their respective languages: Sanskrit, Avestan and Hebrew. In addition to experiences and interviews, she also documented impromptu performances and collected recitations of these three traditions on the subjects of water, fire, earth, air and space. Using her own experiences and conversations, she explored and recorded the diverse and complex memory techniques used in these ancient philosophies.

Butail uses video, sound, sculpture and interactive installations to offer glimpses of these collective performances. She subtly interweaves the five elements of nature through a formal geometry of rhythm, pattern and repetition. In her work, she questions new formats of learning, preserving and recording history. Butail explores the subsets of each prayer, value and celebration from these diverse traditions to

reveal a language that is universal.

The Jerusalem Biennale was proud to host Butail during her visit to Jerusalem and support her interviews with and filming of practitioners of Torah she’be’al peh. Butail travelled with a mobile tent that served as a sound space, to which the artist invited scholars, community elders, teachers and students to recite and perform. By freeing videos of sound, she alludes to the vacuum we live in, which is devoid of connections with ancient languages and cultures.

In **Of a Flux of Hopes**, Butail focuses on the books that in a collective performance serve as an inventory of memory to be passed onto the youngest individual in the community. In the display, the wall projection overlaps with another video playing in a cabinet – the India video juxtaposed with Iran, the Iran video juxtaposed with Jerusalem and the Jerusalem video juxtaposed with India - a recurring trope within Butail’s oeuvre of “a story within a story.”

This text is based on curatorial text of Reha Sodhi from Astha Butail’s solo exhibition at the Gujral Foundation (New Delhi), February 2019.

על הפליאה

In the Absence of Writing

אוצרת התערוכה

מינדי וייזל.

אמנים משתתפים

אריאל ברלצקי, סוזן גולדמן, מרים מורסל נתן, מדאלין מרקוס, רקל סנצ'ז, מיכאל קובנר, מיה רשף.

Curator

Ram Ozeri.

A Video Installation by Astha Butail.

"הנשגב הוא דבר אשר בכוחנו לראותו, אך לא להביעו. הוא רמיזתם החרישית של הדברים למשמעות הגדולה מהם [...] הנשגב הוא מה שלעולם תקצר ידן של מילותינו, מושגינו וקטגוריות התפיסה שלנו מלהשיג. על כן יש לראות בתחושת הנשגב את שורש היצירה של האדם באמנות" (הרב אברהם יהושע השל, **אלוהים מבקש את האדם**, עמ' 32).

מהי פליאה? בעיניי שבעת האמנים שנבחרו לתערוכה הקבוצתית '**על הפליאה**', מדובר לא פחות מדרך חיים: חיפוש משמעות והכרה בנשגבות החיים בכל דבר שהם רואים, חשים וחווים. רעיון זה מובא בכתביו של ההוגה היהודי החשוב הרב אברהם יהושע השל, אשר שם דגש על תהליך היצירה ומתאר אותו כנגיעה בנצח. לדידו, דרך האמנות ניתן 'לאחוז' במסתורין.

האמנים שנבחרו לתערוכה מחפשים ביטוי עצמי שחורג מעבר לאישי. הדחף שמפעיל אותם ליצור מוזן מתוך רצונם 'לאחוז' בפלא ובמסתורין שמפיחים חיים בכל ישות. השל ניסח זאת כך: האמן "נאלץ לעשות הבחנה בין מה שניתן להביע ומה שאינו בר־הבעה, להידהם נוכח מה שישנו אך לא ניתן לנסחו במילים. תחושת העילאות היא מה שעלינו לראות כשורש הפעילות היצירתית של האדם באמנות ובחיים".

לאמנות יש הכוח להפתיע ולעורר השראה. כדי שהצופה 'ירגיש' יצירת אמנות, צריך קודם האמן להרגיש אותה. הרגש של האמן מפעיל את הצופה, באמצעות היצירה שלו, ומעורר אותו לחוות את מה שלא ניתן לבטא במילים.

העבודה של אריאל ברלצקי משקפת את ההנחה ש"לא משנה מה מציירים, משנה כיצד מציירים אותו". גישתו של אריאל לציור היא המהות של אמנות אמיתית, למשל, להפוך כיסא רגיל למשהו בלתי רגיל. ציורי השמן שלו על בדי קנבס מוארים ומרובדים, משקפים את יופיים של אובייקטים יומיומיים שמקיפים את כולנו, ושנחנו בקושי מבחינים בהם.

סוזן גולדמן חוקרת את כוחו הוויזואלי של הצבע ואת הסימבוליזם של כלי הקיבול. שני המרכיבים, הצבע והכלי, הם מטפורות לחיים ומתקשרים, על פי תפיסתה, לנשיות אתניות. הדפסי המשי של גולדמן מבטאים תחושה של פליאה מכך שהאמנית עצמה הופכת לחוליה מקשרת בהיסטוריה ארוכת השנים של עיסוק במהות היופי.

את הציורים של מיכאל קובנר ניתן לתאר כאייקוניים ואגדתיים, כאלו ששואפים לשקף את הנשגב. עבודתו מבטאת תפיסת נוף אשר אינה זקוקה למילים ולסמלים. לשימוש של קובנר בצבעוניות עשירה יש את הכוח לבטא את הפליאה מעומק נשמתו.

ציורי השמן על קנבס של מדאלין מרקוס עוסקים בחיפוש מחשבתי ורגשי שנמשך לאורך חיים שלמים. מרתק הוא הניסיון האינטלקטואלי של מרקוס לפשט את הרגש האוניברסלי, שנתפס בעיניה כנטול שפה. שכבות הצבע, החיפוש מבעד צבעים וצורות, הם המבטאים יותר מכול ניסיונות אלה, ובזכותם עבודתה של מרקוס נשארת רעננה ועכשווית.

מרים מורסל נתן מציירת ורושמת על נייר. השימוש שלה במדיה מעורבת – דיו, צבעים, פחם ועיפרון – מרתק בשל תהליך הטבעת סימנים שמכילים עקבות, רסיסים והיעדרויות. בפעילות אינטנסיבית על הנייר מורגשים הרב־משמעות, הפגיעות, ועם זאת העוצמה. דוגמה לכך היא 'השחורים' שלה, שנחווים על ידי הצופה כמלאי צבע ורגש. עבודתה של מרים משלימה את השירים שהיא כותבת כל חייה – שכן היא עצמה מרגישה שבמילים 'אין די'. אמנותה הגיעה אל הפליאה של 'לא־שפה' שהשל מוקיר באופן כה עמוק.

מיה רשף משתמשת בווידיאו כדי לחקור רבדים בלתי נראים של המציאות. בעבודתה רשף מבקשת לקבור אוויר מתחת לקרקע. רשף יוצקת משמעות בתוך הסמוי מהעין ומציעה גישה שונה לנסתר ולמסורות קבורה. הווידיאו מציף תכונה ייחודית של ישות שהיא בלתי נראית – את יכולתה להתקיים מעבר לגבולות הזמן והמקום.

ציורי השמן על קנבס של רקל סנצ'ז משקפים את ההוד והפלא של הטבע עצמו ושל מקומנו־אנו, בני האדם, בו. סנצ'ז רואה בכל דבר, מהים ועד היקום, מושא למחקר, והיא עושה זאת בדרך אמנותית ובענווה המאפיינות את גישתה לחיים עצמם. העוצמה והיופי שבעבודותיה נובעים מתחושה של כניעה, שכבה אחר שכבה היא מחפשת ומבטאת את מה שחומק מהשפה.

Madalyn Marcus
The Given and the Made, 2016

מדאלין מרקוס
מה שניתן ומה שנעשה, 2016

Raquel Sanchez
Untitled, 2019

רקל סנצ'ז
ללא כותרת, 2019

Susan J Goldman
Yellow Vase, 2016

Michael Kovner
Summer in the Ayalon Valley, 2018

סוזן גולדמן
אגרסל צהוב, 2016

מיכאל קובנר
קיץ בעמק איילון, 2018

Ariel Berlitzky
Untitled, 2016

אריאל ברלצקי
ללא כותרת, 2016

Maya Resheff
Monumental Air, 2019

מיה רשף
חלקת אוויר, 2019

its own. The layers of paint, and the search through color and form, express this paradox, in which Marcus's work stays fresh, current and searching.

Miriam Mörsel Nathan paints and draws on paper using ink, paint, charcoal, and pencil. Her marks contain traces, fragments, and absences of significant interest to her. Her intense activity expresses ambiguity and vulnerability, yet strength. Her "blacks" are full of color and emotion. Her use of line, color and form are as lyrical as her poetry. Her work transcends the feeling that words are "not enough" and her art has reached the wonder of "non-language" so valued by Heschel.

Maya Resheff uses video to explore the unseen layers of reality. Revealing the attempt to bury air underground infuses the invisible with meaning and offers a different approach to burial traditions. The video raises the unique quality of the immaterial aspect of an entity and its ability to exist regardless of borders of time and place.

Raquel Sanchez creates oil paintings that reflect the grandeur and wonder of nature and our place in it. Everything, from the oceans to the universe itself, is explored with the same creativity and humility with which Sanchez approaches life. The power and beauty of her works are derived from a sense of surrender: searching and expressing, layer by layer, that which language defies.

Miriam Mörsel Nathan
Untitled, 2016

מרים מורסל נתן
 ללא כותרת, 2016

“To become aware of the ineffable and live with a sense of wonder, is to part company with words ... the curve of human experience lies beyond the limits of language. The world of things we perceive is but a veil. Its flutter is art. The attempt to convey what we see and cannot say is the everlasting theme of mankind’s unfinished symphony.”

– Rabbi Abraham Joshua Heschel, **God in Search of Man**

What is meant by “wonder”? To the seven artists selected for the group exhibition, **Of Wonder**, it represents a way of living, a search for meaning, and an acknowledgement of the wonder-fullness of life itself in everything they see, feel, and experience in their creative activities.

The writings of the eminent Jewish philosopher and teacher Rabbi Joshua Abraham Heschel emphasize the significance of the creative process. He feels one of the strongest ways a person can express Jewish identity and devotion is through creative activity that reflects a sense of wonder. Art is a permanent place in which to “hold” what is observed, seen, felt, experienced and remembered; the artist’s devotion to exploring the wonder of life, through art, is an important facet of philosophical and psychological thought.

Heschel states, “Wonder is the state of being asked.” The artists in the exhibition pose several of their own questions: “What is being asked?”, “How do we, as artists, express our sense of wonder?”, “How are we able to make the personal universal?” and “How do we surpass words/language through abstract markings?”

The artists in **Of Wonder** are engaged in a genuine search for universal self-expression that reaches beyond the personal.

The impetus to create is fueled by the desire to perceive and to grasp the wonder and

mystery that animates all existence. As Heschel states, the artist is “compelled to draw a distinction between the utterable and the unutterable, to be stunned by that which is but cannot be put into words. It is the sense of the sublime that we have to regard as the root of man’s creative activities in art and living.”

Art has the power to surprise and inspire. For the viewer to experience a work of art, the artist must experience it first. The artist engages the viewer through her work, to experience the “non-language expression” of the ineffable.

The artists showcased in **Of Wonder** live lives of possibility, searching, expressing and creating beauty.

Ariel Berlatzky’s work reflects the axiom “it is not what you paint, it is how.” Berlatzky approaches painting to turn the ordinary into something extraordinary. His luminous, layered oil paintings reflect the beauty of everyday objects that surround us all, yet that we hardly notice.

Susan Goldman explores the visual power of color and the symbolism of the vessel. Her vessels are metaphors for life, as well as a reflection of her interest in ethnic female forms. Goldman’s silkscreen prints express a sense of wonder. Through the continuum of ancient imagery expressed in her work, she becomes a link to the philosophy of beauty and history.

Michael Kovner’s paintings are iconic and legendary in Israeli art history. The artist reflects on the sublime in what he is observing. The rich colors powerfully express the wonder and emotion of what Kovner witnesses, from deep within his soul.

Madalyn Marcus’s oil paintings evoke a lifelong search in expressing the complexity of thought and emotion. Her works seek to express the paradox implicit in attempting to simplify the universal “non-language of emotion,” and takes on a complexity of

Of Wonder

Curator

Mindy Weisel.

Participating artists

Ariel Berlatzky. Susan Goldman. Michael Kovner. Madalyn Marcus.
Miriam Mörsel Nathan. Maya Resheff. Raquel Sanchez.

Table of Contents

434	Of Wonder
420	In the Absence of Writing
412	Waterfall
404	Ziara
378	From Near and Far Away
368	Living Under Water
354	Experiments with Truth
344	Reliquary: An Ascent
336	Care for Creation
324	Jewish Street Art Festival
306	Confrontation–Conversation
282	Table of Contents/Table of Contacts
260	In the East
246	Transcendence
236	The Insight of Alienation
226	Evolve
216	Female Waters
206	Israel Dahan
196	When a Man from You Bringeth a Sacrifice
178	Shalom Bayit
160	Klipat Noga and Sod Ha’Egoz
148	Not in Heaven
126	Hebrew Suffragists
110	Me’hon Le’hon
98	Torah U’Melacha
76	Not in Heaven
58	Anne Sassoon
48	Spread Your Light
42	Human Nature
30	Art for Art
18	I’m Not!

A Word from the Editor

It's not every day that one has the opportunity to be part of something momentous. Such an opportunity may arise once in a lifetime, or perhaps not at all. Producing the exhibition catalogue for the 4th Jerusalem Biennale (2019) is, without doubt, a chance to be part of a vast undertaking, one with many partners. How many? The answer is that no fewer than 250 individuals contributed to the publication of this catalogue.

The completed product in your hands is greater than the sum of its parts. The catalogue of the 4th Biennale joins the previous catalogues and together they tell the story of the Jerusalem Biennale. The catalogues document the exhibitions, provide a stage for the artworks, and commemorate the events, locations, people, and partners. They simultaneously serve as a written record, and a snapshot of the current state of mind and of observations related to the world of contemporary Jewish art. The City of Jerusalem is also felt throughout the catalogue through its recurring reflection in geographical locations and social events. In that sense, the Jerusalem Biennale is a further landmark in the city's development and its position as a center of local and universal creativity.

The catalogue is designed to provide an enjoyable reading experience. It seeks to create a uniform style of language, both in the scope of texts accompanying the visual materials and in its graphic layout. Readers will feel the underlying tempo, like individual instruments in an orchestra, as each curator receives equal space irrespective of the size or scope of the exhibition. While the space allotted is modest, it is enough to tell the exhibition's story and to convey, at least in part, the spirit and essence of the curated works.

As the catalogue's editor, I naturally worked closely with the exhibition curators and less with the participating artists. Each curator, responsible for their exhibition's

content and arrangement, was asked to tell its story and provide the textual and visual materials. Just imagine the number of emails, WhatsApp messages and telephone conversations in different languages needed to bring the exhibitions (31 in total) together to the finish line! I want to offer my profound gratitude to the curators for their work, talent, patience and rewarding cooperation: Matan, Asaf and Izek, Shimon, Bitya and Gabi, Porat and Ronen, Smadar, Ilan, Shirat-Miriam (Mimi), Mirta, Rachel, Susan, Hillel, Andi, Amit, Emily and Nurit, Gargi, Eyal, Vera and Ram, Judy and Susan, Duchi, Ewa, Motti, Scott, Haya, Mindy, Sagi, Doni and Mouilly.

Dr. Ido Noy
Autumn 2019

I wish to thank everyone who has played a role in establishing the Jerusalem Biennale as a sustainable Jerusalem art institution. First and foremost, I would like to thank the participating curators and artists who continue to give their heart and soul to the Biennale and share their art with the general public, as they have done every two years. You are my foremost partners.

My overwhelming thanks to the financial supporters of the Biennale, particularly the Leichtag Foundation, Sheila Lambert, Laurie M. Tisch, Matthew Bronfman, and the Jerusalem Municipality. Special thanks to the Leir Foundation for funding the Inspire Educational Program that enables high school art students from Israel's periphery to visit the Biennale. My thanks to the Biennale's growing circle of friends who support us and have allowed the expansion in the scope and significance of our activities. Special thanks to the Culture Administration in the Ministry of Culture and Sports for supporting the Jerusalem Biennale for the first time.

This year, the Biennale will be spread over 14 locations throughout Jerusalem. I wish to thank all our partners at the esteemed Jerusalem institutions for hosting Biennale exhibitions and events and facilitating the creation of a deep connection with the city's different communities. We deeply appreciate the many efforts invested in what is truly a collaborative production.

I would like to thank my closest associates: the members of the board who have given of their time and extensive experience to establish the Biennale as a sustainable organization, and the members of the advisory committee responsible for the professional artistic character of the Biennale. Finally, special thanks to the entire Jerusalem Biennale team and especially to Dr. Ido Noy. I could not have done it without you!

I wish to dedicate the 2019 Jerusalem Biennale to the memory of my father and teacher, Shalom ben Yissachar and Margalit, on the one-year anniversary of his passing. May we be comforted in the rebuilding of Jerusalem.

Ram Ozeri
Founder and Director
The Jerusalem Biennale
Elul 5779

For Heaven's Sake!

October 10 – November 28, 2019
11 Tishrei – 30 Heshvan, 5780

“And let all your actions be for the sake of Heaven.”

– Mishna Ethics of the Fathers 2:12

“Any dispute that is for the sake of Heaven will ultimately endure; But one that is not for the sake of Heaven, will not endure.”

– Mishna Ethics of the Fathers 5:17

The Jerusalem Biennale is being held this year for the fourth time and we have dedicated it For Heaven's Sake! What does this mean? What is this Heaven, towards which we are exhorted to strive? Is it even possible?

Every two years, the Jerusalem Biennale facilitates an encounter in Jerusalem between the world of contemporary art and the world of Jewish content; between professional artists and curators from Israel and abroad; between past, present, and future; between tradition and innovation. This year, the Biennale again offers a platform for professional artists and curators who grapple with Jewish thought, tradition, and experiences in their work, and infuse them with fresh ideas and originality.

In 2019, we are revisiting many questions that arose previously and during the development and growth of the Jerusalem Biennale. One recurring fundamental question is “For what purpose?” Since the first Biennale, we have focused extensively on launching and bolstering the organization, fundraising, originating and producing exhibitions and art events in Israel and abroad, promoting young artists, and inviting

curators and artists to take part in a contemporary Jewish discourse. All these activities required thought, creativity, and intensive engagement with the “what” and the “how.”

The 2019 Biennale theme allows us to stop and contemplate another, earlier question: “For what purpose?” What motivates artists to create? What drives us? One possible answer, found in Judaism and other traditions is “for Heaven's sake.” This answer is obviously not an explicit one, but merely a metaphor with a range of possible interpretations that span the heavens themselves.

The diverse exhibitions and art installations on show at the 2019 Jerusalem Biennale offer viewers the mere tip of the interpretative iceberg. The artworks are vehicles conveying the motive for action of humanity in general and of artists and creators in particular.

Two opposing viewpoints are prominent in the Biennale's content this year. The first moves towards the abstract, the heavenly and the spiritual; the second focuses on the human and earthly areas of dispute and argument as a way to guide intention in a heavenly direction. The former requires separation and seclusion while the latter calls for friction and engagement. One position refuses to take sides and makes special effort to avoid the retroactive appropriation of art to advance an agenda, while the other perspective, from the outset, positions art as a tool to convey a moral, social or political message and views the artist as an agent of change and repair (tikkun).

It is my sincere hope that the dispute surrounding the role of art in our time will ultimately endure, much like other disputes expressed in the 2019 Jerusalem Biennale exhibitions.

ראש העיר
Mayor of
Jerusalem
رئيس البلدية

עיריית ירושלים

Municipality of Jerusalem

بلدية أورشليم - القدس

September 2019

Dear visitors,

The Jerusalem Biennale is being held for the fourth time this year. The Biennale's uniqueness in bringing about collaboration, unprecedented in scope, between various bodies and institutions operating in the city.

This year, the Biennale has once again expanded its circle of partners, and in this sense, of creating a spectacular and complete image made of various and varied hues, it expresses strikingly the spirit of Jerusalem, which also makes many hues that come together into a colorful and harmonious image.

The Biennale's exhibitions are hosted this year at major Jerusalem institutions, such as the Hechal Shlomo Museum, the Jerusalem International YMCA, the Van Leer Jerusalem Institute, Mishkenot Sha'ananim, Begin Heritage Center and more. The Biennale content partners include the Muslala group, Shalem Dance Company, Between Heaven and Earth group, Black Box, Studio of Her Own and many other bodies - all a significant part of diverse and vibrant cultural field.

The collaborations between local bodies allow inclusion in the Biennale of international art content of importance and value to the city of Jerusalem. Groups of artists arriving in Jerusalem from Los Angeles, Marrakech, Buenos Aires or New Delhi showcase the best artistic work in the Biennale. I hope and believe that everyone and everyone will feel like home in Jerusalem and will come home enthusiastic about the city and its good ambassadors.

The City of Jerusalem is proud and pleased to support this important venture for the fourth time, bringing a wide range of institutions and individuals to meet around a common interest in art and creativity.

I wish the Biennale team great success in the upcoming Biennale and the following.

Moshe Lion

בידור סטרא ג. מ.ה. 775, ירושלים 9100701, 02-6294024 (הקו), 02-6294024, 02-6294024

2 Safra Square POB 775, Jerusalem, 9100701, Israel, Tel. 02-6297720, Fax. 02-6294024

ميدان سفرا ٢ ص.ب. ٧٧٥، أورشليم - القدس، ٩١٠٠٧٠١ هاتف ٠٢-٦٢٩٧٧٢٠ فاكس ٠٢-٦٢٩٦٠١٤

המנהל הכללי של העירייה: משה ליון www.jerusalem.muni.il

Ram Ozeri Founder and Director

Dr. Ido Noy Deputy Director, Director of Content and Catalogue Editor

Erica Frederick Special Advisor to the Founder and Director

Board Members Shaike El-Ami (Chair), Dov Abramson, Dani Danieli, Bracha Zuriel

Advisory Committee Members Emily D. Bilski, Judy Cardozo, Nava Dissenchik, Uri Rosenbach,

Sharon Weiser-Ferguson

Production Team

Netta Frank Producer | Binyamin Margo Marketing | Eitam Tubul and Shira Glik (Grotasca Design

Studio) Branding and Graphic Design | Caron Greenblatt Tours | Lydia Weitzman Public Relations |

Rachamin Daniel Aloni Photography | Chores El-Ami Production Coordinator | Sagi Almog Installation

Team | Tsurit Stern Inspire Educational Program | Ariel Altura Events Manager | Jeremy Rickner

Digital Marketing | Eliana Chiovetta, Hailey Kleinberg, Emma Lillianthal, Andrew Rocco, Audrey Rogers

Onward interns | Doron Screens Co. Audio and Video | Edith Molot English editing and translation |

Hadas Ahituv Hebrew Editing | Haim Wurmbrand Accounting | Jeremy Kuttner English translation |

Guy Rakowitsky Hebrew translation

Sponsors, Friends, Partners

The Leichtag Foundation
Lambert Family Foundation
Laurie M. Tisch Illumination Foundation
Melanie and Matthew Bronfman
The Leir Charitable Foundation
Pami Israel
Russell Berrie Foundation
Smart Foundation
Israeli Ministry of Culture
Jerusalem Municipality
The Jerusalem Foundation
Anonymous Funder
Marti Meyerson
Ilan Kaufthal
Sid Tenenbaum
P.E.F Israel Endowment Fund Inc.

Circle of Friends

Sheila Lambert (Chair)
Marti Meyerson
Ilan Kaufthal
Steve Simons
Karen Eisner
Robert Kogod
Lisa Messinger
Emily Einhorn
Leo Eisenberg
Carmelita Greco
Jonathan Segal
Laurayne Ratner
Jay Abarbanel
Meir Pepper

Special Thanks to

Charlene Seidle The Leichtag Foundation (San Diego) | **Sheila Lambert** The Jerusalem Biennale's Circle of Friends (New York) | **Laurie M. Tisch, Rick Luftglass** The Laurie M. Tisch Illumination Foundation (New York) | **Melanie and Matthew Bronfman** (New York) | **Margot Gibis** The Leir Charitable Foundations (Connecticut) | **Angelica Berrie, Ilan Kaufthal, Binny Shalev, Naomi Feiner** The Russell Berrie Foundation (New Jersey) | **James Snyder, Anat Tsur, Ruth Diskin** The Jerusalem Foundation | **Fleur Hassan-Nahoum** Deputy Mayor | **Eyal Ezri, Milka Burshtin, Mali Feder, Eli Cohen** Jerusalem Municipality | **Shirit Keessen, Jumana Ziuty** Ministry of Culture and Sport | Ministry Of Jerusalem And Heritage | **Benny Sasi, Jullie Ber PAMI** | **Shlomit Tzabag, Maayan Sraya, Shlomo Kashtan** The Wolfson Museum of Jewish Art at Hechal Shlomo | **Rachel Nitzan** Herzog College | **Rana Fahoum, Anya Shani, Uri Gliksberg, Chaled Zagel** Jerusalem International YMCA | **Shai Lavi, Shimon Alon, Shulamit Laron, Limor Sagi** The Van Leer Jerusalem Institute | **Elyssa Moss** Kol Haot | **Naama Kelman, Dganit Jenshil, Salim Yagmur** Hebrew Union College | **Tamar Darmon, Dafna Shkedi** Menachem Begin Heritage Center | **Haim Cohen and Albert Gozlan** Worldwide North Africa Jewish Heritage Center | **Avi Sabag, Ayelet Hashahar Cohen** Musrara School of Art and Society | **Moti Schwartz, Hanna Lifshits** Mishkenot Shaananim | **Itamar Taragan** The First Station Jerusalem | **Matan Israeli** Muslala | **Asaf Cohen, Yitzhak (Izek) Mizrahi** Black Box | **Tzipi Mizrahi** Studio of Her Own | **Victor Lipak, Hagai Shmueli** AKIM Jerusalem | **Yair Medina** Jerusalem Publishing Atelier | **Erez Winner** Jerusalem Wineries | **Ariel Markose** The Jerusalem Model | **Dani Michaeli** Midot Tovot Framing Studio | **Ronen Izhaki** Between Heaven and Earth | **Inbar Weiss, Inbal Dekel, Hallel Moran, Yael Gertel, Yael Berman** New Spirit | **Ofra Idel, Maayan Liebman Sharon** Machol Shalem

2019

**The
Jerusalem
Biennale**

I SBN 978-965-599-001-0

2019

The
Jerusalem
Biennale

**For
Heaven's
Sake!**